

Gränna

Gränna

av Anders Franzén

Text: Anders Franzén, Jönköpings läns museum. Originalarbete: Anders Gutehall, Jönköpings läns museum. Foto: Anders Franzén, Jönköpings läns museum om inget annat anges.

Omslagsbild: Brahegatan med kyrkan. Göran Sandstedt, Jönköpings läns museum.

Baksidesbild: En försommardag under 1880-talet hålls torgdag i Gränna. Foto: C Sundbäck, Jönköpings läns museums arkiv.

Kartorna som ingår i rapporten är godkända ur sekretessynpunkt enligt: Ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet. Medgivande 94.0133. Flygfoton godkända för publicering.

© Jönköpings kommun, Stadsbyggnadskontoret och Jönköpings läns museum. ISSN 0349-7887-40 Tryckeri AB Småland 1997.

Foto efter original hos Gränna-museerna

I sin iver att skänka en storslagen bild över Gränna har konstnären till denna brevpappersvinjett låtit Brahegatan framstå som en kontinental paradgata kantad av palats. Kyrktornet daterar bilden till perioden 1866-1889.

Inledning	4
<i>Tidigare utredningar</i>	4
<i>Inventering och rapport</i>	4
Gränna stads utveckling	6
<i>Förhistoria</i>	6
<i>Medeltid</i>	7
<i>Vasatiden och Visingsborgs grevskap</i>	8
<i>Brahe-Gränna</i>	9
<i>De första borgargårdarna</i>	11
<i>Karl XI:s reduktion och 1700-talets näringsliv</i>	12
<i>1700-talets byggnadsverksamhet</i>	13
<i>De stora gårdarnas skede</i>	14
<i>Industrin expanderar</i>	18
<i>Turismen når Gränna</i>	18
<i>Gränna inför storkommunsreformen</i>	22
Vårda staden!	26
<i>Tomter, trädgårdar och förgårdsmark</i>	27
<i>Gator</i>	27
<i>Fasader</i>	28
<i>Fönster och dörrar</i>	28
<i>Färger och kulörer</i>	28
<i>Kalkputsade socklar</i>	29
<i>Tak och takkupor</i>	29
<i>Skyltar</i>	30
<i>När krävs bygglov?</i>	30
Bevarandeinstrument	31
Katalog	33
<i>Kommentarer till katalogen</i>	34
<i>Byggnader och miljöer</i>	35
Ordförklaringar	109
Arkitekter och byggmästare	109
Källor	110
Adresskarta	113

Inledning

Stadsbyggnadskontoret i Jönköpings kommun har uppdragit åt Jönköpings läns museum att färdigställa en kulturhistorisk utredning för Gränna stad. Syftet med utredningen är att identifiera och presentera stadens kulturhistoriska värden med särskild betoning på den byggda miljön. Denna rapport ingår i en serie om 10 publicerade kulturhistoriska utredningar som upprättats för Jönköpings kommuns tätorter och landsbygd. Dessutom finns ett kulturminnesvårdsprogram, som anger bland annat nuvarande skydd, förslag till åtgärder och ansvarsfördelning. Detta program antogs av Jönköpings kommun den 28 september 1989.

Utgångspunkten för denna rapport är den kulturhistoriska utredning som genomfördes av Jönköpings läns museum 1981-83. Arbetet med föreliggande rapport har utförts under sommarhalvåret 1997 av antikvarie Anders Franzén. Under arbetets gång har kontinuerligt samråd skett med Stadsbyggnadskontoret, Kulturförvaltningen, Gränna-museerna, förre intendenten Olof Fong samt en rad fastighetsägare i staden.

Bland de personer som genom åren utforskat Grännas historia utmärker sig särskilt förre intendenten för Gränna-museerna Olof Fong. Genom hans beredvillighet att lämna upplysningar och material i samband med detta arbete har omfattande kunskap tillförts utredningen. Till Olof Fong framförs därför ett stort tack.

Tidigare utredningar

Grännas ålderdomliga stadsstruktur och träbebyggelse lockade till sig Nordiska museets byggnadshistoriker redan på 1920-talet och uppföljningar skedde på 1940-talet. Detta inventeringsmaterial ger en god bild av hur staden såg ut före efterkrigstidens stadsförändringar. Det var också i hög grad detta material konsthistorikern Sigurd Wallin nyttjade när han inför stadens 300-års jubileum år 1952 sammanfattade Grännas byggnadshistoria. År 1966 genomförde byggnadsinventerare från Jönköpings läns museum ytterligare dokumentation av staden. Vid de saneringsutredningar som Jönköpings kommun initierade vid 1970-talets mitt var även Gränna föremål för inventering och dokumentation.

När Jönköpings läns museum under 1980-talet genomförde omfattande kommuninventeringar i länet fokuserades Gränna 1981. Denna inventering omfattade det gamla stadsområdet mellan norra och södra tullen samt vissa delar av omgivningen. Rapporten skildrade stadens allmänna och byggnadshistoriska utveckling samt redovisade samtliga inventerade byggnader i katalogform. Denna rapport färdigställdes i stencilupplaga 1983.

Inventering och rapport

Syftet med föreliggande rapport är att skildra Gränna stads utveckling med särskild tyngdpunkt på den fysiska miljön. Med denna historiska bakgrund blir det möjligt att fastställa stadens kulturhistoriska värden och ange vilka miljöer som har ett särskilt värde som bör säkerställas.

Som utgångspunkt för föreliggande inventering har den från 1981 nyttjats. Således har byggnader utan kulturhistoriskt värde sovrats bort och de kvarvarande på nytt beskrivits och fotograferats. Historiska uppgifter om staden och dess bebyggelse har utökats och kompletterats med nytt material och nya forskningsrön.

Det aktuella utredningsområdet har varit det centrala Gränna, det vill säga området mellan norra tullstugan, södra tullstugan, Grännaberget och Gärdesvägen-Hävdevägen samt bebyggelsen på ömse sidor om Jönköpingsvägen i söder och Ödeshögsvägen i norr samt slutligen ytterområdena i söder, väster och norr.

Att så stora delar av Grännas bebyggelse har ett kulturhistoriskt värde beror inte i första hand på att varje enskild byggnad i sig är unik eller representativ. Snarare är bebyggelsen och helhetsmiljön värdefull, genom att den har en särart som är enastående.

Grännas fysiska stadsmiljö är uppbyggd av tomtstrukturen, gatunätet, bebyggelsen och vegetationen. Sammantaget ger dessa komponenter en bild av en mycket välbevarad trästad med kontinuitet tillbaka till 1600-talets mitt. Givetvis har även tiden före stadsbildandet betydelse för stadens uppkomst och framväxt. Vid inventeringen har i första hand den bebyggelse som bidrar till denna särart fokuserats och medtagits som kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

I vissa fall har även andra äldre byggnader, som inte tillhör denna träbyggnadstradition medtagits. Strax utanför stadens ursprungliga gräns finns bebyggelse som avspeglar viktiga samband och skeden i Grännas historia. Dels rör det sig om den agrara miljön som alltid haft tydlig koppling till stadens liv och dels rör det sig om 1900-talets utvidgning av stadsområdet med villabebyggelse i enlighet med den svenska villastadens historia. De vid inventeringen använda kriterierna för urvalet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader utvecklas på sidan 34.

Foto: Leif Gustafsson

Gränna är en av landets mest välbevarade trästäder. I motsats till flertalet andra städer har kyrkan behållit sin dominerande och iögonfallande roll i stadsmiljön. Sentida höghus skymmer inte kyrkobyggnaden.

Gränna stads utveckling

Att Gränna var en stad med egenskaper som få andra städer hade, konstaterade redan Carl von Linné vid sin genomresa år 1749. Ändå hade staden då ännu inte firat sin 100-årsdag. Vid en nutida granskning av stadens bebyggelsehistoria framskyntar bilden av en i vissa avseenden typisk svensk småstad, men samtidigt genomsyras staden också av många unika förutsättningar och utvecklingslinjer. Att Gränna i så många avseenden är ensam i sitt slag har därför lagt grunden till en anseelig turistström alltsedan 1800-talets slut.

Föreliggande sammanfattning av Grännas utveckling utgår i första hand från den fysiska miljöns tillkomst, förändring och bevarande.

Förhistoria

Vid inlandsisens tillbakadragande för cirka 10000 år sedan avsattes isälvs-sediment på en av Sveriges mest säregna lagerserier av bergarter, den så kallade Visingsöformationen. Denna täcker troligen Vätterns botten, med Visingsö som ett uppskjutande parti, samt de västra och östra strandområdena. Genom den olikartade landhöjningen sker en tippning av Vättern, vilket bland annat medför att landområdet på Visingsö samt den låglänta slätten kring Gränna förändras.

Efter hand togs trakten i anspråk av människan och det troligen tidigast påvisbara belägget för mänsklig verksamhet här är en så kallad trindyxa. Den påträffades nära sjön Bunn och härrör från tiden omkring 3000-2500 f Kr.

Under den sista delen av yngre stenålder (2300-1800 f Kr) blev befolkningen mer bofast och flera hällkistor från denna period är kända inom området. Vid en arkeologisk utredning 1993 helt nära Gränna kraftstation (Gränna 8:4) kunde man påvisa rester efter bland annat härdar. Omedelbart väster om utredningsområdet är en sedan tidigare känd stenåldersboplatz belägen. Detta gör det troligt att härdarna utgör den östra delen av stenåldersboplatzen.

Efterföljande tidsepok – bronsåldern (1800-500 f Kr) – saknar nästan helt spår kring Gränna, men på Visingsö är materialet desto rikare. Några skaft-hålsyxor, ett miniatyrsvärd av brons samt ytterligare några föremål är, tillsammans med stora gravhögar, konkreta spår från bronsåldern på Visingsö.

När järnåldern (500 f Kr-1050 e Kr) inträder märks detta främst genom ett förändrat gravskick. Gravanläggningarna från äldre järnålder blir mindre monumentala och gravgåvorna enklare. De bevarade gravfälten i Gränna socken från perioden är i regel belägna uppe på förkastningsbranten öster om Gränna.

År 1970 företogs en arkeologisk undersökning av en grav strax söder om Gränna. Den ingår i ett gravfält invid trafikplatsen söder om staden. Graven visade sig ha en diameter på cirka 12 meter och i den påträffades bland annat brända ben och järnfragment. Genom jämförelse med andra liknande anläggningar och fynd kunde graven dateras till cirka 300 e Kr.

Från järnålderns slutskede – vikingatiden (800-1050 e Kr) – finns rikligt med fornlämningar i form av gravar och gravfält på Visingsö medan Gränna-bygden har fåtaligare spår.

Foto: ATA

Denna skaft-hålsyxa från äldre bronsålder är ett av få fynd från perioden.

Runstenen i Uppgränna restes under tidigt 1000-tal invid vägen mellan södra Vätterbygden och Östergötland. Texten om Sven som reste stenen efter Åslak och Göte ger oss namnen på de tidigast kända invånarna i trakten.

Medeltid

Kommunikationsleden i nord-sydlig riktning genom Grännatrakten har förhistoriska anor och rötter. I Uppgränna står en runsten invid en urgammal offerkälla. Runstenars placeringar indikerar vanligtvis äldre vägsträckningar. Runstensens text omtalar att Sven reste monumentet över Åslak och Göte. Stenen är daterad till tidigt 1000-tal. Enligt uppgift skall runstenar även funnits invid Gränna kyrka.

Helt nära den bevarade runstenen i Uppgränna stod en gång ett kapell, Heligkorskapellet. Det grundades 1442 av Franciskanerorden och kapellet fungerade som en sorts vägkyrka för förbipasserande pilgrimer. Kapellet, som var uppfört av timmer, var bevarat ännu under 1700-talet och en del av timret lär ha återanvänts vid uppförandet av ett nu rivet bostadshus vid Brahegatan 54 (Holländaren 3).

Att den kungliga eriksgatan lett genom Grännabygden visar också att Gränna låg vid en viktig kommunikationsled.

Visingsö och områdena öster om Vättern kom att få stor betydelse under

”... här vtih detta vårt förnemlige grefweskap.

medeltiden. På Visingös södra udde skapades strax efter 1100-talets mitt en kunglig borg som av samtiden ansågs vara landets starkaste fäste. Kunglig anknytning hade även husabyn i Gränna, som kan ha varit en kungsgård. Husabyarna bestod oftast av en i bygden centralt belägen storgård, redo att ta emot kungen och hans följe. Husabyn i Gränna låg där Ribbagården nu är belägen. Även de östgötska klostren och kyrkorna antyder områdets betydelsefulla och centrala läge, detsamma gör kyrkans stora markinnehav i området.

En viktig faktor för bygdens utveckling var Röttlefallet söder om dagens Gränna där kvarnar tidigt etablerades. Fallet ägdes under 1200-talet av Nydala kloster och under medeltiden fanns här sädeskvarnar, men kanske nyttjades fallet även till annan produktion.

Det tydligaste minnet av medeltidens byggande i Gränna var länge Gränna kyrka. Denna kyrkobyggnad brann 1889, men tack vare en förhållandevis god dokumentation är dess utseende tämligen väl klarlagt. Kyrkans äldsta delar från strax efter 1100-talets mitt var långhuset, koret och absiden. Ett torn tillkom troligen under 1400-talet. Särskilt har man uppmärksammat absidens rundbågefris och lisener, som även förekommer på Lekeryds kyrka, en rad kyrkor på Östgötasidan samt mest påkostat och dessutom tidigast på Lunds domkyrka. Beläggen för denna karakteristiska absidutformning antyder hur arkitekturpåverkan har gått från Lund till ett viktigt maktcentrum öster om Vättern.

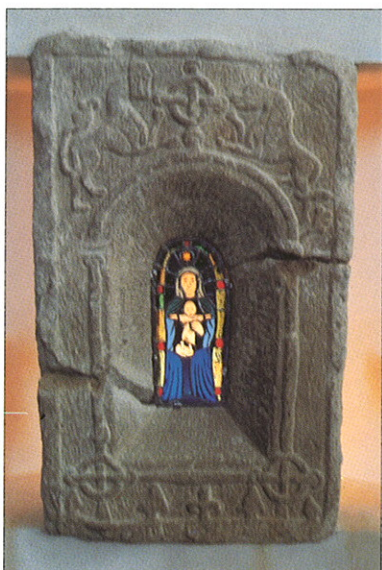
Andra fysiska spår från medeltiden i dagens Gränna är långt ifrån iögonfallande. Man kan dock konstatera att medeltidens kommunikationsled i nord-sydlig riktning i stort bör sammanfalla med dagens Brahegatan.

Vasatiden och Visingsborgs grevskap

Händelser som i mycket hög grad skulle påverka kyrkbyn Grännas och den omgivande traktens framtid inträffade under Erik XIV:s regeringstid på 1560-talet. Kungen ville skapa ett adelskap enligt europeiskt system och bland annat erhöll tre av landets främsta personer grevetitel 1561: Svante Sture, Gustav Johansson Tre Rosor och Per Brahe. Per Brahe dä (1520-1590) hade redan under Gustav Vasas kamp mot upprorsledaren Nils Dacke stigit fram som en duglig och lojal medhjälpare till kungen. När han således erhöll titeln greve och kort därefter tilldelades Visingsborgs grevskap tillhörde han landets absolut ledande skikt.

Visingsborgs grevskap omfattade från början endast större delen av Visingsö, men i det förnyade grevskapsbrevet från 1569 utökades området till flera socknar öster och väster om Vättern. Bland dessa socknar nämndes också Gränna socken.

Släkten Brahe kom att skapa många byggnadsverk inom grevskapet, men under det första halvsekleet rörde det sig om byggnadsverksamhet på Visingsö.

Bevarat från den tidigmedeltida kyrkan är denna romanska korfönsteromfattning av sandsten. Genom stiljämförelser kan fönstret dateras till perioden 1150-75. Monteringen med konstnärinnan Astrid Thesselius glasmålning tillkom vid den senaste restaureringen 1987-88.

wedh Grenna by wedh kyrkan ähr en lägeligh ort till at vpbyggia en stadh."

Riksdrotsen Per Brahe dy, den 24 januari 1652

Där påbörjade Per Brahe då uppförandet av Visingsborgs slott på 1570-talet och grevskapets tredje innehavare Magnus Brahe omdanade Brahekyrkan på 1630-talet med ett nytt långhus. De stora byggnadsföretagen på den östra landsidan kring kyrkbyn Gränna kom igång först i och med att Per Brahe dy (1602-1680) ärvde grevskapet år 1633. Han påbörjade då den storartade slottstriangeln med en nygrundad grevskapsstad i mitten. Triangelns västra hörn var huvudsätet Visingsborg. År 1641 lät Per Brahe dy förvärva godset Västanå vars huvudbyggnad han lät färdigställa. Västanå blev slottstriangelns sydöstra hörn. Det nordöstra hörnet bildades av lusthuset Brahehus, vilket uppfördes från och med 1637 och ett par decennier framåt. I triangelns mitt skulle grevskapets stad grundas.

Brahe-Gränna

Staden Brahe-Gränna anlades av Per Brahe dy år 1652 och den blev således mittpunkten i slottstriangeln. Grundandet skedde i den så kallade merkantilismens anda – handelsmän och hantverkare lockades till Gränna genom löfte om skattebefrielse, frimarknader samt andelar i åker, äng och Röttlefallen. På lång sikt var målet med stadsgrundningspolitiken att öka statens – för Grännas del grevskapets – inkomster genom stadstullar och skatter. Visserligen hade Erik XIV redan på 1560-talet påtalat önskemålet att en stad skulle grundas inom grevskapet, men förutsättningarna bedömdes inte finnas förrän ett sekel senare. Per Brahe dy tänkte sig troligen också i förlängningen ytterligare en stad – Brahe-Lena – på västgötasidan.

Per Brahe dy hade stor erfarenhet av stadsanläggande. Under sin tid som generalguvernör i Finland hade han lett grundandet av närmare 10 städer där.

Grännas stadsplan tillkom under stormaktstiden då rutplaner av olika slag dominerade stadsbyggnadsverksamheten. Grännas stadsplan utformades med en huvudgata och två parallellgator samt ett antal tvärgator i räta vinklar mot huvudgatan. Tvärgatorna gjordes genomgående genom hela stadsområdet så att ett nätverk bildades. En stadsplan av denna typ kallas i allmänhet för rätvinklig rutnätsplan. På grund av stadens långsträckta karaktär med en helt dominerande huvudgata påminner den delvis också om en så kallad långgatsplanerad stad, det vill säga en stad som vuxit fram eller planlagts utefter en enda gata.

Kvarteren indelades i tomter och ofta har det i Gränna talats om hel- och halvtomter. Ett standardmått för heltomterna var 40×80 alnar (cirka 24×48 meter) och för halvtomterna 20×80 alnar (cirka 12×48 meter). Tomternas längdriktning hade öst-västlig orientering.

Stadshistoriker har länge diskuterat den regelbundna stadens förutsättningar. Valde man en rätvinklig rutnätsplan av praktiska eller av estetiska skäl? Svaret är inte givet, men i sammanhanget kan man konstatera att man sällan fin-

ner renodlat estetiska inslag i samband med stadsutformning – till exempel raffinerade blickpunkter. Gränna är emellertid ett gott exempel på detta där placeringen bestämts av slottstriangeln och där lustslottet Brahehus på förkastningsbranten norr om staden ligger exakt i huvudgatans förlängning. Gränna kyrka ligger precis på lika avstånd från Västanå och Brahehus. Dock har ju inte kyrkan placerats mitt emellan eftersom den legat på samma plats sedan tidig medeltid utan snarare har Brahehus justerats in, så att kyrkan kom mitt emellan slotten. Förebilder för dessa estetiska överväganden kom ursprungligen från kontinenten, men svenska paralleller finns också. I exempelvis Stockholm placerades Katarina kyrka på 1650-talet i blickfånget för det på 1640-talet reglerade huvudstråket Drottninggatan.

Utgångspunkten för stadsplanen i Brahe-Gränna var huvudgatan, Brahegatan, ytterligare två parallellgator samt kyrkan och två torgplatser. Huvudgatan sammanföll i princip med den gamla landsvägen, men en viss justering kan ha skett efter greve Pers önskemål om att från Brahehus kunna blicka ut mot staden. Huvudgatans dimensioner var inte måttliga för sin tid och även tomternas storlek togs till rejält. Detta har bidragit till att även centrala delar av Gränna idag ställvis påminner om en villastad med fristående bebyggelse.

Stadens tre öppna platser var det stora torget, ett mindre torg som idag är Braheparken och slutligen kyrkans omgivande kyrkogård. Det är typiskt för denna tids stadsplanering att kyrkan inte tvunget skulle vara belägen på eller invid torget, utan ett stenkast därifrån. Exempelvis gällde detta även i Jönköping med Kristine kyrka ett par kvarter från Hovrättstorget.

Torget anlades med arkitektoniska anspråk. Mitt på torget byggdes en brunn med "vattenkonst" åren 1665-68 och i varje hörn av torget planterades ett träd. På torgets norra sida med gaveln mot Brahegatan uppförde Per Brahe dy

Per Brahes tanke om huvudgatans sträckning med Brahehus i fonden antyds av denna bild från sent 1800-tal. Det ensamliggande huset i bildens mitt är den så kallade Kappen som låg i den nuvarande Braheparken. Mitt över gatan är målarna i full gång med att måla Halliska gården. Vidare kan man utläsa att Sjögatan knappast är bebyggd med några bostadshus.

Från sin nuvarande plats blickar Per Brahe dy ut över torget med torgbrunnen, gamla gästgiveriet och längst bort Visingsö med Visingsborg och Brahekyrkan.

ett rådhus i två våningar och, åtminstone så småningom, försett med ett klocktorn på huvudfasaden. Detta stod färdigt 1675, då den provisoriska rådstugan kunde överges. Liksom i Jönköping och senare i Eksjö byggdes rådhuset av timmer. I en våning inrymdes häradsrättens tingssal och i den andra fanns rum för stadens ämbetsmän. Arresten förlades till källaren. Rådhusklockan är bevarad och numera placerad i en klockstapel på Grännaberget.

Samtidigt med stadsgrundandet lät Per Brahe bygga ett gästgiveri på torgets västra sida (Brahegatan 41, Köpmannen 1). Utefter Brahegatan uppfördes huvudbyggnaden i två våningar under ett tak av näver och torv. Ytterligare en länga placerades utmed tvärgatan och inne på tomten byggdes stallet.

Per Brahe dy var även på andra sätt aktiv i Grännas offentliga byggande. Exempelvis pryddes den medeltida kyrkan 1673 med ett nytt torn på grevens bekostnad.

Den unga staden lockade till sig nya borgare genom 10 års skattefrihet och frimarknader två gånger årligen. I första hand inflyttade hantverkare av olika slag och den store uppdragsgivaren var givetvis Brahe själv. Hans byggprojekt krävde många hantverkare. Dessutom strävade han efter att skapa en stat i staten i det avseendet att grevskapet skulle bli självförsörjande. Inom dess gränser inrättades därför kvarnar, tegelbruk, vapenarsenal, domstol, skolor, pappersbruk, boktryckeri och så vidare. När det behövdes personer på mer administrativa poster, såsom rådmän eller borgmästare, var det ofta någon av stadens hantverkare som fick beträda dessa ämbeten. Den bokliga bildningens representanter i Gränna inskränkte sig troligen till kyrkoherden och skolläraren. Givetvis måste det påpekas att stadens borgare också i hög grad var lantbrukare. Borgarnas andel i åkrarna och ängarna på slättlandet och på Grännaberget var en förutsättning för deras uppehälle.

De första borgargårdarna

Under 1600-talet bebyggdes främst tomterna utmed Brahegatans sidor. Vid parallellgatorna fanns kålgårdar och ekonomibyggnader för jordbruk. Vi vet inte mycket om dessa tidigaste byggnader, men man kan anta att bostadshusen låg utefter huvudgatan. Byggnadstekniken i Gränna var knuttimring och troligen saknades paneler och fasadmålning. Taken var sannolikt flacka och

försedda med torv och näver som taktäckning.

Stadens sannolikt äldsta bevarade byggnad är den Franckska gården (Brahegatan 38, Hjorten 3) som enligt uppgift byggdes omkring 1660. Visserligen har den om- och påbyggts senare, men den ursprungliga bottenvåningen är tämligen låg och smal och har genomgående rum. Detta kan antas vara typiskt för stadens äldsta bebyggelse. Fler byggnader utefter Brahegatan kan innehålla delar från 1600-talet, men de är idag svåra att skönja bakom brädfodringar och ombyggnader.

Karl XI:s reduktion och 1700-talet näringsliv

Året 1680 innebar en omvälvning för Visingsborgs grevskap. Detta år dog Per Brahe dy, den för trakten mest betydelsefulla personen. Samtidigt påbörjas reduktionen som innebar att stora delar av grevskapets, genom donationer erhållna, områden skulle återgå till statlig kontroll.

Framtiden var under denna tid osäker för den lilla staden och grannstäderna ville gärna se att den avvecklades och att de fick överta marknader, tullrättigheter med mera. Landshövdingen i Jönköpings län Erik Dahlbergh månade däremot om Grännaborna och grevskapsstaden Brahe-Gränna fick 1693 nya, men då *kungliga*, stadsrättigheter. Anknytningen till grundaren raderades också bort genom att staden endast kom att heta Gränna.

Under de närmaste decennierna blev Gränna en tämligen stillastående stad. Ett hårt slag mot borgarna var pesten som drabbade staden åren omkring 1710. Tidvis valde man att isolera sig, men antalet invånare halverades ändå. Stadens allmänna stagnation följde den utveckling som länet och dess städer i övrigt genomgick fram till 1720-talet. Fortfarande framkom förslag om att eliminera staden Gränna och 1720 anhöll Jönköpingsborna om att riksdagen skulle dra in stadsrättigheterna. Även denna gång räddade en landshövdings stöd staden. Efterhand etablerade sig fler hantverkare och manufakturer i staden, till exempel tröj- och strumpfabrik, garverier, snickerier och tobaksplantage. Under en period fanns det två tobaksspinnerier med tillhörande plantager i staden. Redan på 1720-talet utfärdades ett av landets första privilegier på tobaksodling i Gränna. Trots nystartade näringar framgår det på flera sätt att det fanns gott om obebyggda tomter för de som ville flytta in till staden.

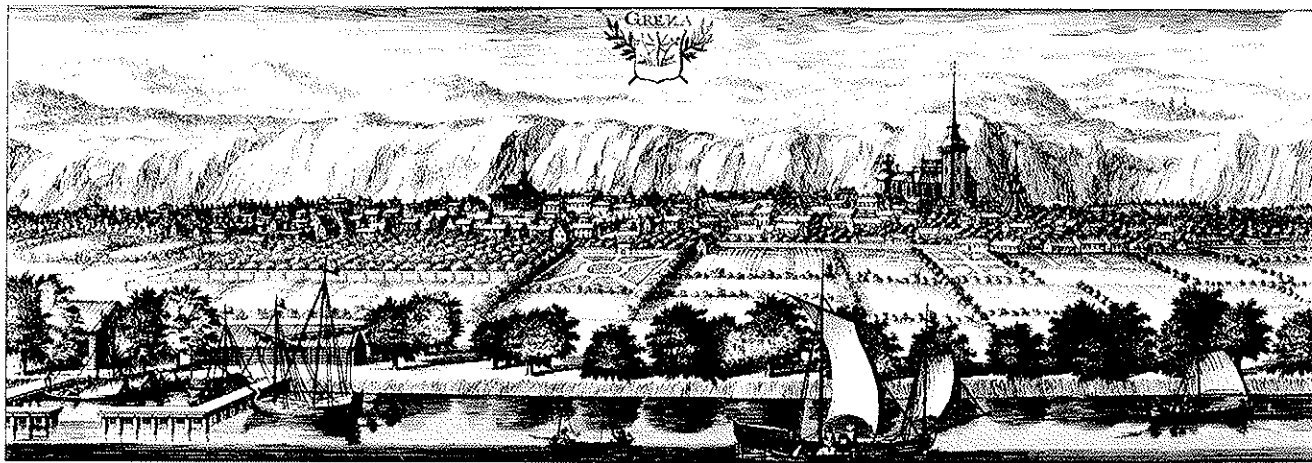
En näringsidkare som lämnat påtagliga spår efter sig är provinsialmålaren Olof Rosenblad. Han erhöll privilegium att starta en tapetfabrik i Gränna 1753. Vid rivningar och ombyggnader har vid flera tillfällen påträffats interiörmålerier som kan antas ha utförts av Rosenblad och hans fabrik. Verksamheten var helt knuten till Rosenblad själv och när han avled 1789 lades fabriken ned.

Sammanfattningsvis kan konstateras att flera manufakturer och företag startade under 1700-talet. Ibland tycks lönsamheten inte ha varit särskilt god och problem med transporter skymtar också i bakgrunden. Ljusare perioder var dock 1720- och 30-talen samt seklets andra hälft. Betydelse i sammanhanget hade givetvis även statsmakternas stora intresse för industriverksamhet och det ekonomiska stöd som manufakturer kunde få under 1700-talet.

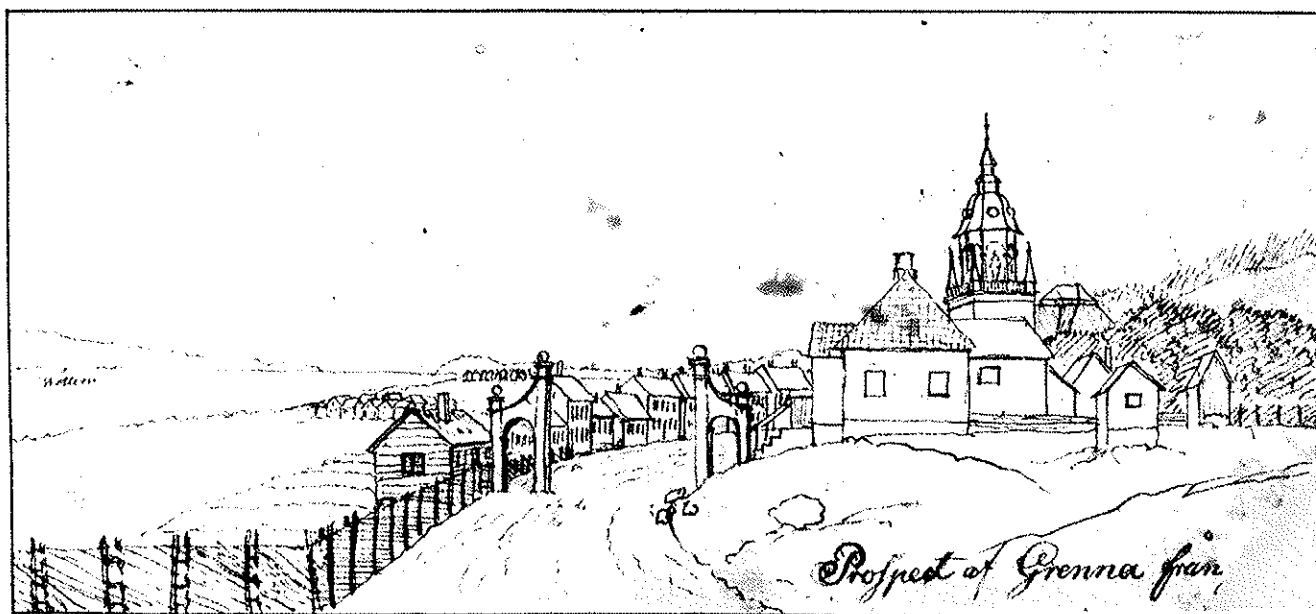

Foto: Göran Sandstett, Jönköpings läns museum

Franckska gården ger ett särskilt ålderdomligt intryck genom den utkragade övervåningen, vilken idag är unik i staden.

I Erik Dahlberghs planschverk Suecia antiqua et hodierna från omkring 1700 framställs Gränna som ett myller av småhus frånsett ett par mer framträdande byggnader. De höga byggnaderna något till höger är kyrkan, med tornet från 1673, och klockstapeln. Den dominerande byggnaden till vänster är rådhuset, färdigställt 1675.

Denna teckning, troligen från 1800-talets första hälft, visar den södra stadsporten med tullstugan till höger. Längst till vänster skymtar på slätten byn Mällby där den var belägen vid Vätterstranden före Laga skiftet på 1850-talet.

1700-talets byggnadsverksamhet

Grännas stadsbild vid 1700-talets mitt känner vi bäst genom Carl von Linnés reseskildringar. Linné lade särskilt märke till stadens speciella egenskaper, såsom att den var mycket långsmal, att utsikten mot väster var anslående, att Grännaberget fungerade som en stadsmur som gav skugga på förmiddagarna samt att huvudgatan bestod av två vägbanor med ett dike emellan. Detta visar att Brahegatan då hade en körbana även på den del av gatan som idag utgör den höglänta förgårdsmarken. Slutligen tjasades Linné av att stadens torg var rikt på grönska. Även prästen Samuel Rogberg konstaterade att gatorna var prydda med vackra alléer och allehanda skugggivande träd.

"Stora gatan är långsamt delat i två med en gräns och planterad på bägge sidor med löfträn, och torget är helt grönt, som den vackraste trädgårdsparterre"

Naturforskaren Carl von Linné, den 8 augusti 1749

Man kan anta att bebyggelsen i Gränna under 1700-talet etablerade sig på fler tomter även om 42 av stadens ursprungligen 145 tomter ännu var obebyggda. Under detta skede fick bostadsbebyggelsen också något större proportioner, så att två våningar började förekomma också i andra än i offentliga byggnader. Oftast byggde man på envåningsstugorna med ytterligare ett plan, men i några fall uppfördes även helt nya tvåvåningshus. Ett exempel på 1700-talets låga bostadsbebyggelse är gatuhuset på Vulcanus 4, Bergsgatan 22. Ett annat exempel är Gränna pedagoger (Brahegatan 28, Brahe 2) från slutet av 1770-talet. Dessa byggnaders proportioner påminner i hög grad om bondstugorna på landsbygden. Brädfodring och fasaddetaljer är dock från senare tid och mer arbetade.

Som nämnts uppfördes vissa byggnader från början i två våningar. Allt tyder på att så är fallet för gatuhuset vid Brahegatan 19 (Greven 12). Detta bostadshus uppfördes på 1760-talet och det är, bland annat genom sitt höga helvalmade tak, ett moderiktigt exempel på byggandet vid denna tid. Samtida och med snarlik karaktär är även den Lenggqvistska gården vid Brahegatan 42 (Hjorten 9) och det rivna bostadshuset "Kappen" i nuvarande Braheparken. Ett mycket mindre exempel är den södra tullstugan (Brahegatan 2, Fisker 5). Den har visserligen byggts om senare, men genom fotografier känner vi till dess tidigare utseende. Tullstugan påminner om de ovan nämnda exemplen genom den branta och helvalmade takformen, även om endast en gavel ursprungligen var valmad på tullstugan.

Foto: Olaf Fong

Vid en ombyggnad i början av 1970-talet av gatuhuset vid Brahegatan 69 (Amiralen 4) påträffades dessa eleganta rokokomålningar på papper närmast timret. Målningarna torde härröra från 1700-talets mitt.

De stora gårdarnas skede

Sekelskiftet 1800 innebar att Gränna började förses med en helt ny kategori storslagna bostadshus. Typiskt för dessa är de två våningarna, de stora volymerna och de nyklassicistiska portalerna på byggnadskropparnas mitt. Från att till en början ha haft höga tak med avvalmade gavelspetsar blir taken efter 1830 flacka och helvalmade.

Seklet inleds med det stora prästgårdsbygget (Brahegatan 31, Biskopen 10). År 1802 påbörjades uppförandet av det nya bostadshuset för kyrkoherden i staden. Första året lades stengrunden och två nya stenkällare byggdes. Senare under året timrades stommen och tegeltaket lades. Under de två följande åren murades skorstenarna upp och inredningen fullbordades. Kyrkoherden Sven Johan Almquist flyttade in 1804 och samtidigt såldes den gamla prästgårdsbyggnaden, som låg en bit väster om Brahegatan, på auktion och avflyttades till Ravelsmark. Året därpå brädfodrades knutarna och först 1811 fick den nya prästgården en helt täckande brädfodring. Rödfärgad blev prästgården först 1820.

En annan byggnad av liknande slag som prästgården uppfördes strax efter sekelskiftet 1800. Familjen Hjertröm påbörjade bygget av en stor timmerbyggnad vid Brahegatan 33 (Välviljan 4), men under uppförandet övertogs den halvfärdiga byggnaden av staden. Detta eftersom det gamla rådhuset från 1600-talet aldrig brädfodrats och därför varit så förfallet att det rivits år 1800. Det var således tvunget att ordna en ersättning. Staden fullbordade bygget 1806 och huset kunde därefter tas i bruk som kombinerad rådstuga och gästgiveri. Efterhand förändrade staden gästgiveriet till statshotell under namnet Hotell Brahe.

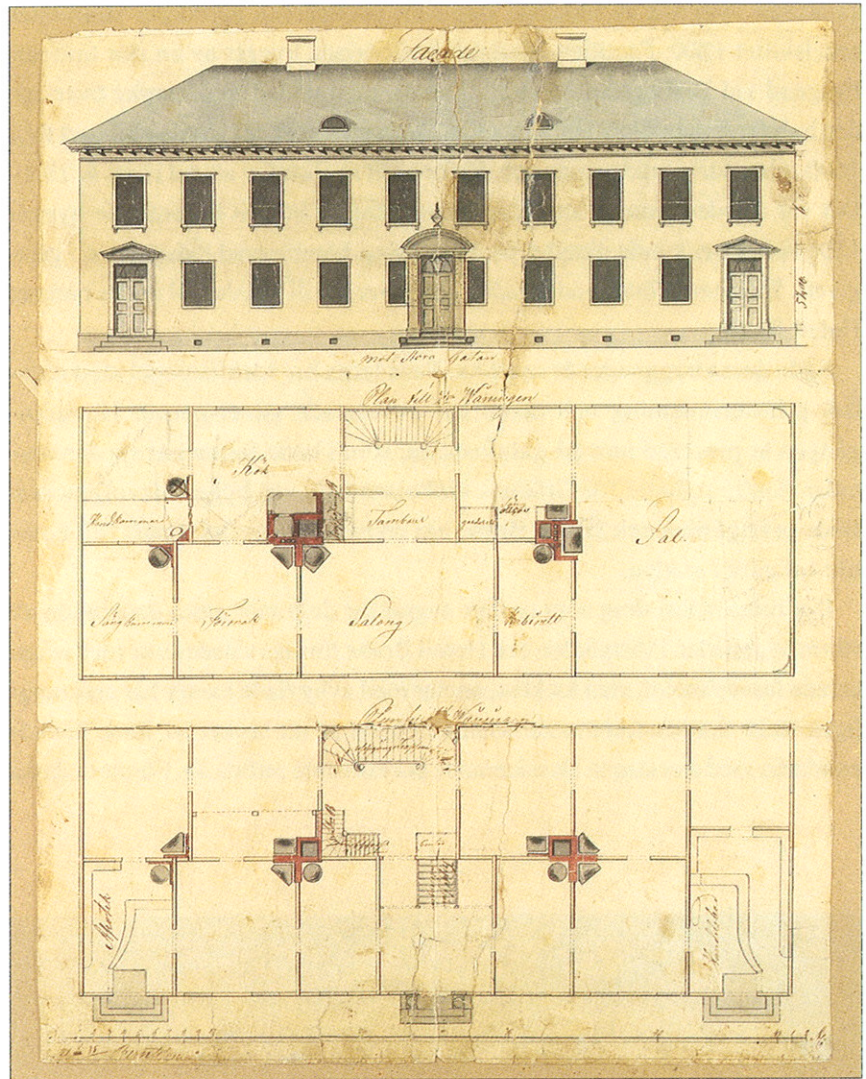
Båda dessa byggnader är snarlika. Fasaderna har locklistpanel med identisk pilasterindelning och taken har avvalmade gavelspetsar. Huvudingången är placerad mitt på gatufasaden, som i båda fallen har sju fönsteraxlar. Andra nyheter för Grännas vidkommande var byggnadsvolymerna. Både prästgården och Hotell Brahe har en resning som knappast förekommit tidigare i staden.

Det finns också drag som tydligt avgränsar dem mot nästa generation av större byggnader. Prästgården och Hotell Brahe försågs således inte med avancerade fasadpaneler, utan locklistpaneler med avhyvlade kanter har ursprungligen täckt timmerstommarna. Man kan även se att bruket att förse huvudentréerna med storslagna klassicerande portaler inte införts än. Förutom dessa

Foto Gräna-museerna

Brahegatans förgårdsmark har tidvis varit så beväxt med träd, buskar och blommor att fasaderna till stor del skymts. Bilden visar Brahegatan sedd från den södra stadsgränsen vid Tullstugan. Genom den pågående omläggningen av trottoaren bör fotografiet kunna dateras till 1924.

Hågen att bygga stora hus i små Städer visar sig äfven i denna lilla Stad, vid hvars storgata de sednare åren blifvit upprest ett trädhus i så stor dimension och med så många architectoniska försök att dess like förgäfvres sökes i landsorternes större Städer, skrev Landshövdingen C G Bergensträhle 1838 om Hallska gården.

två bostadshus har en liknande arkitektur funnit sin form i Ribbagården (Ribbagårdsgård, Baronen 14) som byggdes 1805 (nu ombyggd), samt Gamla apoteksbyggnaden (Brahegatan 67-69, Amiralen 4) från 1821.

1800-talets första kvartssekel innebar en stagnation vad gäller stadens näringsliv och frånsett storbyggena strax efter sekelskiftet kan man anta att byggverksamheten var låg. Omkring 1830 började ekonomin expandera och detta fick givetvis även följder för byggandet.

Under 1830-talet introducerades ett helt nytt formspråk i Gränna i samband med att den så kallade Hallska gården uppfördes. Löjtnanten Gabriel Cornelius Hall (1796-1883) skapade på sin tomt vid Brahegatan 35b (Välviljan 6) en mangårdsbyggnad som varken tidigare eller senare överträffats vad gäller storlek och arkitektonisk förfining. Vad som tydligast markerar nya stilideal är den betonade portalen med fristående kolonner, pilasterindelningen, de rundade frontespiserna och det flacka helvalmade taket. Det är avgjort det tidstypiska

”I staden finnas för närvarande blott 2 handlande, hwaraf den ene anses redan hafwa samlat en förmögenhet, som på detta ställe endast kunnat uppkomma genom serskild fallenhet för yrket och godt hushållswett”

Landshövding Lars Hierta, den 31 december 1833

taket som i första hand kom att skapa flera efterföljare i staden. Sålunda har även Wittska gården (Brahegatan 71-73, Amiralen 3) från 1830-talet samt gatuhusen vid Brahegatan 39 (Adelin 2) och Brahegatan 45 (Köpmannen 3, uppfört år 1859) karakteristiska flacka empiretak. Vid en nationell översikt har det konstaterats att de låga valmtaken är mer allmänt spridda i Gränna och Gävle. En bidragande faktor kan vara Grännas struktur med mer fristående byggnader där ett helvalmat tak väl kommer till sin rätt. I exempelvis de mer tätbebyggda städerna Jönköping och Eksjö med gatuhus tätt invid varandra har valmningen varit mer ovanlig.

Att Hallska gården var förnämre än andra gårdar gjorde sig gällande när staden exempelvis fick kungligt besök och inkvarteringen just skedde i Hallska gården. Från 1800-talets mitt förlade stadens två banker sin verksamhet till gården och från mitten av 1900-talet fungerade gården dessutom som administrations- och representationslokal för Gränna stad.

I sammanhanget kan även den Hjertrömska gården (Brahegatan 75a, Per 8) nämnas, som vid en genomgripande ombyggnad 1847 efter arkitekten Hjalmar Wijnbladhs ritningar fick en särskilt utvecklad senempireform. Det som gör detta bostadshus särpräglad är locklistpanelens indelning med vertikala och horisontella band och gesimser samt det flacka takets tvärställda takformer.

Vid en blick in i byggnaderna skiljer sig 1800-talets större gårdar också från det äldre byggnadsmönstret. Från och med de stora 1800-talsgårdarnas skede blev det vanligt att bostadshusen uppfördes med en större bredd vilket möjliggjorde två fullstora rum i bredd. Detta till skillnad från tidigare skick att salarna i regel upptog hela byggnadens djup och att två rum i bredd endast var möjligt när det var frågan om mindre kammare. Här kan man alltså se en tydlig skillnad mellan till exempel Borgmästaregården (Översten 4) och 1800-talets större mangårdsbyggnader.

Stadens bebyggelseutveckling med påkostade högreståndshus är tämligen unik för städer av Grännas storlek. År 1833 skrev Landshövdingen att *folkmängden har under de sista 5 åren ökat med 99 personer, som mest tillskrifves inflyttningar af Adel och Ståndspersoner samt deras hushåll*. Det är bland annat i denna inflyttning som orsakerna till storslaget byggande kan spåras. Kring Gränna låg herrgårdar med kontakter inom storstädernas adelskretsar. I många fall tycks adelspersoner valt Gränna som ny hemstad på ålderdomen på grund av den idylliska atmosfären, den goda tillgången till billiga livsmedel och det gynnsamma klimatet. Att staden dessutom låg vid huvudvägen mellan Stockholm och Sydsverige med många besökande resenärer kan också tilltalat inflyttarna.

En stor del av Hallska gårdens uttryck koncentrerar sig till huvudingångens portal med klassicistiska förebilder.

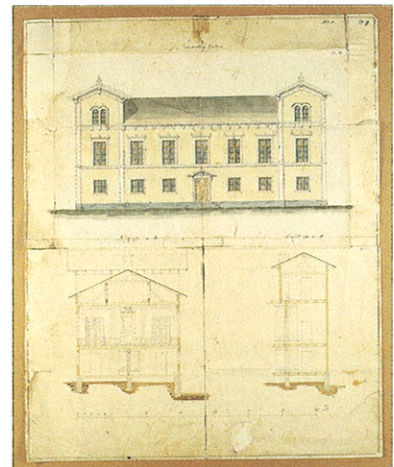

Foto efter original hos Gränna-museerna

Hjertrömska gårdens ombyggnadsritningar från 1847 visar arkitekten Hjalmar Wijnbladhs särpräglade gestaltning med de sidoställda frontespiserna. Framhävandet av huvudvåningen en trappa upp poängterades på alla sätt vid fasadutformningen.

Industrin expanderar

Perioden efter 1800-talets mitt innebar en vitalisering av stadens näringsliv. Tidigare under seklet hade några få storslagna byggnadsprojekt präglat stadsmiljöns utveckling, men efter seklets mitt var det i första hand bebyggelsens förtätning som påverkade stadsbilden. Denna förtätning var en följd av att staden i viss mån industrialiserades.

En betydelsefull faktor för näringslivets expansion var byggandet av Göta kanal. Som en följd förbättrades hamnen i Gränna 1861-63. Skråväsendets övergång till näringsfrihet på 1840-talet genomsyrade likaledes utvecklingen. En av stadens stora industrier var Johan Gustaf Granlunds (1822-1887) vagnfabrik, som främst var inrättad i nuvarande kvarteret Vagnfabriken. Området omfattade flera större byggnader och många hantverkare engagerades i verksamheten. Rörelsen startade 1846 och särskilt under 1870- och 80-talen hade verksamheten stor omfattning. Efter Granlunds bortgång 1887 avtog produktionen och 1911 lades verksamheten ner. Orsakerna till nedgången var troligen det ogynnsamma kommunikationsläget och företagets ålderdomliga teknik – arbetet innebar snarare hantverk än maskinell produktion.

En annan dominerande näring var garverirörelsen som bland annat bedrevs i den Lengqvistska gården (Brahegatan 42, Hjorten 9) och vid Bergsgatan 32 (Vulcanus 10). Den vattenkrävande garveriverksamheten fick vatten från ett par brunnar nära berget. Vid sekelskiftet 1900 lades större delen av garverierna i staden ner och bland annat byggdes det Lengqvistska garveriet om till bostadshus 1911.

Hand i hand med ett intensivare näringsliv följde också stadens ekonomiska utveckling. Det är symptomatiskt att Gränna sparbank startade 1852 och att Smålandsbanken öppnade en filial i Hallska gården 1863. Till näringsutvecklingens sammanhang hör även att Gränna tidning startade 1857.

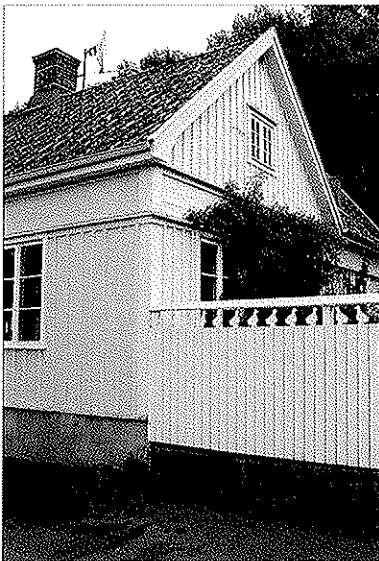
De konkreta följderna av det vitaliserade näringslivet i Gränna under 1800-talets andra hälft blev varken särskilt tydliga eller anslående. Främst rörde det sig om envåningshus som försågs med övervåning, vindsrum som inreddes och ut-hus som blev bostäder. Till detta kommer nya lokaler för hantverk och handel.

Den fysiska miljön kom även att påverkas av justeringar i stadsplanen. Bergsgatan hade tidigare varit tämligen krokig och smal, men under 1850-talet reglerades den så att den blev rakare och bredare. Utefter bergsfoten längst i öster fanns en så kallade svingata. Strax efter sekelskiftet 1900 försvann den och marken lades till fastigheterna utmed Bergsgatans östra sida.

En motgång under industriepoken var dock rödsoten som drabbade staden 1857. Av rädsla för smittspridning anlade man en särskild begravningsplats för de sotdöda strax väster om Prästgården. Omkring 7 procent av befolkningen miste livet i denna epidemi.

Turismen når Gränna

Den alltjämt dominerande turistnäringen i Gränna tog sina första steg vid 1800-talets slut, men i bakgrunden kan man även ana ståndspersonernas inflyttning från och med 1830-talet. Gränna upplevdes tidigt ha ett gynnsamt klimat, ett romantiskt sammanhang med Braheruinerna, en rofylld atmosfär och en dramatisk natur lämplig för uppfriskande promenader. De prydligt ordnade trädgårdarna värdesattes också mycket. Kanske hade två tidskriftsartiklar också stor betydelse. I Svenska familj-journalen skrev G C Witt må-

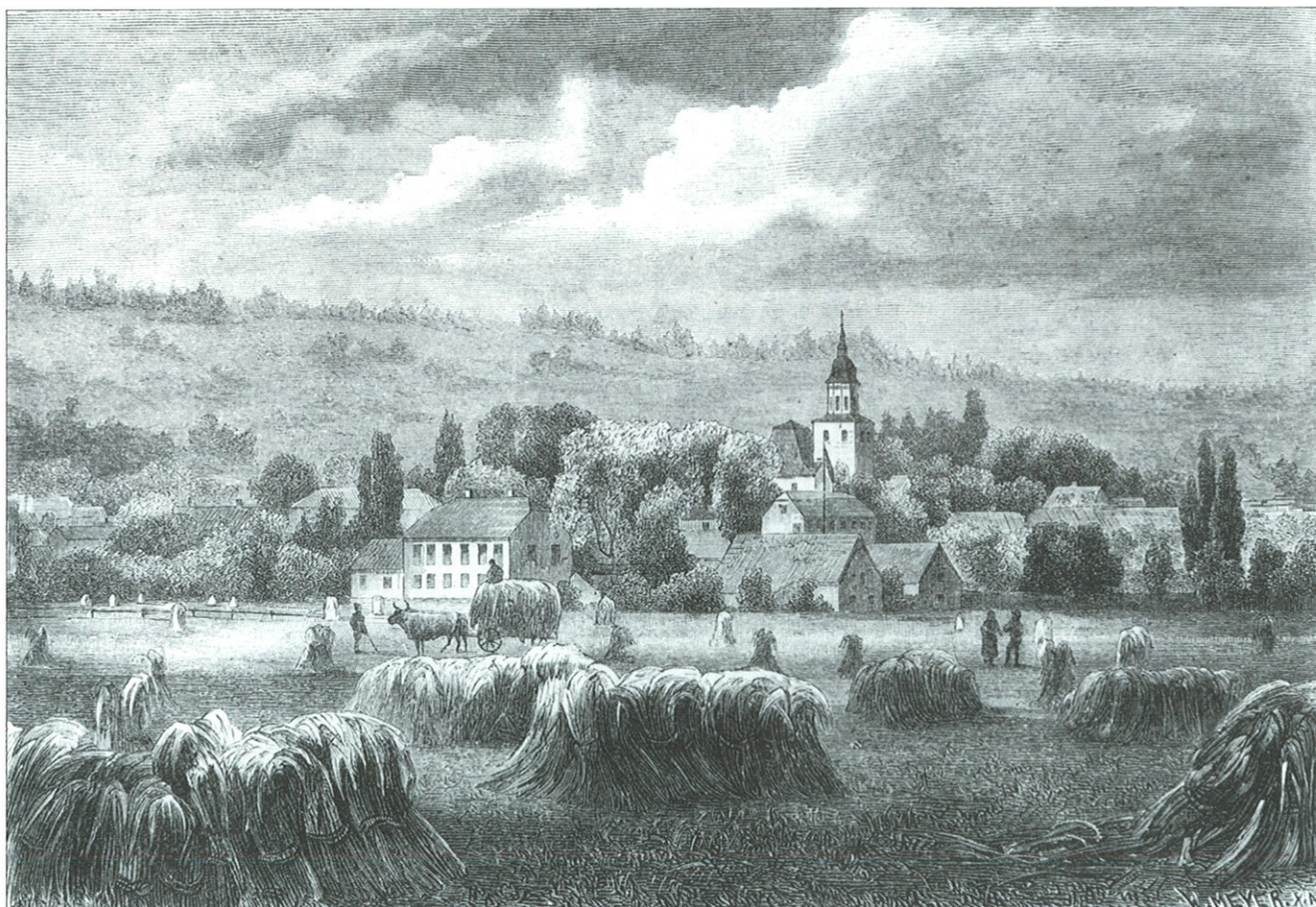
Under 1800-talets andra hälft var det vanligt att de äldre bostadshusen byggdes på och förhöjdes. Ibland framgår detta fenomen tydligt i fasadens utformning, som här på bostadshuset vid Bergsgatan 4.

lande om staden och dess växtlighet. Troligen hade författaren Nils Petrus Ödmans lyriska artikel i Svenska Turistföreningens årsbok 1895 särskilt stor betydelse för att Gränna uppmärksammades som turistmål. På 27 sidor radas superlativen upp och allt – från det förtjusande läget till de blida invånarna – talar till stadens fördel.

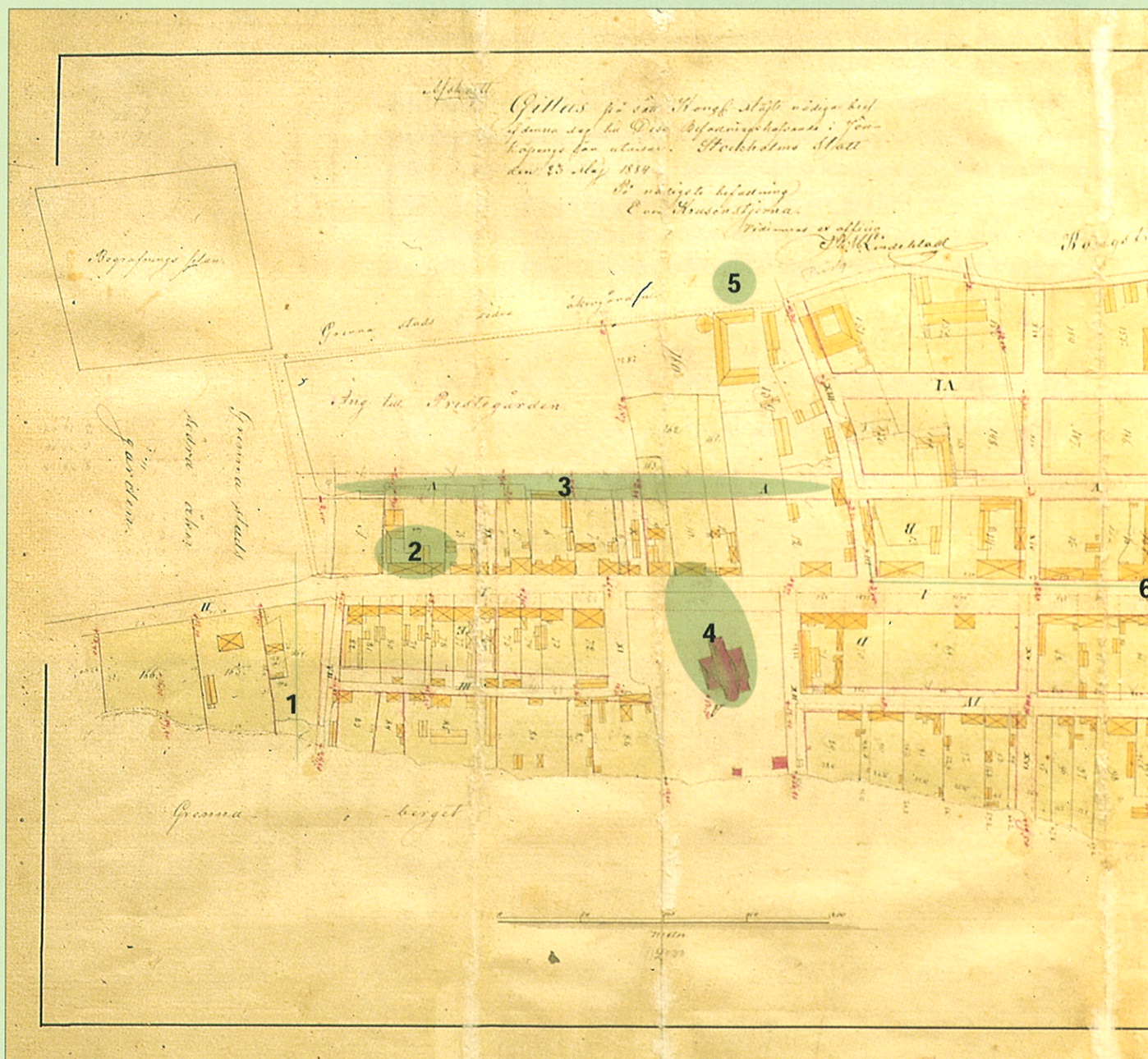
Bortsett från adelns sommar- och åretruntvistelse i staden kan friherre A C von Dübens gästfria mottagande av vänner och patienter på Ribbagården vara det embryo till turismen som utvecklade sig i och med bilturismen på 1930-talet. Det var von Dübens yrkesmässiga inriktning på sjukgymnastik, som troligen kom att medföra att Gränna associerades med sunt och hälsosamt, men också exklusivt semestrande. Vid seklets början hade en rad hotell och

”De turister, som möjligen af denna min skildring kunna föranledas besöka Grenna, vill jag tillråda att göra färden i början af juni, när fruktträden ännu stå i blom, och att då resa dit på ångbåt...”

Författaren Nils Petrus Ödman, 1895

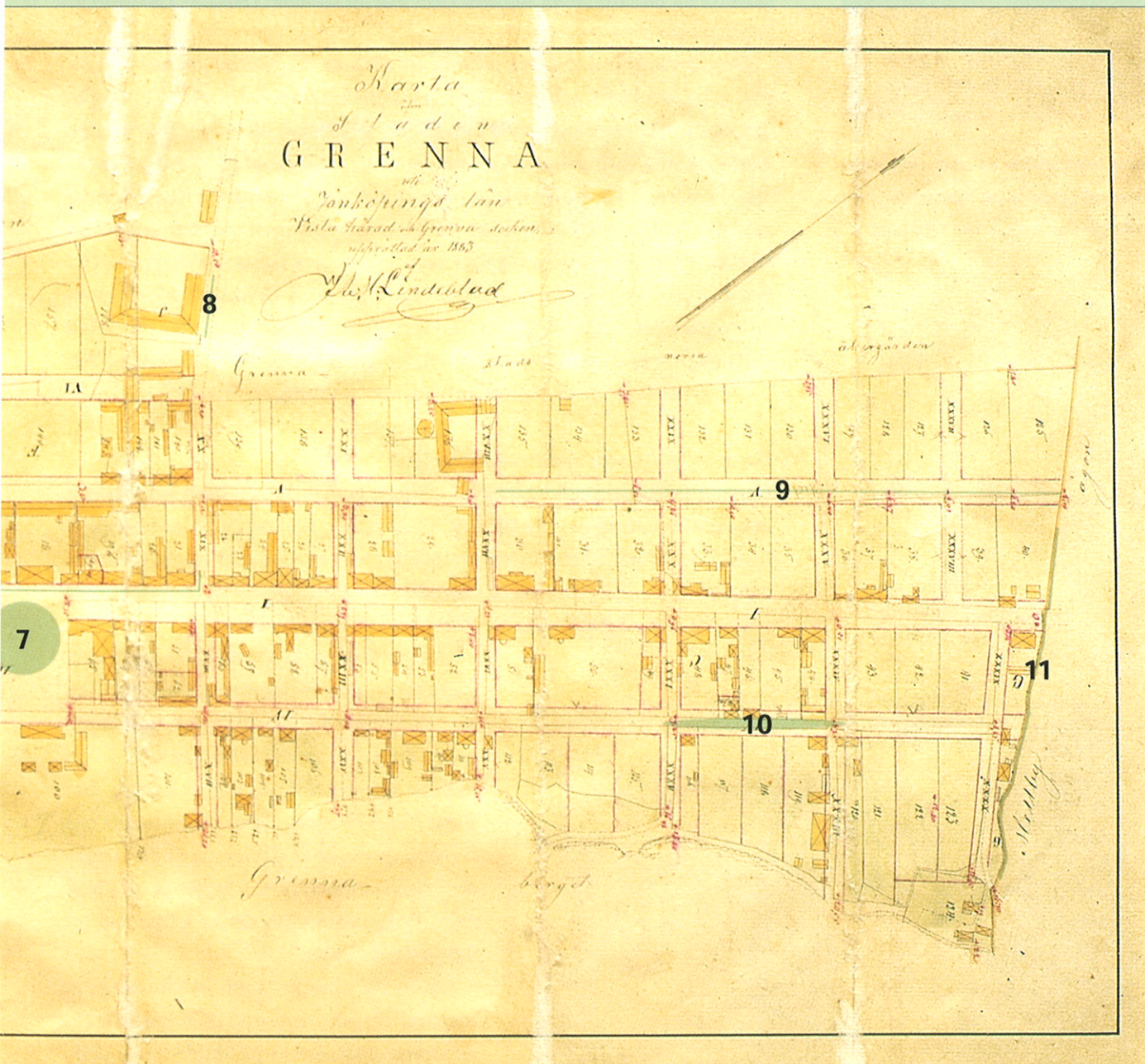

Denna bild av K S Hallbeck publicerades i Svenska familj-journalen 1875. Gårdsbebyggelsen närmast är Ribbagården med mangårdsbyggnaden i två våningar och omgivande uthus. Bakom de två parallella uthusen skimrar prästgården och bakom den kyrkan såsom den såg ut efter 1866 års ombyggnad av tornet.

År 1883 upprättade lantmätaren A M Lindeblad denna karta över Gränna.

1. Den södra tullbäcken markerade länge stadens södra gräns.
2. År 1903 drabbades dessa tomter i kv Greven av brand.
3. Denna del av Sjögatan lades ut först under 1900-talet. Därför finns det knappast några äldre byggnader utefter gatan idag.
4. Kyrkan och den Sternerska gården brann ner 1889.
5. När rödsotsepidemin drabbat staden 1857 anlades en särskild begravningsplats väster om prästgården.

6. Kvarteren Vålviljan, Adelin och Köpmannen motsvarar ungefär det läge som den gamla husabyn hade.
7. Vid torgets nordvästra hörn uppfördes det första rådhuset 1675. Brunnen mitt på torget tillkom 1663 och fick sitt nuvarande brunnsslock 1863.
8. Under 1800-talet användes, som namnet antyder, Hamnvägen som nedfart till hamnen. Tidigare hade vägen till hamnen gått från Ribbagården.
9. Denna del av Sjögatan lades ut först på 1940-talet.
10. Liksom Brahegatan hade Bergsgatan norr om kyrkan också förgårdsmark, som idag i hög grad integrerats med tomtmarken.
11. Den norra tullbäcken markerar den äldre gränsen för staden mot norr.

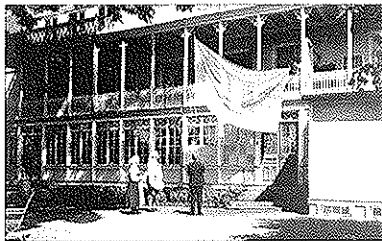

Foto Gränna-museerna

Under överinseende av baron von Düben dekoreras Grand hotell Ribbagården med en flagga. Foto troligen från 1930-talet.

pensionat etablerat sig, exempelvis Ribbagården, Gästgiveriet, Turisthotellet och rumsuthyrning i Prästgården. Stadens nya roll markerades genom att stadens första turistförening startade 1899 och att Gränna-Visingsö Turistförening bildades 1911.

Den första turistströmmen anlände till Gränna via båtförbindelser på Vättern och Göta kanal, eftersom järnvägsförbindelse saknades. År 1920 skapades den första busslinjen med omvärlden. Efterhand blev cykeln och bilen vanligare som färdmedel till Gränna – staden som låg mitt på ”Sveriges vackraste landsväg”. Under 1930-talet växte en komplett turistnäring fram i Gränna med nya hotell, nytt vandrarhem, polkagriskokerier, nytt museum och bättre båttrafik. Det nya vandrarhemmet, som var landets första, inrättades 1933 i den nu rivna Grönbergsska fastigheten (Brahegatan 54, Holländaren 3). Samma år invigdes den nya anläggningen Gyllene Uttern i romantisk ”ruinstil”. Med undantag för krisåren 1939-45 då flertalet hotell inte bedrev verksamhet, har Grännas mottagande av turister varit en viktig näring.

Gränna inför storkommunsreformen

Under efterkrigstiden har Grännas ställning som turiststad konsoliderats och den äldre trähusmiljön har till stor del bevarats. Förändringar inom stadens fysiska miljö har främst berört områdena strax utanför den gamla stadskärnan, där nya villakvarter tagits i anspråk. Arealmässigt är det huvudsakligen områden norr och söder om centrum som bebyggt med småhus.

Det var först på 1920-talet som den gamla stadsplanen inte räckte till och samverkade med ett nyvaknat intresse för egnahemsbebyggelse. Söderbyområdet bebyggdes på privat initiativ efter att tidigare tillhört kyrkan. Det första huset byggdes redan på 1910-talet vid Jönköpingsvägen 16 (Riddaren 1). Det byggdes i spekulations syfte och hyrdes ut till adelsmän. Byggnaden kom därför i folkmun att kallas Riddarhuset.

De första villorna inom Mällbyområdet norröver började byggas på 1920-talet. Ett 15-tal tomter styckades av på Mällby Östergårds område, öster om Ödeshögsvägen. År 1936

Foto Jönköpings läns museum

Före 1924 års omläggning av Brahegatan var den belagd med kullersten och vid trottoaren löpte två band med kalkstensplattor. Strax öster om gatubeläggningen fanns det på vissa sträckor ett öppet dike. Genom de mer vanliga rivningarna i den norra stadsdelen är flertalet byggnader på bilden försvunna idag. Undantag utgör tvåvåningshuset näst närmast kameran (Brahegatan 79b, Per 5) och Hjertrömska gården (Brahegatan 75a, Per 8) med sin karakteristiska takutformning längre bort.

Torget's södra del med den 1970 nyuppförda Medborgargården och ombyggda Lengqvistska gården.

"I dekoren kännetecknas Grännaarkitekturen av en blandning av starkt förenklade och väl arbetade detaljer. Hyvlade och sågade delar dominerar, snidad dekor har föga utbredning".

Fil dr Sten Rentzhog, 1967

krävde Länsstyrelsen att en byggnadsplan skulle upprättas, vilken skulle omfatta samtliga gårdar med undantag av Börjesgården.

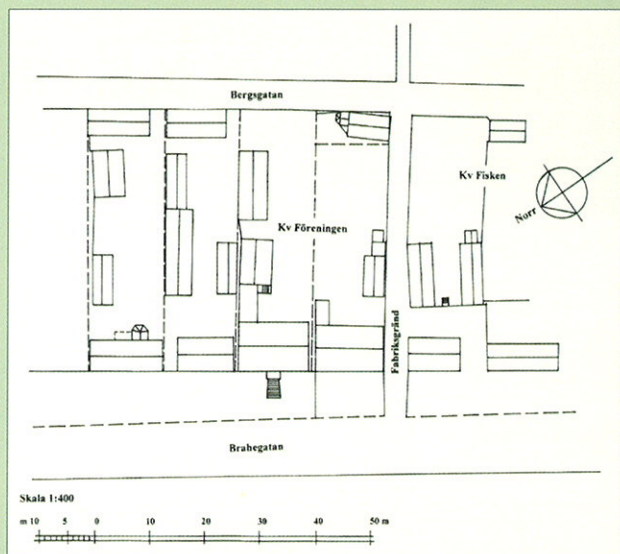
På 1940-talet inköptes delar av Prästgårdens och Ribbagårdens mark av staden för exploatering till villatomter. År 1945 styckades kvarteret Stenhagen i två delar för att tillskapa villatomter. Den genom kvarteret löpande nya sträckningen av Håvdevägen fick en krök, som betingades av äldre markägförhållanden. Inom kv Baronien tillkom ett andelshus och inom kv Gladan uppförde HSB sitt första hus. Granne med dessa blev stiftelsen Gränna två byggnadskroppar i kv Stjärnan. Därefter har stadsplanen utvidgats flera gånger samtidigt som flera tomter inom den gamla stadsplanen blivit bebyggda.

År 1958 påbörjades det stora arbetet med att bygga en motorväg från Jönköping och norrut och 1972 var sträckan förbi Gränna klar varvid större delen av genomfartstrafiken försvann. Under 1980-talets början projekterades ett nytt villaområde i nordvästra delen av samhället, på slätten mot hamnen.

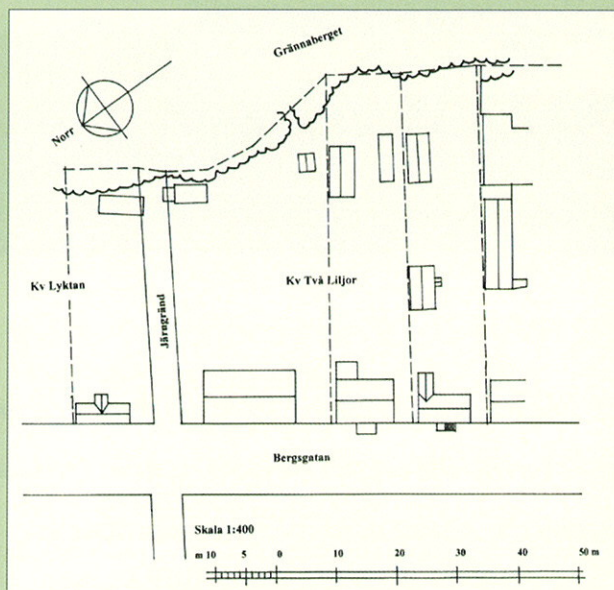
I stadskärnan har i enstaka fall äldre trähus ersatts av nya flerfamiljshus, främst i de norra delarna. Dessa nytillskott, som regelmässigt gestaltats av stadsarkitekten Helmer Flensborn, har ofta anpassat sig till den äldre stadsmiljön i fråga om volym, men sällan till material, form och karaktär.

Ett omfattande byggprojekt vid Torget var Medborgargårdens iordningställande där hela den södra torgfasaden renoverades respektive nybyggdes. Helmer Flensborns arkitektkontor skapade här restaurang, bibliotek och andra offentliga lokaler vilka invigdes 1970.

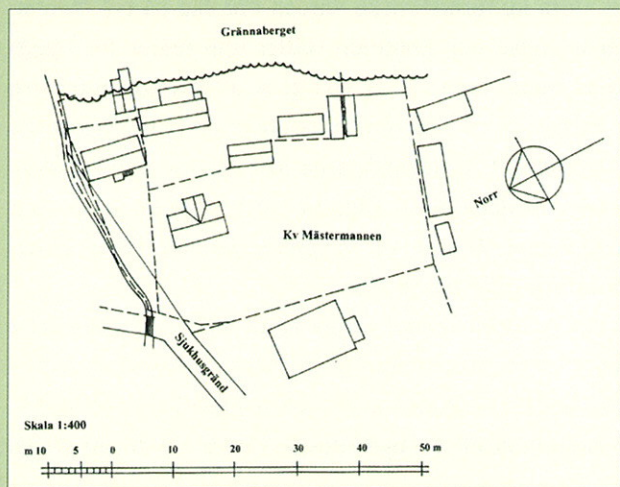
Under en period kortare än två decennier ändrades Grännas administrativa omfattning högst väsentligt. Den 1 januari 1952 sammanslogs staden med landskommunen och 1971 samlades de tre städerna Jönköping, Huskvarna och Gränna inom en gemensam storkommun. Begreppet Gränna stad existerar således inte längre i administrativt hänseende.

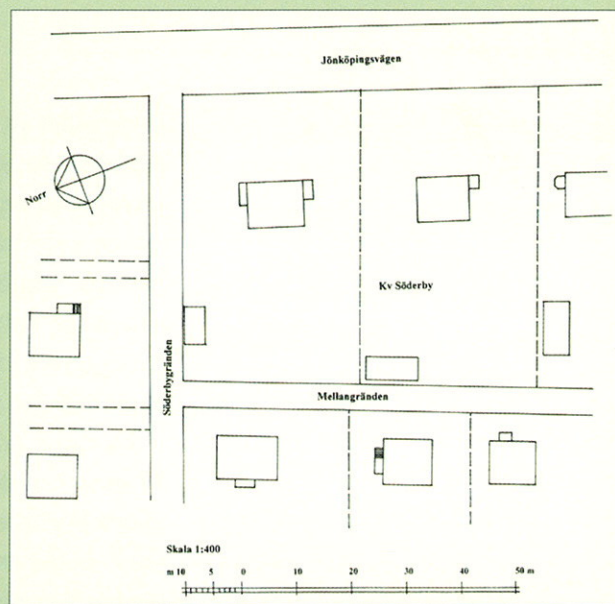
De centrala kvarteren mellan Brahegatan och Bergsgatan karakteriseras av långsmala tomter. Ovan visas en del av kvarteret Föreningen närmast Fabriksgränd som det var disponerat 1913. Gemensamma drag för byggnaderna närmast Brahegatan är de större bostadshusen i två våningar ofta med gavel mot gavel. Vissa har en entré med tillhörande stor stentrappa mot Brahegatan. Dessa gatuhus har ibland försetts med sekundära tillbyggnader som exempelvis kan inrymma ett trapphus. På den inre delen av tomterna är mindre bostadshus, hantverkslokaler och uthus vanliga. Eftersom tomterna ibland varit tämligen smala är det vanligt att dessa byggnader uppförts utmed den ena tomtgränsen. Inne på tomterna påträffar man inte sällan terrasseringar, stödmurar och trappor, som tar upp nivåskillnaderna. Mot Bergsgatan ligger slutligen enklare bostadshus eller uthus, om denna yta över huvud taget är bebyggd. Ett ovanligt mönster är bostadshuset vid korsningen Fabriksgränd-Bergsgatan där en ny fastighet avstyckats. Kartan bygger på en tomtkarta upprättad 1913 av stadsingenjör Einar Adell. Renritning: Raine Borg, Jönköpings läns museum.

Tomterna mellan Bergsgatan och Grännaberget skiljer sig från flertalet andra tomter genom att det inte fanns utlagda gator mot båda kortsidorna. Kartan ovan visa den norra delen av kvarteret Två Liljor 1926. De två smala tomterna är bebyggda på traditionellt sätt med bostadshus i en eller två våningar mot gatan och mindre bostadshus och uthus inne på tomten. Från mönstret skiljer sig den breda tomten som år 1885 bebyggdes med godtemplarlokalen. I likhet med Brahegatan fanns det också utefter en stor del av Bergsgatan förgårdsmark som ursprungligen tillhörde gatan, men som idag tagits i anspråk av tomtägarna. Slutligen fanns det fram till omkring 1900 en så kallad svingata utefter berget som fungerade som en fågata för kreatursägarna. När den avvecklades lades marken till tomterna. Kartan bygger på en tomtkarta upprättad 1926 av stadsingenjör Einar Adell. Renritning: Raine Borg, Jönköpings läns museum.

I den absoluta utkanten av staden uppläts mark för invånarna med lägst anseende, till exempel skarprättaren. Av denna karta, som visar situationen i kvarteret Mästermannen 1922, framgår att utkantsbebyggelsen inte följde något tydligt mönster utan samlades på ett oregelbundet sätt. De större husmarkeringarna är bostadshus och de mindre och långsmala byggnaderna är uthus. Dessa tomter är de som tydligast bryter mot det för övrigt mycket konsekventa rutplanemönstret i Grännas äldre delar. Kartan bygger på en tomtkarta upprättad 1922 av stadsingenjör Einar Adëll. Renritning: Raine Borg, Jönköpings läns museum.

Utanför den ursprungliga stadsplanen började nya områden tas i anspråk från och med 1920-talet. Kartan ovan visar Jönköpingsvägen och en del av kvarteret Söderbys disponering 1941. Myndigheterna strävade efter att åstadkomma ett så kallat öppet planmönster, det vill säga endast fristående småhus fick uppföras. Tomtområdet närmast gatorna skulle hållas fria från byggnader och i kvarterets innersta delar tilläts endast uthus. I zonen däremellan fick bostadshusen uppföras. Tomterna var förhållandevis stora - omkring 1700 m² - vilket möjliggjorde omfattande trädgårdsodling. Av kartan framgår även att de byggnader som uppfördes under modernismen gavs en mer ekonomiskt kvadratisk form än tidigare bostadshus. Kartan bygger på en tomtkarta upprättad 1941 av stadsingenjör Einar Adëll. Renritning: Raine Borg, Jönköpings läns museum.

Vårda staden!

Bevarandet av Grännas stora kulturhistoriska värden bör ske på två fronter. Myndigheter såsom länsstyrelse och kommun ställer upp regler för bygglövspliktiga åtgärder med mera, men väl så viktigt är att byggnaderna och miljön underhålls och vårdas på ett sätt som tillgodoser de kulturhistoriska värdena. Därför är det viktigt att fastighetsägarna har intresse och kunskap och att de kulturhistoriska värdena alltid vägs in vid bedömningen av hur bebyggelsen vårdas. *Utgångspunkten är att byggnaderna och främst deras exteriörer inte skall förändras eller förvanskas.*

En viktig grund för det kulturhistoriska värdet är att äldre byggnadsdelar bevaras. Om detaljer byts ut en efter en återstår till slut inte mycket av den gamla byggnaden. Helst skall man kunna avläsa en byggnad som ett dokument. Ju fler delar som är ändrade eller utbytta desto svårare blir det att avläsa byggnadens historia.

Många förändringar sker utan att fastighetsägare kanske tänker på det. Man beställer nya fönster som skall vara lika de ursprungliga, men när de nya kom-

Foto: Leif Gustafsson

I ett fågelperspektiv framgår stadsstrukturen särskilt tydligt. Här kring kyrkan radar gatuhusen upp sig prydligt, medan uthus och annan gårdsbebyggelse inte bildar samma enhetliga mönster.

mit på plats upptäcker man att dimensionerna ändrats, en aluminiumlist har placerats över bågbottnestycket och att spröjsarna är löstagbara. Resultatet ser kanske bedrägligt ut? Med en ökad medvetenhet om detaljernas betydelse är risken mindre att råka ut för sådana överraskningar.

Tomter, trädgårdar och förgårdsmark

Grännas tomtindelning är tämligen oförändrad och den flersekkelgamla strukturen tydligt avläsbar. Utefter den större gatan ligger bostadshuset, ofta försett med vinkelställda tillbyggnader. Längs en av tomtgränserna mot grannarna finns uthus, som i efterhand ibland inretts till hantverkslokaler eller bostäder. Mot den mindre gatan finns ibland ett boningshus eller ett uthus. Spjälstaket utefter tomtgränserna är vanliga och enligt 1891 års byggnadsordning stadgades att gränslinjen mellan tomt och gata eller allmän plats måste förses med plank, staket eller häck. Vidare tilläts inte stängslen mot torgen eller Brahegatan att målas med *oblandad vit färg eller vanlig rödfärg*.

Trädgårdsodlingen har gjort Gränna riksbekant och en djupare trädgårdsinventering vore önskvärd. Trädgårdarna är ofta försedda med gräsmatta, fruktträd, prydnadsväxter och ofta terrasserade på grund av marklutningen. Parkeeringsplatser på tomterna stör i regel intrycket av en typisk trädgård i Gränna. Det är också viktigt att även mindre uthus och bodar bevaras.

Ett unikt fenomen i Gränna är den branta förgårdsmarken utefter Brahegatans östra del. Detta är inte tomtmark utan tillhör Brahegatan, som är en allmän plats. Det är angeläget att denna del inte bebyggs och att ingrepp såsom bussfickor, altaner och liknande undviks. Däremot kan grässlätten gärna dekorerar med fruktträd och prydnadsväxter i enlighet med en förordning från 1780. När trappor med ledstänger och liknande ordnas bör de utföras på ett konstfullt sätt.

Staden begränsas i norr och söder av två bäckar vid de gamla stadstullarna. Dessa bäckar finns i huvudsak kvar och det är viktigt att de även fortsättningsvis får markera den gamla stadens område.

Gator

Utformningen och skötseln av gatumarken är i första hand en kommunal angelägenhet. Den traditionella gatubeläggningen har varit grus i äldsta tid och senare gatsten av olika slag. Under senare decennier har flertalet gator asfalterats.

Alla gatuavsnitt har byggts på efterhand och detta är ofta en naturlig

De ursprungliga detaljerna är viktiga vid upplevelsen av en äldre byggnad, som i detta exempel där bland annat ytterdörrarnas, takfotens och stuprörstrattens utformning skapar en individualitet som ofta saknas i sentida byggande.

Brahegatan med den stenlagda körbanan och den gröna förgårdsmarken är stadens kanske mest särpräglade drag.

En stenlagd gata gör mycket för intrycket av en äldre stadsmiljö. Därför bör befintlig stenbeläggning på Brahegatan bevaras och gärna på sikt utökas till även andra gator.

utvecklig i en stad, men höjningen av gatunivån har på flera håll i ett slag byggts på så mycket att gatuhusens trästommar kommit under gatunivån. Den mest iögonfallande följden blir att ytterdörrarnas trösklar ligger lägre än trottoaren. Självklart är detta förödande för byggnaderna på sikt och detta måste åtgärdas på något sätt. På flera håll ligger den gamla gatstenen kvar under sentida grus och asfalt.

Fasader

Panelarkitekturen i Gränna är, tillsammans med den i Kalmar, en av landets bäst bevarade. Förändringar av utvärderade byggnaders fasader är därför i regel utesluten. Om det rör sig om återställande av tidigare utseenden kan åtgärderna däremot vara lämpliga. En äldre brädpanel har en patina som aldrig kan återskapas. En ny panels maskinmässiga exakthet minskar det kulturhistoriska värdet i hög grad.

Många fasader har revetering av kalkputs i stället för brädfodring. Exteriör revetering började bli vanlig från 1800-talets slut. Syftet var att de reveterade byggnaderna skulle ge ett mer solitt och påkostat intryck. Olika tekniker användes för att få putsen att fästa mot timret. I Gränna har man fäst bland annat träpiggar, vassmatta eller träribbor på timret som förankring för putsskiktet.

På flera håll har byggnadsstommar kommit under marknivån när gator och trottoarer byggts på under senare decennier. På sikt skapas stora skador på de drabbade byggnaderna.

Fönster och dörrar

Fönster och dörrar är ofta de viktigaste karaktärsskaparna i en fasad. Byte eller förändring av dessa detaljer kan verka förödande på en gammal byggnad. För den som funderar på att byta fönster eller dörrar finns idag många alternativa metoder för att tillvarata de gamla fönsternas överlägsna kvalitet och samtidigt få en praktisk funktion.

De mest förödande förändringarna på Grännas bebyggelse under senare år har varit fönsterbytena. Exempelen är flera på när gamla fönster ersatts med nya vänderbara fönster med lösa spröjsar och mindre fönsterglasyta.

Färger och kulörer

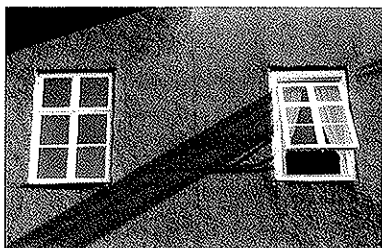
Större delen av Grännas fasader är täckmålade, det vill säga de har traditionellt sedan 1800-talet målats med linoljefärg. Kulörerna har varit ljusa, till exempel olika bruna, blekgula, vitaktiga, gråa eller kanske gröna kulörer. Detaljer såsom fönsterkarmar och fönsterbågar har ofta haft mörkare kulörer, till exempel engelskt rött, grönt eller mörkgrått. Däremot har man traditionellt inte använt blåa, röda (undantaget Falu rödfärg) eller starka kulörer på fasadpanelerna. De traditionella pigmenten har främst varit olika järnoxider och pigmentbeteckningar som ockra, terra och umbra förekommer. Enligt stadens byggnadsordning från 1891 fick byggnader mot borg eller mot Brahegatan inte målas med helt vitt kulör eller Falu rödfärg.

Som nämnts ovan har linoljefärgen varit den vanligaste färgtypen i Gränna sedan länge. Vid sidan om linoljefärgens antikvariska lämplighet har den dessutom goda tekniska egenskaper vid en jämförelse med sentida alkydfärg och olika plastfärger. Att välja linoljefärg är därför i regel det bästa valet.

Ätminstone sedan 1700-talet har det även förekommit Falu rödfärg i Gränna. Efterhand var det främst uthusen som målades med denna slamfärg. Vid om målning av ett slamfärgat hus är Falu rödfärg det självklara valet både av historiska och tekniska skäl.

På Grännas reveterade byggnader kombineras ofta slätputs med en grövre så kallade spritputs, vars yta åstadkoms genom inblandning med grovt grus. I regel är större delen av fasaden spritputsad medan detaljer och omfattningar är slätputsade.

Skillnaderna mellan ett ursprungligt och ett nyttillverkat fönster kan vara mycket stora.

Många tak i Gränna har bevarade älderdomliga handslagna tegelpannor, som ger en särskild patina. Tegeltaken hade tidigare ofta inte ett undertak utan tätades genom att man strök kalkbruk i skarvarna underifrån, så kallade understrukna tegeltak. Detta exempel från Bergsgatan 49 (Ångbåten 2) har dessutom en takpanna av glas, som gav dagsljus in på vinden.

Kalkputsade socklar

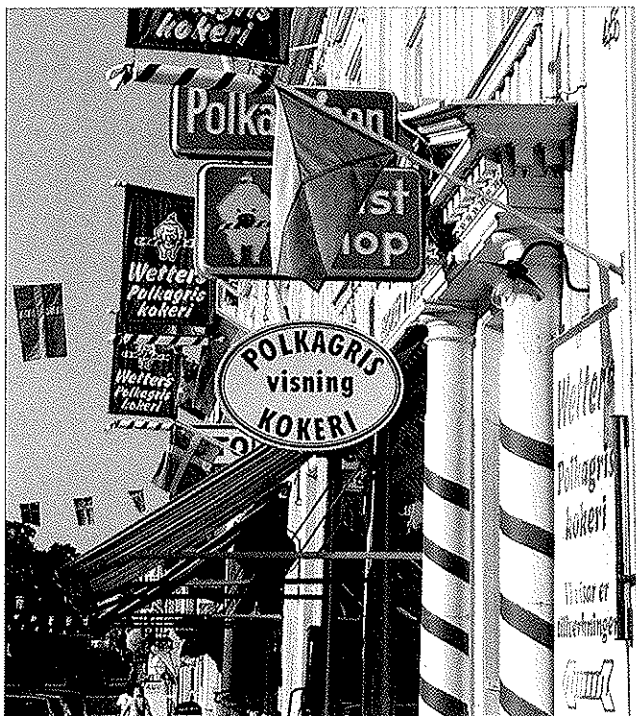
Ett av Grännas mest karakteristiska drag är den sluttande marknivån och den har givit upphov till de höga stensocklarna. Oftast är de putsade med kalkbruk – ett putsbruk som är tillräckligt segt för att inte spricka när sockeln rör sig. Om man putsar eller lagar en sockel med ett cementhaltigt bruk är risken stor för att det uppstår sprickor eftersom bruket blir för hårt.

Många socklar är dessutom spritputsade, det vill säga ytan innehåller grovt grus. Det är viktigt både utseendemässigt och tekniskt att denna tradition förs vidare – spritputs har en större yta som kan avdunsta fukt än en slätputsad.

Tak och takkupor

Det traditionella takmaterialet i Gränna sedan 1800-talet är tegelpannor. De äldre tegeltaken belades med enkupiga pannor, men vid sekelskiftet 1900 var de tvåkupiga också vanliga. Falsplåttaken har också varit vanliga parallellt med teglet.

Det är viktigt att de gamla takmaterialen bibehålls. Sentida typer av betong-

Ivrig marknadsföring på Brahegatan.

pannor och korrugerad plåt misspyder ofta en i övrigt välbevarad byggnad. Ofta finns det en möjlighet att återanvända äldre tegelpannor och återlägga dem på ett nytt undertak. Detta har gjorts i trakten med gott resultat.

Takfönster och takkupor har i regel inte förekommit på byggnader i Gränna. Undantag utgör brutna tak som ofta haft takkupor på det nedersta takfallet. I princip bör inga ytterligare takkupor eller takfönster tillkomma på de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna.

Skyltar

I en turiststad som Gränna är butikerna beroende av den korta och intensiva turistsäsongen. För att dra kundernas uppmärksamhet till sig tycks det ske en ständig upptrappning av marknadsföringen. Skyltarna tenderar att bli fler, större och mer braskande. Denna upptrappning riskerar att förvanska stadsmiljön och en måttligare skyltning skulle troligen mottas positivt av både turister och bofasta. Med en samordnad och mått-

lig skyltpolicy upplevs staden mindre gyttrig och kommersiell.

Det är önskvärt att butikernas skyltning begränsar sig till det utrymme som skyltfönsterna ger samt till en lämpligt utformad butiksskylt. Denna bör göras som en skylt vilken hänger i ett stöd ut ifrån väggen.

Olämpliga anordningar för marknadsföring är markiser, lutande lastpallar, manshöga polkagrisattrapper och andra arrangemang som inte låter byggnaderna komma till sin rätt.

När krävs bygglov?

Vissa åtgärder kräver bygglov enligt Plan- och bygglagen och ärenden av detta slag handläggs av Jönköpings kommuns stadsbyggnadsnämnd. Bygglov krävs bland annat för:

- att uppföra en byggnad.
- att göra en tillbyggnad.
- att ta i anspråk eller inreda en byggnad helt eller delvis för annat ändamål.
- att uppföra murar eller plank.

Eftersom Gränna är detaljplanlagt gäller dessutom att bygglov krävs för:

- att byta exteriör färgsättning, byta fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial samt att göra andra ändringar av en byggnad som avsevärt påverkar dess yttre.
- att sätta upp eller väsentligt ändra skyltar och ljusanordningar.
- att uppföra, bygga till eller på annat sätt ändra ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller liknande.

Innan bygglovpliktiga åtgärder och vissa andra åtgärder påbörjas krävs att stadsbyggnadsnämnden meddelas om arbetena genom en så kallad bygganmälan. Under vissa omständigheter krävs även marklov eller rivningslov.

Inför byggnadsarbeten är det lämpligt att alltid kontakta stadsbyggnadskontoret för att kontrollera vilka tillstånd som krävs samt för råd och upplysningar. Vid frågor och råd med kulturhistorisk beröring är det naturligt att även Länsmuseet eller Gränna-museerna kontaktas.

Bevarandeinstrument

Vården och bevarandet av en kulturmiljö som Gränna stad bör ske på flera fronter, som tidigare nämnts. Avgörande är givetvis fastighetsägarnas och invånarnas intresse, omtanke samt vårdåtgärder i stadsmiljön. Som ett viktigt stöd i bevarandet finns en lagstiftning som syftar till att skydda kulturmiljön mot oönskad förändring och förvanskning. I detta sammanhang är Naturresurslagen, Kulturminneslagen och Plan- och bygglagen särskilt betydelsefulla.

I Naturresurslagen (NRL) finns bestämmelser om så kallade Riksintressen. Ett område av riksintresse för kulturminnesvården anses ha en fysisk miljö som besitter så stora kulturhistoriska värden att det är en angelägenhet för Staten och Länsstyrelsen att tillse att området skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada riksintresset. För ett riksintresse gäller att kommunens egen bestämmanderätt inskränks på så sätt att Länsstyrelsen kan upphäva kommunala beslut om de inte tillgodoser riksintresset. NRL syftar till stor del till att natur- och kulturvärden skall skyddas genom annan lagstiftning. I Sverige finns omkring 1 800 områden av riksintresse för kulturminnesvården, varav nästan 20 ligger inom Jönköpings kommun. Gränna stad med ett större område upp mot Uppgränna är ett sådant riksintresseområde.

Plan- och bygglagen (PBL) reglerar bestämmelser kring förändringar i den fysiska miljön, till exempel vad som gäller vid ändring av stadsplaner samt uppförande eller förändring av byggnader med mera. Kommunen beslutar i ärenden som faller inom PBL, med de inskränkningar som ovan redogjorts för riksintressena. Av särskild betydelse för kulturmiljövården är PBL:s regler om ändring av byggnader med särskilda värden. Enligt 3 kap 12 § PBL får byggnader som är särskilt värdefulla ur historisk, kulturhistorisk, miljömässigt eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär inte förvanskas. Sådana byggnader skall vidare underhållas så att deras särart bevaras (13 §). Detta gäller vare sig åtgärderna är bygglovpliktiga eller inte. De byggnader som är medtagna i denna utrednings katalogdel kan sägas omfattas av PBL 3 kap 12 §. Kommunen kan även ange ett skydd för byggnader i till exempel en detaljplan genom en q- eller Q-markering.

I Kulturminneslagen (KML) regleras bestämmelser om skydd för bland annat fasta fornlämningar, kyrkobyggnader och byggnadsminnen. Fasta fornlämningar är olika typer av lämningar efter människans verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna. Exempel på fasta fornlämningar är gravar, milstenar, kulturlager inom äldre städer och så vidare. En fast fornlämning får inte rubbas, tas bort, grävas ut, täckas över, ändras eller skadas. Länsstyrelsen kan lämna tillstånd till undersökning och borttagning av en fast fornlämning. Stora delar av Gränna stad är en fast fornlämning genom de kulturlager som finns där. För markarbeten och liknande krävs därför tillstånd från Länsstyrelsen. För en närmare avgränsning av fornlämningsområdet hänvisas till adresskartan.

Även skyddet av byggnadsminnen regleras i Kulturminneslagen. En byggnad som är synnerligen märklig från kulturhistorisk synpunkt eller som ingår

De små enkla uthusen med en alldeles speciell patina betyder mycket för stadens särart och helhet.

Foto: Göran Sandstedt, Jönköping läns museum

Hallska gården kan sägas vara synnerligen märklig från kulturhistorisk synpunkt. Därför har den förklarats för byggnadsminne av Länsstyrelsen.

i ett kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde får förklaras för byggnadsminne av Länsstyrelsen. Härigenom får byggnadsminnet särskilt utformade skyddsföreskrifter som anger vad som inte får förändras på byggnaden. I Gränna stad finns idag sju byggnadsminnen. Ett område utefter den södra delen av Brahegatan har av Länsstyrelsen dessutom utpekats som ett

kulturhistorisk synnerligen märkligt bebyggelseområde. Detta innebär att all bebyggelse som bidrar till områdets speciella karaktär får förklaras för byggnadsminne. Detta arbete är idag inte avslutat. Adresskartan visar områdets omfattning.

Kyrkor som tillhör Svenska kyrkan och som uppförts före 1940 är generellt skyddade enligt Kulturminneslagen. Skyddet innebär att kyrkobyggnaderna inte får ändras på något väsentligt sätt utan tillstånd från Länsstyrelsen. Kyrkotomter och begravningsplatser har också ett liknande skydd.

Kyrktornet i Gränna kröns av en tupp.

Katalog

Följande katalog omfattar byggnader som vid inventeringen bedömts ha ett särskilt kulturhistoriskt värde. Katalogen bygger till stor del på den som upprättades vid den senaste inventeringen 1981-83, men uppgifterna har delvis bearbetats och uppdaterats.

Kriterierna för urvalet av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse för stads kärnan

Stadsmiljön har ett kulturhistoriskt värde genom den välbevarade stadsplanen och den välbevarade träbebyggelsen som har kontinuitet sedan 1600-talets mitt. Den bebyggelse som bidrar till detta intryck har ett kulturhistoriskt värde. Detta gäller i första hand välbevarade äldre timmer- eller träbyggnader i en till två våningar med fasader av trä eller revetering. Även vissa andra äldre byggnader och miljöer som är starkt knutna till stadens utveckling eller har stora kvaliteter har också medtagits, till exempel Gränna kyrka, parkerna och så vidare.

Kriterierna för urvalet av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse för ytterområdena

Ytterområdena etablerades, med undantag för Mällbys agrarbebyggelse, först när den gamla stadsplanens område var fullbyggt på 1920-talet. Dessa delar av staden illustrerar en betydelsefull utvecklingslinje i den yngre stadens historia. Välbevarade byggnader, särskilt villor och liknande, som företrädesvis ligger samlade i välbevarade miljöer har medtagits i inventeringen. Dessutom har välbevarade äldre byggnader som tillhör jordbrukets verksamheter medtagits eftersom de tydligt visar den geografiska närheten och det nära sambandet mellan staden och landsbygden.

Kommentar till katalogen

Uppgifter om byggnadsår får i flera fall anses osäkra. För byggnader som uppförts sedan sent 1800-tal och för vilka de ursprungliga bygglovsritningarna är bevarade är dateringarna däremot säkrare. En daterad byggnadsritning tyder dock inte på att byggnaden byggts och färdigställt samma år, utan i regel har processen varit mer långdragen. Genom att äldre virke återanvänts vid nybyggande har datering av byggnaderna gjorts svårare. Ingen byggnad i Gränna har daterats på naturvetenskaplig grund (dendrokronologisk datering eller C14-datering).

Flertalet byggnader i Gränna har uppförts av liggande timmer. Detta var den gängse tekniken fram till 1800-talets slut. Uppgifterna om att byggnaderna är timrade bygger i regel på ett anta-

gande och inte på att brädfodring borttagits för att kontrollera uppgiften. Från och med sekelskiftet 1900 används nya tekniker såsom regelverk, plankstomme med mera.

Angivandet av antalet våningar i en byggnad görs med utgångspunkten att en våning är ett våningsplan utan snedväggar under tak. Om ett våningsplan har snedväggar under tak men har en frontespis eller flera takkupor räknas detta som ett plan. Vindsvåningar utan frontespis och liknade är ej medtagna.

Den vanligaste brädfodringen är locklistpanelen. Om locklisterna, som täcker över brädornas skarvar, har något annat än ett rektangulärt tvärsnitt anges detta, till exempel att locklisterna är rundade eller profilerade. Flera träbyggnader är reveterade, det vill säga putsade. Om reveteringen är spritputs eller stänkpuds anges detta särskilt. I några fall har det framgått med vilken teknik reveteringen fästs på timret, träpiggar, reveteringstegel, vassmatta och så vidare. I dessa fall anges detta i inventeringen.

För tak belagda med tegelpannor har pannornas kulör inte angivits. Detta eftersom nästan bara tegelröda tegelpannor påträffats inom inventeringsområdet. Tegelpannor av annan kulör eller med glasyr anges med uppgift härom. Uppgifter om att tegelpannor är handslagna utgår från att de aktuella takpannorna är ojämna i utformningen och av vingtegeltyp, det vill säga inte falsade. I de fall där plåt anges som takbeläggning avses stålplåt om inget annat särskilt anges.

Byggnadernas socklar är i regel av sten som putsats. Om socklarna har huggen granit anges detta särskilt. Är socklarna försedda med spritputs anges detta särskilt, annars är de putsade socklarna slätputsade.

I de fall då det är känt vem som ritat en byggnad anges detta under rubriken *arkitekt*. Om denne upphovsman har arkitektutbildning anges endast namnet, men i andra fall anges en titel, vanligen byggmästare. Om arkitekten inte kommer från Gränna anges även verksamhetsort.

Förteckning över byggnadsminnen

Biskopen 37, 38, Gränna Prästgård.

Brahe 2, Gränna Pedagogi.

Brahe 10, Granlundska huset.

Föreningen 1, von Otterska villan.

Hjorten 3, Franckska gården.

Välviljan 4, Hotell Brahe.

Välviljan 6, Hallska gården.

Kv Adelin 1

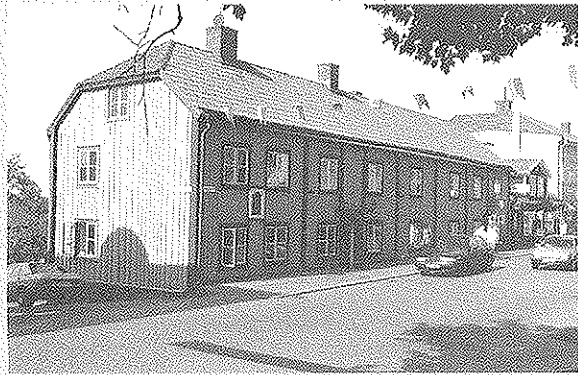
Brahegatan 37

Gatuhus

Byggnadsår: 1700-tal, tillb mot norr 1899, fasadrek 1964

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul locklistpanel med profilerade locklister och mörkbruna detaljer. Den västra fasaden är försedd med en balkong. Fönsterna är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Takets gavelspetsar är avvalmade. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Gränna apotek var inrymt i byggnaden 1831 till 1897. Här föddes också apotekarsonen och polarforskaren Salomon August Andrée, och sedan 1927 finns en minnestavla över Andrée uppsatt på huvudfasaden. Minnestavlans skapades av bildhuggaren Aron Sandberg, bördig från Gränna. Vid en ombyggnad 1964 rekonstruerades fasaden med syfte att återskapa byggnadens äldre utseende.

Bostadshus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med frontespiser och fasad av röd locklistpanel med vita detaljer. Bottenvåningen är försedd med skyltfönster och vindsvåningen har tvåluftsfönster med en spröjs. Byggnaden har ett sadeltak med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel.

Fd bryggshus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Uthusbyggnaden, ett f d brygg- och bostadshus, är uppförd av rödmålat timmer i en våning. Fönster och fasaddetaljer är vita.

Uthus

Byggnadsår: 1899

Byggnaden är uppförd av trä med fasad av röd locklistpanel. Flerfönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor.

Kv Adelin 2

Brahegatan 39

Gatuhus

Byggnadsår: 1800-talets första hälft, tillb 1935

Gatuhuset utefter Brahegatan är uppfört av timmer i två våningar med fasad av i bottenvåningen gul panel på förvandring resp locklistpanel och i övervåningen gul locklistpanel. Fasaderna är dessutom dekorerade med grå hörnpilastrar, ett våningsband samt en takgesims med konsoler. Bottenvåningen har skyltfönster medan övervåningen har tvåluftsfönster med två spröjsar i varje båge. Övervåningens fönster är försedda med överstycken. Byggnaden har ett flackt helvalmat tak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel. Under byggnaden finns en kryssvälvd stenkällare, troligen från 1600-talet.

Huset byggdes till i anslutande stil mot söder 1935. Byggnaden brandskadades delvis 1966.

Bostadshus, fd magasin

Byggnadsår: 1900

Byggnaden utefter Ribbagårdsgränd är uppförd av regelverk i tre våningar med fasad av gul locklistpanel och gul liggande fasspontpanel däröver. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röd plåt. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

En fotoateljé för Calla Sundbeck inrättades i huset 1909.

Fd stallbyggnad

Byggnadsår: Okänt

Fd stallbyggnad uppförd av regelverk i en våning med fasad av röd locklistpanel med svarta knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor.

Kv Adjutanten 5

Brahegatan 76

Gatuhus

Byggnadsår: 1870-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med frontespis mot Brahegatan. Mot öster finns en balkong. Fasaden utgörs av gul spritputs med vita omfattningar och hörnmarkeringar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Brygghus

Byggnadsår: 1870-tal

Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning med fasad av röd locklistpanel. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor.

Kv Adjutanten 9

Brahegatan 72

Gatuhus

Byggnadsår: 1700-talets mitt, veranda tillkom 1895

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med en glasad veranda i två våningar mot söder. Mot gården finns ett utbyggt trapphus. Fasaden utgörs av grå locklistpanel med blå knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats med kvaderrustik.

Uthus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel och vita omfattningar. Fasaden har spröjsade fönster. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Kv Adjutanten 10

Bergsgatan 75

Gatuhus

Byggnadsår: 1910-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning. Mot väster finns en glasad veranda. Fasaden utgörs av beige locklistpanel med profilerade locklister samt vita omfattningar och hörnmarkeringar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

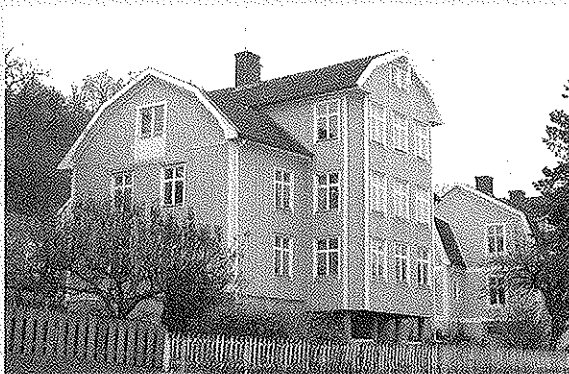
Kv Adjutanten 11

Brahegatan 70

Gatuhus

Byggnadsår: 1800-talets mitt, omb 1912, renov 1983

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med utbyggd risalit mot Brahegatan. Fasaden utgörs av rosa locklistpanel med vita omfattningar och knutar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med breda högt placerade spröjsar. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: 1881

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar. Fasaden utgörs av röd locklistpanel med vita omfattningar och knutar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel.

Kv Amiralen 3 Wittska gården

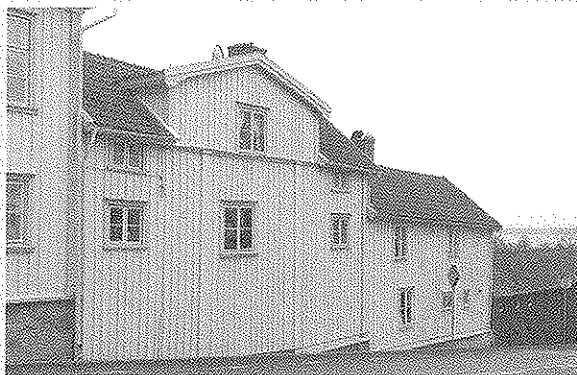
Brahegatan 71-73

Gatuhus

Byggnadsår: 1830-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar. Fasaden består huvudsakligen av grå locklistpanel med halvrunda locklister. Mittpartiet mot öster består av i bottenvåningen liggande spontpanel och i övervåningen stående slät panel och pilastrar. Bottenvåningens fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge medan övervåningen har fyrluftsfönster med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna. Huvudingången har gröna parspegeldörrar med en liten glasruta i varje dörrblad. Entrén omges av en klassicerande portal. Byggnaden har ett helvalmat sadeltak belagt med tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med sprilputs.

Bostadshus

Byggnadsår: 1800-talets första hälft

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar. Fasaden är klädd med grå locklistpanel, vars locklister har avhyvlade kanter. Fasaden omfattningar är mörkare. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats.

Uthus i vinkel

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel och stående slät panel. Fasadens detaljer är svartmålade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga - några trekupiga - tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten och betong.

Kv Amiralen 4

Brahegatan 67-69

Gatuhus

Byggnadsår: 1821, puts tillkom på 1950-talet

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med en balkong mot väster. Fasaden utgörs av beige stänkputs. Bottenvåningens fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge medan övervåningen har fyrluftsfönster med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna. Byggnaden har ett sadeltak med avvalmade gavelspetsar belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats. Utefter Postgränd ligger en tillbyggd flygel.

Innan byggnaden putsades på 1950-talet hade den en fasad av locklistpanel. Byggnaden inrymde apotek på bl a 1930-talet.

Bostadshus, fd stall och vagnbod

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, omb till bostadshus 1980-81

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel mot väster och norr samt i övrigt med det synliga röda timret. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Bostadshus

Byggnadsår: 1850-tal, omb till bostad 1971

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar. Fasaden är klädd med röd locklistpanel samt vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Gatuhus

Byggnadsår: Tidigt 1700-tal, omb tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel med rundade locklister. Fasaden har vita knutar, lisener och omfattningar. Flerfönstret är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel. I byggnadens södra del har tidigare funnits en körport. I samband med en renovering vid 1970-talets början påträffades väggmålningar från 1700-talets mitt i bottenvåningens nordöstra rum. Dessa har bevarats på plats och täckts över.

Bostadshus, fd mejeri

Byggnadsår: 1850-tal, omb till bostad 1971

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med en balkong mot väster. Fasaden är klädd med röd locklistpanel samt vita knutar och omfattningar. Flerfönstret är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Kv Baronen 14 Ribbagården

Ribbagårdsgränd

Gatuhus

Byggnadsår: 1805, omb 1923 och 1970 (ark P A Ekholm)

Byggherre: Prosten Sven Johan Almqvist

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul spritputs och vita omfattningar, hörnmarkeringar och våningsband. Längsidorna mot söder och norr är försedda med tre frontespiser vardera. Mot gården finns en veranda samt ytterligare tillbyggnader. Flerfönstret är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

År 1893 förvärvades Ribbagården av friherre Adrian Cezar von Düben, som blev en välkänd sjukgymnast i Sverige och England. År 1887 etablerade han ett institut i London som avvecklades först 1927. Ribbagården användes som änkesäte åt modern samt som bostad åt von Düben själv under somrarna. Under sommarvistelserna på Ribbagården tog von Düben ibland med sig bekanta och patienter från England och så småningom skapades en sorts pensionatsrörelse.

År 1910 bedrevs reguljärt pensionat på Ribbagården och 1923 grundades Grand Hotel Ribbagården. Tillsammans med Gyllene Uttern var Ribbagården ett välkänt begrepp för turister. von Düben sålde rörelsen 1939.

Omkring 1970 genomfördes om- och tillbyggnader av huvudbyggnaden. Rörelsens stora trädgård avstyckades i slutet av 1980-talet och bostadshus uppfördes där.

Fd förrådsbyggnad Högloftet

Byggnadsår: Omkr 1900, övervåning tillkom 1907

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med kraftigt utkragad övervåning. Längsidorna är försedda med frontespiser. Fasaden utgörs av röd panel på förvandring samt vita knutar och omfattningar. Bottenvåningens fönster är av treluftstyp med en spröjs i varje båg. Övervåningens fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost samt spröjsade. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Kontorsbyggnad

Byggnadsår: Omkr 1900, påb 1907

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med utkragad övervåning. Den västra gaveln är försedd med ett utbyggt trapphus. Fasaden utgörs av röd panel på förvandring samt vita knutar och omfattningar. Byggnadens fönster är av två- och treluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel.

Fd förråds- och personalbyggnad Kinastugan

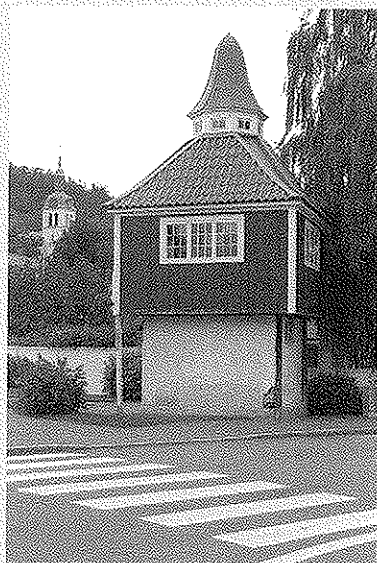
Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med frontespis mot söder och norr. Fasaden utgörs av röd locklistpanel med profilerade locklister samt vita detaljer. Bottenvåningens fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Övervåningens fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. De nedre bågarna har en spröjs medan de övre har två diagonala korslagda spröjsar. Byggnaden har brutet sadeltak med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Hotellbyggnad Barocken

Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med frontespis mot söder och norr. Fasaden utgörs av röd locklistpanel med profilerade locklister samt vita knutar och omfattningar. Byggnadens fönster är av olika slag och spröjsade. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Lusthus, fd bryggshus

Byggnadsår: Omkr 1890, övervåning tillkom 1920

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med utkragad övervåning. Den östra gaveln har tills nyligen varit försedd med utvändigtrappa och balkong. Fasaden utgörs av i bottenvåningen vit revetering på träpiggas och i övervåningen av locklistpanel med profilerade locklister. Fasadens knutar och omfattningar är vita. Byggnadens fönster har tät spröjsning. Byggnaden har ett tältliknande tak med lanternin och tornhuv. Takets nedre del är belagd med enkupiga tegelpannor. Den övre delen är belagd med röd falsplåt. Byggnaden vilar på en stensockel.

Kv Baronen 19

Sjögatan 21

Gatuhus

Byggnadsår: 1885, omb 1916

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av gulbeige spritputs och vita släta hörnmarkeringar. Mot öster finns en frontespis. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som spritputsats resp av huggen granit.

Kv Biskopen 4

Brahegatan 27

Gatuhus

Byggnadsår: 1700-tal, om- och tillb 1800-talets andra hälft

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grå locklistpanel med rundade locklister. Fönsterna är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Huvudingången har en spegelytterdörr med gjutet järngaller. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor.

Verkstadsbyggnad i två delar

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer med revetering av gul slätputs med vita omfattningar av trä. Byggnadens sadeltak är belagt med handslagna enkupiga tegelpannor resp trekupiga tegelpannor. Den västra delen av byggnaden är tillbyggd 1847 i korsvirkesteknik.

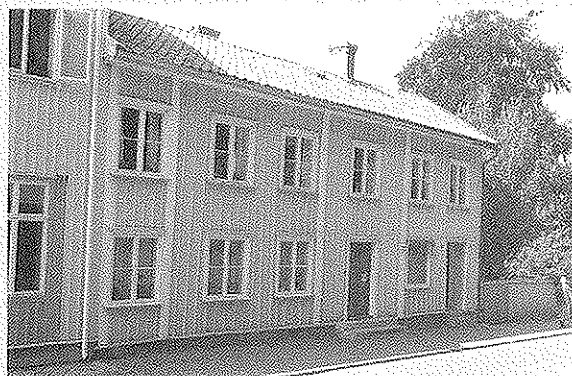
Byggnaden har inrymt gelbgjuteri och bryggeri.

Uthus, fd benhus

Byggnadsår: 1810-talet

Uthusbyggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av grå locklistpanel med avhyvlade kanter samt vita knutar. Mot öster finns en inbyggd veranda. Byggnadens pulpettak är belagt med röd korrugerad plåt.

Byggnaden är uppförd av återanvänt virke från ett fd benhus på stadens kyrkogård.

Kv Biskopen 5

Brahegatan 25

Gatuhus

Byggnadsår: 1700-tal, om- och påb 1897, tillb mot väster samt ny panel 1970

Gatuhuset är uppfört av timmer i två våningar med fasad av rosa locklistpanel och vita knutar av plywood. Det norra gavelröstet är försett med grön spritputs med slätputsade detaljer. Troligen har hela fasaden haft denna putsutförning. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten.

Uthus

Byggnadsår: 1897

Uthusbyggnaden är uppförd av trä med fasad av röd locklistpanel.

Kv Biskopen 6 Gamla sockenstugan

Brahegatan 23

Gatuhus

Byggnadsår: 1892-94, äldre grund

Gatuhuset är uppfört av timmer i en våning med fasad av gul stänkputs med bruna knutar och omfattningar. Den södra gaveln är försedd med locklistpanel. Bottenvåningen är försedd med fyrluftsfönster med högt placerad tvärpost samt en spröjs i de nedre bågarna. Övervåningen med två frontespiser har tvåluftsfönster med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

På tomten låg fram till 1889 den s k Sternerska fastigheten. Den drabbades 1889 av brand som spred sig till kyrkan mitt över gatan. Både kyrkan och det Sternerska huset totalförstördes. Efter denna händelse förvärvades fastigheten av socknens och stadens församlingar och en sockenstuga med klockarbostad uppfördes.

Kv Biskopen 10 Prästgården

Brahegatan 31

Gatuhus

Byggnadsår: 1802-04

Byggherre: Gränna lands- och stadsförsamling/kyrkoherde Sven Johan Almqvist

Arkitekt: Överste Carl Gustaf Fahnehjelm

Prästgårdens mangårdsbyggnad är uppförd av timmer i två våningar med fasad av blekgul locklistpanel med rundade locklister resp locklister med avhyvlade kanter. Fasadens detaljer är vita. Mot väster finns en balkong och en öppen veranda. Bottenvåningens fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Övervåningens fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost samt en spröjs i de nedre bågarna. Huvudingången är försedd med pardörrar i klassicistisk stil med små rundade fönster. Byggnaden har ett sadeltak med avvalmade gavelspetsar. Taket är belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som spritputsats.

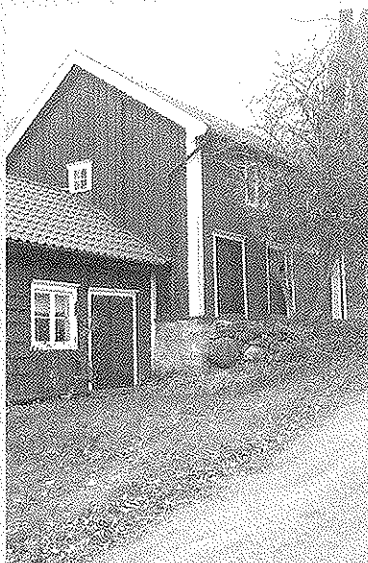
Gränna Prästgård förklarades för byggnadsminne 1985.

Flygelbyggnader

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Närmast mangårdsbyggnaden står två uthus uppförda av timmer resp regelverk i en våning. Fasaderna är klädda med röd locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Byggnaderna har sadeltak belagda med enkupiga betongpannor. Byggnaderna vilar på socklar av granit resp sten som spritputsats.

Prästgårdens övriga bebyggelse redovisas under Gränna 7:1.

Kv Borgmästaren 1 Bergsgården

Bergsgatan 6

Gatuhus

Byggnadsår: 1926

Byggherre: Kabinettssekreterare Berndt Hay

Arkitekt: John Ekvall

Byggmästare: Carl Svensson

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad klädd med gul locklistpanel med profilerade locklister. Fasadens omfattningar är grå. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med tät spröjsning. Ett fönster mot väster är utbytt i sen tid till andra dimensioner och lösa spröjsar. Byggnaden har ett brutet sadeltak vars övre takfall avvalmats. Taket är belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av svallade stenar som fogats.

Som förebild till Bergsgården användes en byggnad på Djurgården i Stockholm.

Uthus med bryggghus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av blekgul locklistpanel vars locklister har avhyvlade kanter. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor.

Kv Borgmästaren 8

Bergsgatan 42

Gatuhus

Byggnadsår: Sent 1700-tal, omb 1927

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av gul spritputs samt vita knutar, omfattningar och lisener. Mot väster finns en frontespis och mot öster en tillbyggnad med gul fas-spontpanel. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med spritputs.

Kv Borgmästaren 10 Borgmästaregården

Bergsgatan 38-40

Gatuhus

Byggnadsår: 1793, vind inredd 1913, omb 1918

Byggherre: Överste Carl Gustaf Fahnehjelm (1793), borgmästare Victor Egnell (1910-tal)

Arkitekt: Överste Carl Gustaf Fahnehjelm (1793), konstnären Pelle Malmberg (1913, 1918)

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med tre frontespiser och ett burspråk mot väster. Mot öster finns en veranda och en balkong. Fasaden utgörs av gul puts med markeringar och omfattningar i mörkare kulör. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med tät spröjsning. Byggnaden har ett sadeltak med avvalmade gavelspetsar belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats.

Byggnaden var under tidigt 1800-tal stadens enda vitmålade hus. Flygelbyggnaderna var då rödmålade.

Två flygelbyggnader

Byggnadsår: 1794

Byggnaderna är uppförda av timmer i en våning med fasad av grå locklistpanel med profilerade locklister. Knutar och omfattningar är vita. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaderna har sadeltak med avvalmade gavelspetsar och de är belagda med enkupiga tegelpannor. Byggnaderna vilar på stensocklar som putsats.

Fd spannmålsbod
Byggnadsår: 1794

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel och rött timmer. Mot söder finns två förstukvistar. Knutar och omfattningar är vita. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med tät spröjsning. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Fd hönshus
Byggnadsår: 1794

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av rött timmer med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av enluftstyp med tät spröjsning. Över fönsterna finns frontonliknande överstycken. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

På fastigheten står även stadens första telefonkiosk från 1920-talet. Den stod ursprungligen på torget.

Kv Borgmästaren 11
Bergsgatan 36 a

Bostadshus
Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med raka frontespiser samt ett trapphus mot öster. Fasaderna har blekgul locklistpanel vars locklister har avhyvlade kanter. Fasadens detaljer är vita. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten.

Två uthus uppförda i vinkel
Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaderna är uppförda av timmer i en våning i vinkel. Fasaderna består av röd locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaderna har sadeltak belagda med enkupiga tegelpannor. Byggnaderna vilar på stensocklar som putsats.

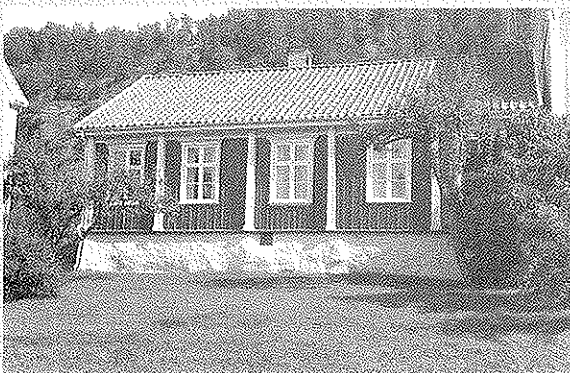
Kv Brahe 2 Gränna Pedagogi
Brahegatan 28

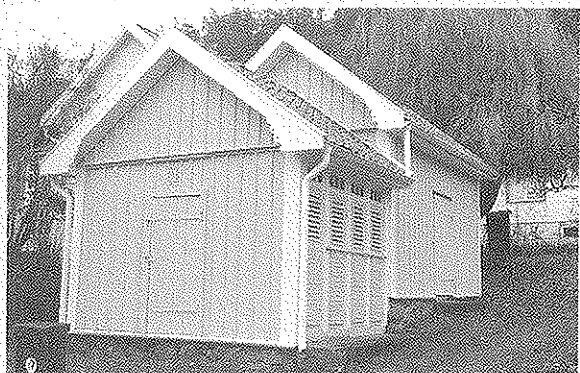
Gatuhus
Byggnadsår: 1780-tal, omb 1827-28, förstuga tillb omkr 1900

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel med rundade locklister. Fasadens knutar, omfattningar och pilastrar är gråvita. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats.

Gränna Pedagogi instiftades 1675 av Per Brahe d y. Skolans första ordinarie skolhus tillkom under 1700-talets slut. En lämplig tomt köptes in 1778 och 1787 togs skolbyggnaden i bruk. Uppgifter finns att fasaden då var försedd med fönsterluckor. Skolhuset brädfodrades utvändigt 1827 och följande år företogs invändiga förändringar för att möjliggöra växelundervisning. Fram till 1895 nyttjades byggnaden för Gränna Pedagogi.

Gränna pedagogi förklarades 1991 för byggnadsminne.

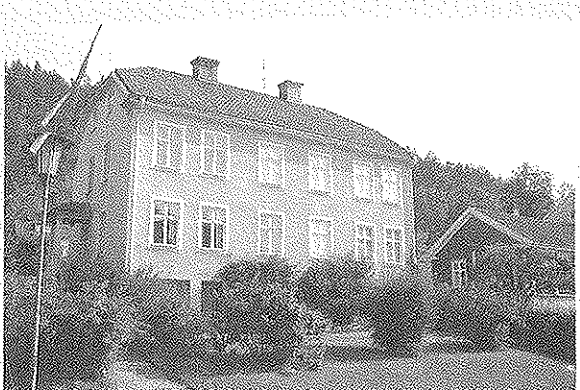

Uthus

Byggnadsår: 1885

Byggnaden är uppförd av trä med grå locklistpanel med rundade locklister. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor.

Kv Brahe 9

Brahegatan 30

Gatuhus

Byggnadsår: 1922, tillb 1961

Byggherre: Apotekare Högdahl

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med fasad av beige stänkputs med vita omfattningar. Flertalet fönster är av fyr-luftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett sadeltak med avvalmade gavelspetsar. Taket är belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Gränna apotek har varit inrymt i byggnaden.

Uthus

Byggnadsår: 1922

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av grå liggande fasspontpanel. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor.

Kv Brahe 10

Brahegatan 26

Gatuhus

Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av beige locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Mot Brahegatan finns en trappa av sten. Flertalet fönster är av fyr-luftstyp med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna. Byggnaden har ett sadeltak belagt med svarta tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Johan Granlunds vagnfabrik lät uppföra byggnaden, som sedan 1991 är förklarad för byggnadsminne. Vagnfabriken startade 1848 och bedrevs av Johan Granlund fram till 1887. Själva fabrikanläggningen låg i kvarteret Vagnfabriken och den upphörde på 1911.

Kv Brahe 11

Bergsgatan 25

Gatuhus

Byggnadsår: 1850-tal, omb 1970-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grå locklistpanel med halvrunda locklister. Byggnaden har två-luftsfönster med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med bruna enkupiga betongpannor. Byggnaden har en stensockel som putsats.

Bostadshus

Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grå locklistpanel med halvrunda locklister. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med bruna enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats. Mot väster finns en byggnadskropp i vinkel.

Kv Falkökat (Gränna 5:1)

Hävdevägen 32

Magasinsbyggnad

Byggnadsår: 1700-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i tre våningar. Fasaden utgörs av det synliga rödmålade timret och svarta knutbrädor och omfattningar. Fönsterna är försedda med träluckor. Byggnaden vilar på en sockel av fältsten. Byggnaden har ett flackt tälttak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor.

Magasinet är den enda bevarade ekonomibyggnaden som tillhört Hjärtströmska gården.

Kv Fisker 1

Brahegatan 8

Gatuhus

Byggnadsår: 1800-talets andra hälft

Huvudbyggnaden är uppförd av timmer i två våningar med gul liggande fasspontpanel och vita detaljer. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Flygelbyggnader

Byggnadsår: Omkr 1908

Som flygelbyggnader mot öster finns ett bostads- och mangelhus och ett uthus. Dessa byggnader är uppförda av timmer i en våning med gul liggande fasspontpanel och vita detaljer. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaderna har sadeltak belagda med tvåkupiga tegelpannor resp falsade betongpannor.

Kv Fisken 2

Brahegatan 6

Gatuhus

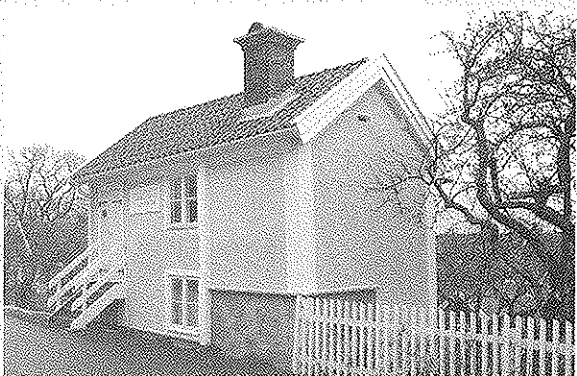
Byggnadsår: 1800-talets mitt, rest 1995

Huvudbyggnaden är uppförd av timmer i en våning med reve-tering av grå spritputs med släta vita omfattningar mm. Flerta-let fönster är av tvålufstyp med två spröjsar i varje båge. Bygg-naden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av murad fältsten. Genom bygg-nadens norra del löper en körport.

Uthus

Byggnadsår: Okänt, rest 1996

Uthusbyggnaden mitt på tomten är uppförd av timmer i en vå-ning med fasad av röd locklistpanel. Byggnaden har ett sadel-tak belagt med enkupiga tegelpannor.

Fd skomakeri

Byggnadsår: Rest 1994-95

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med revete-ring av beige spritputs frånsett den södra delen som har blå-grå locklistpanel. Flertalet fönster är av tvålufstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som put-sats.

Byggnaden genomgick en restaurering och erhöll 1996 Jön-köpings kommuns stadsbyggnadspris.

Kv Fisken 5 Södra tullstugan

Brahegatan 2-4

Gatuhus

Byggnadsår: 1769, omb 1911, rest 1980-81

Byggherre: Målarmästare Georg Berggren (1911)

Arkitekt: Oscar Waller, Stockholm (1910)

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av gul locklistpanel med profilerade locklister samt gulbeiga detal-jer. Fönsterna är av tvålufstyp med blyspröjsar. Huvudingången mot Brahegatan är försedd med en öppen veranda. Byggnadens tak är helvalmat och belagt med enkupiga betongpannor. Ett par takfall har takkupor med volutgavlar. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Byggnaden uppfördes som tullstuga 1769 och här bodde senare polkagristillverkaren Amalia Erikson. År 1910 förvärva-des fastigheten av målarmästaren Georg Berggren och i de-cember 1910 hade arkitekten Oscar Waller upprättat ett ombyggnadsförslag i nationell stil. Berggren var med om att bilda Skandinaviens första tempelriddarloge i Gränna 1887.

Gatuhus

Byggnadsår: 1800-talets mitt

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grå locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Bostadshus

Byggnadsår: 1840-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av grön locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster av tvåluftstyp med blyspröjsning. Fönsterna är försedda med fönsterluckor. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Bostadshus

Byggnadsår: 1840-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av gul locklistpanel med profilerade locklister samt detaljer i beige kulör. Flertalet fönster av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Fönsterna är försedda med fönsterluckor. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Uthus

Byggnadsår: 1920-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av grön locklistpanel och det synliga timret. Fönsterna har lig-gande format och är försedda med blyspröjsning. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Två uthus

Byggnadsår: 1840-tal resp 1920-tal

Byggnaderna är uppförd av timmer i en våning med fasad av gulbeige resp tjärad locklistpanel. Byggnaderna har sadeltak belagda med enkupiga resp trekupiga tegelpannor.

Kv Föreningen 1 von Otterska villan

Brahegatan 22

Gatuhus

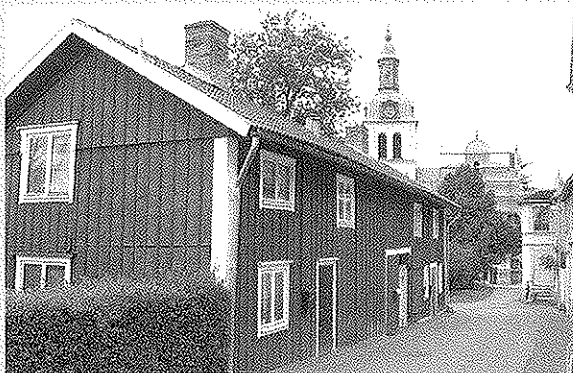
Byggnadsår: 1870-talets slut, källare omb 1955 (H Flensborns ark kont)

Byggherre: Riksdagsman Carl von Otter, Östanå

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med en frontespis mot öster och en frontespis, en balkong och en glasad veranda mot väster. Fasaderna har gul slätputs med hörnmarkeringar, våningsband, omfattningar m m i vit kulör. Flertalet fönster är av fyr- resp sexluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats och dekorerats med linjerustik.

Den von Otterska villan förklarades för byggnadsminne 1991.

Fd stall och förråd

Byggnadsår: 1870-talet, tillb 1888 och 1913

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel med profilerade locklister. Den södra gaveln har dock masonitebeklädnad och locklister. Knutar och omfattningar är vita. Flertalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten. Genom byggnaden löper en körport.

Kv Föreningen 2 Rosavillan

Brahegatan 20

Gatuhus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, påb en våning 1887, tillb mot gården 1919

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul puts och vita hörmmarkeringar, lisener och omfattningar. Fönsterna är av tvåluftstyp med en högt placerad horisontell spröjs. Mot norr finns en större glasad veranda och balkong. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats och dekorerats med kvaderrustik.

Uthus

Byggnadsår: 1887

Byggnaden är uppförd i regelverk i en våning med fasad av röd locklistpanel. Dörrarna är gröna och omfattningarna gula. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor.

Kv Föreningen 3

Brahegatan 18

Gatuhus

Byggnadsår: Omkr 1850

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel med vita omfattningar. Mot väster finns en frontespis. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats. Mot öster finns en byggnad i vinkel. Denna del har handslagna enkupiga tegelpannor.

Bostadshus

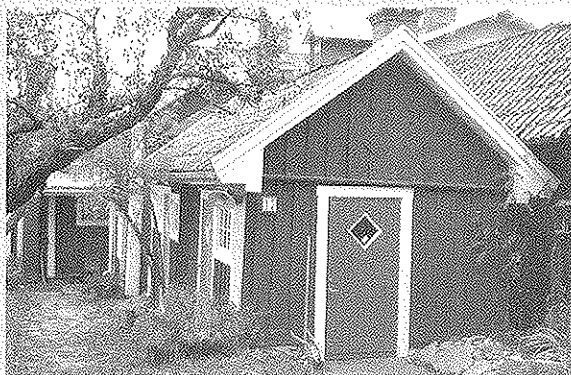
Byggnadsår: Tidigt 1900-tal

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av röd locklistpanel med profilerade locklister samt vita omfattningar. Fönsterna är av olika slag och i vissa fall spröjsade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor.

Två uthus

Byggnadsår: 1850-talet

Byggnaderna är uppförda av timmer i en våning med fasader av röd locklistpanel med profilerade locklister samt vita knutar och omfattningar. Fönsterna är av olika slag och spröjsade. Byggnaderna har sadeltak belagda med en- resp tvåkupiga tegelpannor. Byggnaderna vilar på stensocklar.

Kv Föreningen 4

Brahegatan 16

Gatuhus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, påb omkr 1850

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul locklistpanel och bruna knutar, lisener och omfattningar. Flertalet fönster är av tvålufstyp. Bottenvåningens fönster har en spröjs i varje båge medan övervåningens fönsterbågar har två spröjsar. Mot gården finns ett trapphus och en balkong. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats.

En entré mot väster borttogs 1950. Övervåningens fönster spröjsades 1996.

Bostadshus, delvis fd smedja

Byggnadsår: 1885, omb 1945

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av gul locklistpanel med rundade locklister samt bruna knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvålufstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: 1870-talet

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel. Fönsterna är av tvålufstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor.

Kv Föreningen 6 Gamla stadshuset

Brahegatan 12

Gatuhus

Byggnadsår: 1870-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul spritputs samt slätputsade vita hörnmarkeringar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Mot Brahegatan finns en hög entrétrappa av sten. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats. I källaren finns arrestlokaler bevarade.

Bostadshus, fd polishus

Byggnadsår: 1870-talet

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Fönsterna är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: 1870-talet

Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning med fasad av gulbrun locklistpanel. Byggnadens fönster är spröjsade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor.

Kv Föreningen 9

Brahegatan 10

Gatuhus

Byggnadsår: 1700-tal, påb1878, omb omkr 1900

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grå locklistpanel med rundade locklister samt vita knutar, omfattningar, pilastrar m m. Byggnaden var tidigare reveterad. Flertalet fönster är av tvåluftstyp. Bottenvåningens fönster har en spröjs i varje båge medan övervåningens fönsterbågar har två spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak med avvalmade gavelspetsar och belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats.

Kv Föreningen 10

Bergsgatan 9

Gatuhus

Byggnadsår: Sent 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul locklistpanel med profilerade locklister samt vita knutar och omfattningar. Vid takfoten finns dekorativa konsoler. Flertalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Mot norr finns ett sekundärt trapphus. Mot väster finns en sentida balkong på träpålar och med plasttak. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Föreningen 11

Brahegatan 14

Gatuhus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, omb på 1950-talet

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av blå locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Mot Brahegatan finns en hög entrétrappa. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Greven 2

Brahegatan 3

Gatuhus

Byggnadsår: 1903-04

Byggherre: Handlanden Oscar Carlsson

Arkitekt: Stadsarkitekt August Atterström, Jönköping (1903)

Byggmästare: Henrik Melon

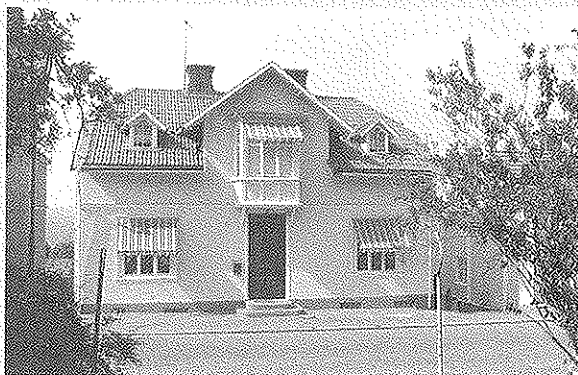
Byggnaden är uppförd av tegel i två våningar med fasad av ljusgrå slätputs med vita omfattningar, våningsband och gesimser. Mot Brahegatan finns en frontespis. Mot väster finns en balkong. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnadens sadeltak är belagt med röd plåt. Byggnaden vilar på en putsad stensockel. Byggnaden uppfördes efter en brand i kvarteret som stadens första profana stenhus.

Uthus, kalkbod

Byggnadsår: 1903-04

Byggnaden är uppförd av sten som slätputsats. Byggnaden har ett pulpettak belagt med falsad järnplåt.

Kv Greven 3

Brahegatan 5

Gatuhus

Byggnadsår: 1904

Byggherre: Landsfiskal Gustaf Wetterhall

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av gul slätputs och vita omfattningar. Flertalet fönster är av sexlufstyp med högt placerad tvärpost och korslagda spröjsar i de övre bågarna. Mot Brahegatan finns en frontespis med ett mindre burspråk. Byggnaden har ett sadeltak med avvalnade gavelspetsar och belagt med tvåkupiga tegelpannor. Takfallen är försedda med små takkupor med sadeltak. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats.

Uthus

Byggnadsår: 1903

Byggnaden är uppförd av sten som slätputsats. Byggnaden har ett pulpettak.

Kv Greven 4

Brahegatan 7

Gatuhus

Byggnadsår: 1700-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av ljusgrön locklistpanel med rundade locklister och vita knutlådor och omfattningar. Flertalet fönster är av tvålufstyp med en spröjs i varje båge. Ett fönster är försett med skvallerspegel. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel. Byggnaden har byggts till mot väster.

Denna gård är troligen en av Grännas äldsta bevarande hantverksgårdar och äldsta hus. Tidigare skrädderi. Under en del av 1800-talet inrymde gården garverirörelse.

Uthus

Byggnadsår: Sent 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med det grön-målade timret synligt. Fasadens knutar och omfattningar är vita. Fönsterna är av tvålufstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel.

Uthus

Byggnadsår: 1800-talets mitt

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med fasad av röd locklistpanel med profilerade locklister. Flertalet fönster är av enlufstyp med en horisontell spröjs. Byggnaden har ett pulpettak belagt med tegelpannor och korrugerad plåt.

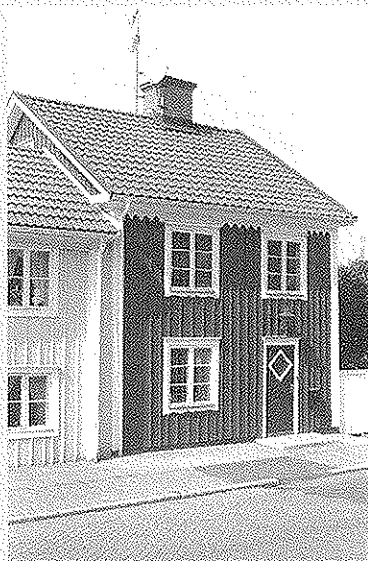
Kv Greven 5

Brahegatan 9

Gatuhus

Byggnadsår: 1800-talets mitt

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel med rundade locklister. Fasadens knutar och omfattningar är vita. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Glasrutorna är i sin tur blyspröjsade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Greven 7

Brahegatan 11-13

Gatuhus

Byggnadsår: 1882

Byggnaden är uppförd av trä i 1 1/2 våning med frontespis mot Brahegatan. Fasaderna utgörs av grå spritputs med vita slätputsade hörnmarkeringar. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Frontespisens fönster har rundbågig avslutning upptill. Fönsterna har profilerade omfattningar. Mot Brahegatan finns en port med gjutjärnsgaller och överljusfönster. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röd sinus-korrugerad plåt. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Kv Greven 11

Brahegatan 19 a

Bostadshus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, påb på 1870-talet

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Mot väster finns en stor balkong. Flertalet fönster är av två- resp treluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Byggnaden, som ligger indragen en bit från gatan, har tidigare inrymt en gördelmakarverkstad.

Greven 12

Brahegatan 19

Gatuhus

Byggnadsår: 1760-tal, tillb mot väster på 1850-talet

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul locklistpanel med rundade locklister. Fasadens knutar och omfattningar är mörkbruna. Förutom bottenvåningen som har skyltfönster är byggnadens fönster av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Byggnaden har ett helvalmat sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten.

Byggnaden är troligen det äldsta bevarade byggnaden i Gränna som ursprungligen uppförts i två våningar.

Uthus

Byggnadsår: 1800-talets första hälft

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel. Huvudentrén är försedd med en öppen veranda. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor.

Kv Greven 13

Brahegatan 21

Gatuhus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, ny fönsterutf 1948

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av blå locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Bottenvåningen har skyltfönster medan övervåningen har tvåluftsfönster utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak med avvalmade gavelspetsar. Taket är belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel. Byggnaden har byggts till mot väster och har där blå liggande spontpanel.

Fd brygghus

Byggnadsår: 1924

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av röd masonite och profilerade locklister. Fler-talet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Byggnaden har ett brutet sadeltak med takkupor. Taket är belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Kv Greven 14

Brahegatan 15

Gatuhus

Byggnadsår: 1700-tal, omb 1800-talets andra hälft, reveterat och påb med frontespis 1922

Arkitekt: Byggmästare Nils Svensson (1922)

Byggnaden är uppförd av timmer i 1 1/2 våning med fasad av gul stänkputs och vita hörnmarkeringar och omfattningar. Fler-talet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Fd bostadshus och verkstad

Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av vitaktig spritputs samt blåa knutar och omfattningar av trä. Fönsterna är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Kv Greven 15

Brahegatan 17

Gatuhus

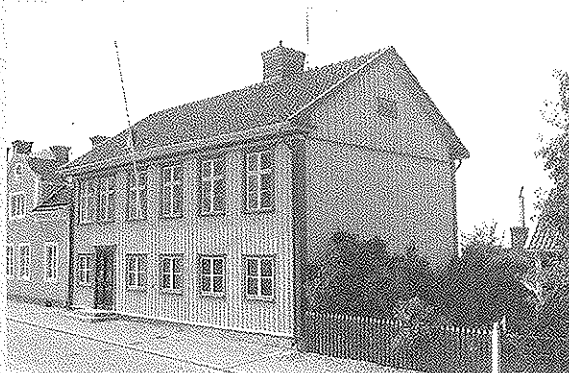
Byggnadsår: 1880-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av ljusgrön locklistpanel med profilerade locklister. Fasadens knutar och omfattningar är mörkgröna. Bottenvåningens fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Övervåningens fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna. Byggnadens sadeltak är belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: 1880-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel. Fasadens knutar är vita medan omfattningarna är blå. Fönsterna är av olika slag. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga betongpannor.

Gränna 4:1

Skiftesvägen 6

Ladugård

Byggnadsår: Omkr 1900

Ladugårdsbyggnaden är uppförd av cementtegel och lertegel i bottenvåningen och regelverk däröver. Regelverket är klätt med röd stående slät panel. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med tät spröjsning. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Mot öster finns en uppfartsramp till övervåningen.

Garagebyggnad m m

Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av regelverk i två våningar. Fasaden utgörs till största delen av röd liggande fasspontpanel och till en mindre del av röda masoniteskivor med locklister. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röd sinuskorrugerad plåt.

Gränna 5:1 Se Kv Falkögat

Gränna 7:1 Prästgården

Prästgränd/Sjögatan 30

Arrendatorsbostaden

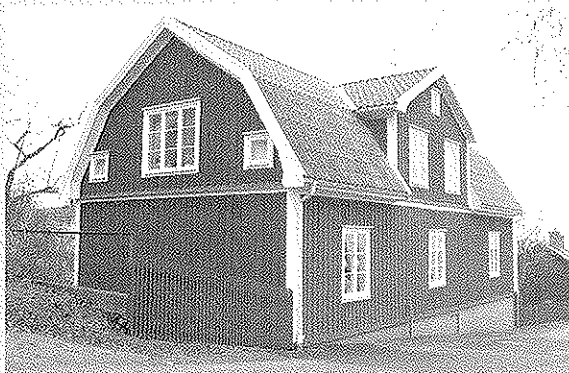
Byggnadsår: 1721-36, påb 1922, omb 1955

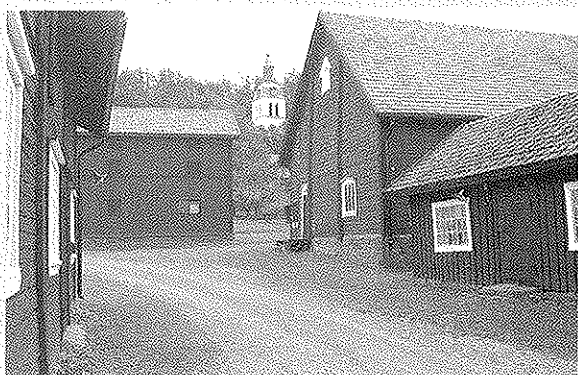
Byggnaden är uppförd av timmer i 1 1/2 våning med fasad av röd locklistpanel och vita knutar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Mot öster finns en förstukvist. Byggnadens brutna sadeltak, som är försett med frontespiser mot öster och väster, är belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Fd drängstuga

Byggnadsår: Sent 1700-tal, tillb mot väster

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel och vita omfattningar. Byggnadens fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten.

Tvått- och bakstuga Byggnadsår: 1882-87

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel och svarta knutar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

Sädesmagasin Byggnadsår: Troligen 1798

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel och svarta knutar, omfattningar och luckor. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit. Mot söder är ett hönshus tillbyggt.

Fd Tiondelada och stall Byggnadsår: 1794 (tiondeladan)

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med det röda timret synligt samt svarta dörrar och luckor. Byggnaden har ett sadeltak belagt med två- resp trekupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten och på plintar. Den östra delen är yngre och uppförd i skiftesverksteknik.

Ladugård Byggnadsår: 1884

Byggnaden är uppförd av timmer delvis i skiftesverksteknik med det röda timret synligt. Fasadens omfattningar är vita medan stolpar och knutar är svarta. Byggnaden har ett sadeltak belagt med två- resp trekupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

Svinhus Byggnadsår: 1887-92, flyttat till nuv plats 1916

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel, vita omfattningar och svarta knutar och dörrar. Byggnadens fönster är vita och tätspröjsade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med trekupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

Lada Byggnadsår: 1795

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med det röda timret synligt. Portarna mot söder är svartmålade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten. Den östra sidan är tillbyggd som vagnskjul 1882.

Lada Byggnadsår: 1883

Byggnaden är uppförd av timmer och regelverk med det röda timret synligt resp slät röd panel. Fasadens omfattningar är vita medan portarna är svarta. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på plintar.

Gränna Prästgård förklarades för byggnadsminne 1985. Gården hade kreatursbesättning till 1987. Prästgårdens övriga bebyggelse redovisas under Biskopen 10.

Gränna 8:3 Röttle kraftstation

Skiftesvägen

Kraftstation

Byggnadsår: 1921-23

Arkitekt: Stadsarkitekt August Atterström, Jönköping

Kraftverksbyggnaden är uppförd av tegel med en rektangulär byggnadskropp och ett torn. Fasaden är murad med rött tegel i kryssförband. Fönsterna är av olika slag och låtspröjsade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor.

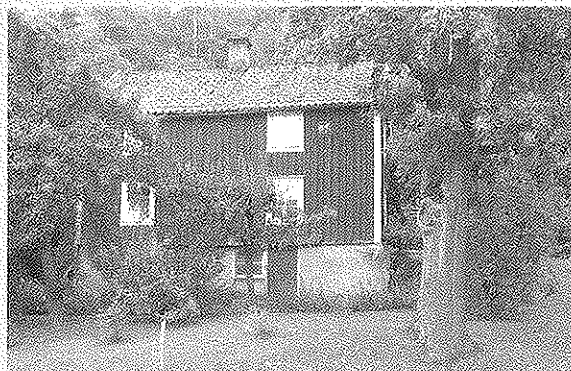
Gränna 9:1 (Kv Lyckebo) Gamla Fattighuset

Jönköpingsvägen 7

Fattighuset

Byggnadsår: 1831

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel med breda locklister samt vita knutar och omfattningar. Bottenvåningens fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Övervåningens fönster är snarlika men försedda med endast en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

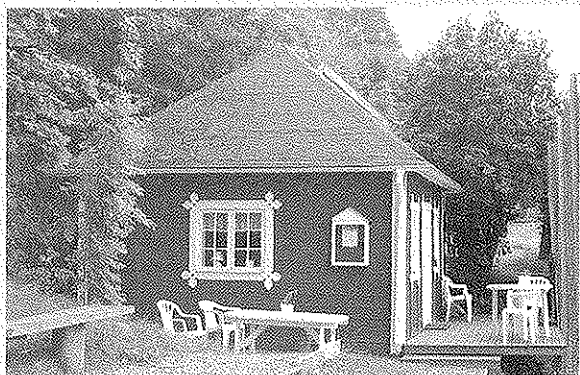

Vedbod och f d likbod

Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med det rödmålade timret synligt. Mot väster finns tre ytterdörrar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av murad sten.

År 1830 beslöt lands- och stadsförsamlingen uppföra ett nytt fattighus då det gamla var i mycket dåligt skick. Huset uppfördes 1831 och hade ursprungligen ett bostadsrum på bottenvåningen som sovrum och dagrum för både män och kvinnor. Ett litet kök och en förstuga fanns också. På andra våningen var inrett spannmålsmagasin och förvaringskammare. Fattighusets verksamhet här lades ner 1907.

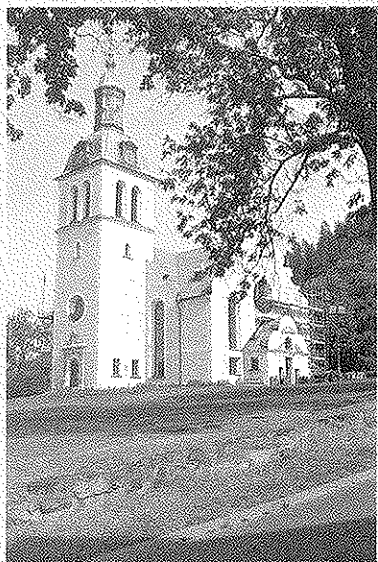
Gränna 9:1 (Kv Lyckebo)

Jönköpingsvägen 13

Omklädningsrum

Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med kvadratisk planform. Fasaden är klädd med liggande spontpanel. Fönsterna är av enlufstyp med tät spröjsning. Byggnaden har ett tälttak belagt med svart papp. Byggnaden vilar på en stensockel.

Kv Gränna kyrka 1 Gränna kyrka

Brahegatan

Gränna kyrka

Byggnadsår: 1893-95 delvis på äldre murverk, omb 1935-36 och 1987-88

Arkitekt: Gustaf Petterson, J Dahl (1935), R Bergh (1987)

Byggherre: Gränna lands- och stadsförsamling

Kyrkobyggnaden är uppförd av sten med ett brett långhus, torn i väster samt rundat kor, sakristia mm i öster. Fasaden utgörs av vit spritputs med markeringar, omfattningar mm i slätputs. Fler-talet fönster har halvrund valvring upptill och de är blyspröjsade. Vissa fönster är försedda med glasmålningar. Ytterdörrarna består av diagonalställd pärlspontpanel och dekorativt utformade gångjärn. Den västra ingången omges av en kalkstensportal med kolonnetter och en överdel med friser och inskriftstavla. Byggnaden har volutgavlar med krönande koniska ornament. Byggnaden har ett korsformat sadeltak belagt med skivtäckt kopparplåt. Torn takets nedre del är karnisformat och försedd med fyra tornur. Här över finns en åttasidig överdel med ett karnisformat tak. Överst finns en kula och en krönande förgylld tupp. Hela torn taket är klätt med kopparplåt. Byggnaden vilar på en sentida sockel av pikhuggna granitskivor.

Den äldsta kända kyrkan på denna plats uppfördes under 1100-talet med sedvanlig utformning med långhus, kor och absid. Under 1400-talet tillkom slagna valv med kalkmålningar och troligen även ett torn. När staden Brahe-Gränna grundades 1652 blev kyrkan gemensam för både lands- och stadsförsamlingen. År 1673 lät Per Brahe dy, herre över Visingsborgs grevskap, bekosta ett nytt torn. Åren 1689-96 utvidgades kyrkans långhus mot norr och söder efter ritningar av landshövdingen Erik Dahlbergh. Efter att kyrkan drabbats av en omfattande eldsvåda 1889 utbröt en strid om fördelningen av återuppbyggnadskostnaderna mellan lands- och stadsförsamlingen. Förslag till ny kyrka utfördes av arkitekten Salomon Sörensen, Malmö samt kyrkobyggmästaren Carl Pettersson i Eksjö. Slutligen blev det arkitekten Gustaf Petterson vid Överintendentsämbetet i Stockholm som stod för utformningen av den nya kyrkan. Vid återuppbyggnaden kunde delar av de gamla murarna återanvändas. Kyrkan omges av en sluttande kyrkogård i huvudsak beväxt med gräs. Platsen slutade att användas som begravningsplats 1868.

Gravkor Östanå gravkor/Freytagska gravkoret
Byggnadsår: 1805, rest omkring 1960

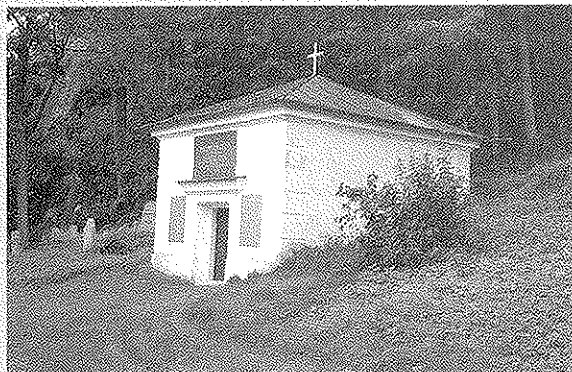
Gravkoret är uppfört av sten med fasad av vit puts. Hörnen markeras med hörnkedjor. Byggnaden har ett flackt tälttak belagt med kopparplåt.

Gravkoret restes över gossen Christopher Freytag (1794-1803). Gravkoret har använts som bisättningsrum för släkterna Freytag, Lewenhaupt och Leijonhufvud.

Uthus

Byggnadsår: Okänt

Nära gravkoret står ett uthus i en våning med fasad av röd locklistpanel med svarta dörrar och detaljer. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor.

Kv Grönlund 3

Bergsgatan 89

Gatuhus

Byggnadsår: 1935-36, omb 1955 (H Flensborns ark kont)

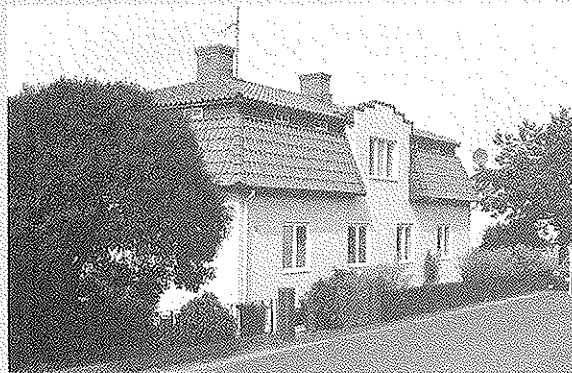
Byggherre: Robert Jonsson

Arkitekt: Oskar Öberg, Jönköping

Byggmästare: Per Carlsson

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med frontespiser på alla fasader. Fasaden utgörs av gul spritputs. Flertalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett säteritak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av gjuten betong som spritputsats.

På fastigheten växte tidigare stamträdet till Gränna Röd-påron.

Kv Hjorten 2

Brahegatan 40

Gatuhus

Byggnadsår: 1885, nya fönster i bottenvåningen 1954

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av ljusgul slätputs och ljusare knutar, omfattningar, fönsteröverstycken och medaljonger. Det norra gavelröstet är försett med panel på förvandring. Mot väster finns en frontespis. Bottenvåningen har tvåluftsfönster utan spröjsar medan övervåningen har snarlika fönster fast med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats med kvaderrusticering.

Uthus

Byggnadsår: 1887

Byggnaden är uppförd av regelverk med fasad av grå locklistpanel. Byggnaden har ett pulpettak belagt med handslagna understrukna enkupiga tegelpannor.

Bostadshus och uthus

Byggnadsår: 1880-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten.

Bostadshus

Byggnadsår: Omkr 1800

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av slätputs och vita knutar och omfattningar. Mot norr finns ett sekundärt trapphus. Byggnaden har ett sadeltak belagt med trekupiga tegelpannor. Trapphusets tak är belagt med röd falsplåt. Byggnaden vilar på en stensockel med spritputs.

Byggnaden är kraftigt förfallen.

Kv Hjorten 3 Franckska gården

Brahegatan 38

Gatuhus

Byggnadsår: 1600-tal, senare påbyggt

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med, mot väster, något utkragad övervåning. Fasaden är klädd med guld- och krafärgad locklistpanel med profilerade locklister. Knutar, lisen och omfattningar är vitmålade. Fasaden har fönster av olika slag varav flera är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Ett par fönster är av tvåluftstyp och försedda med tät blyspröjsning. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Mot väster är dessa handslagna. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Bostadshuset skall enligt uppgift ha uppförts omkring 1660 och byggts på i efterhand. Populärnamnet på gården härrör från Familjen Franck som ägde gården under 1800-talet och fram till 1929 då den kom i Gränna hembygdsförenings ägo. År 1930 skapades Andréemuseet i byggnaden.

Uthuslänga

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, omb 1887

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning. Förutom ett parti med det synliga timret är fasaden klädd med gul locklistpanel. Knutar och omfattningar är vita. Fasaden har spröjsade fönster av olika slag. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor, vilka är handslagna mot söder. Byggnaden vilar på en sockel av sten.

Franckska gården är sedan 1983 förklarad för byggnadsminne.

Framför huvudbyggnaden står en byst föreställande nordpolisfararen Salomon August Andrée. Bysten skapades 1937 av skulptören Jonas Fröding, Malmö.

Kv Hjorten 9 Lenggqvistska gården

Brahegatan 42

Gatuhus

Byggnadsår: 1756, rest 1949 (J Dahl), omb 1968 (H Flensborns ark kont)

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grå locklistpanel med rundade locklister. Fasadens knutar och omfattningar är vita. Mot Brahegatan finns en mindre farstuvist. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett helvalmat sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Farstuvistens tak har spåntäckning. Byggnaden vilar på en sockel av gjuten betong som försetts med fältstensimiterande markeringar. Den södra delen av byggnaden revs av misstag i samband med ombyggnaden 1969.

Fd bostadshus

Byggnadsår: 1700-talets slut

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grå locklistpanel med rundade locklister. Fasadens knutar och omfattningar är vita. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med spröjsar. Byggnaden har ett valmat sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av gjuten betong som försetts med fältstensimiterande markeringar.

Kv Holländaren 1

Brahegatan 58

Gatuhus

Byggnadsår: 1879

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med frontespis mot öster och väster. Mot väster finns en balkong. Fasaden utgörs av gul spritputs. Fasadens pivåhängda enluftsfönster är försedda med lösa korslagda spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats. Den norra gavelns sockel är klädd med skivor av kalksten.

Avtråde

Byggnadsår: 1900-talets början

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av grå locklistpanel. Byggnaden har ett pulpettak belagt med sinus-korrugerad plåt.

Två uthus
Byggnadsår: 1890-talet

Byggnaderna är uppförda av trä i två våningar med fasader av grå locklistpanel med profilerade locklister. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaderna har sadeltak belagda med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaderna vilar på stensocklar som putsats eller klätts med skivor av kalksten.

Verkstadsbyggnad
Byggnadsår: Tidigt 1900-tal

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av grå stående slät panel. Fönsterna är av två- resp treluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett asymmetriskt sadeltak belagt med papp.

Kv Holländaren 2
Brahegatan 56

Gatuhus
Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, omb 1953 (E Auby)

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel med profilerade locklister samt grå omfattningar och knutar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats. Mot Brahegatan finns en farstuvist med en trappa.

År 1953 företogs en ombyggnad då byggnaden inrymde vandrarhem.

Kv Holländaren 3 Missionskyrkan
Brahegatan 54

Missionskyrkan
Byggnadsår: 1952
Arkitekt: Johannes Dahl, Tranås (1951)

Byggnaden är uppförd av sten i en våning med en tvärställd byggnadskropp längst i söder. Fasaden utgörs av gul stänkputs. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med tre spröjsar i varje båge. Den mot väster vända gaveln har ett mindre burspråk. Huvudentrén har en omfattning av huggen granit. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av betong som putsats.

Vid de första diskussionerna önskade arkitekt Dahl att ett torn skulle ingå i exteriören, men detta avvisades kraftigt av landsantikvarien. På den östra delen av tomten ligger pastorsbostaden, en villa uppförd 1960 efter utformning av AB Götene Träindustri.

Kv Holländaren 4

Brahegatan 52

Gatuhus

Byggnadsår: 1910-tal (äldre stomme)

Byggnaden är uppförd av timmer i 1 1/2 våning med en frontespis mot väster. Mot öster finns en större sentida utbyggnad. Fasaderna utgörs av grön stänkputs med vita hörnmarkeringar och omfattningar. Flertalet fönster är av två- eller treluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Källan 1

Bergsgatan 2

Gatuhus

Byggnadsår: 1700-tal, om- och påb på 1870-talet

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gulröd locklistpanel med profilerade locklister. Fasadens knutar och foder är vita. Flertalet fönster är av tvåluftstyp där bottenvåningens bågar har en spröjs vardera och övervåningens två. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats.

Frikyrkobyggnad för Frälsningsarmén

Byggnadsår: 1935

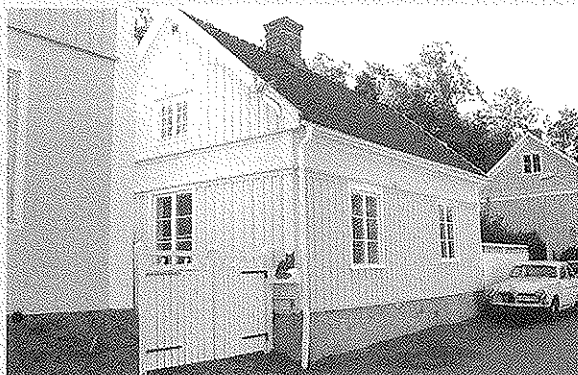
Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning med fasad av gul locklistpanel. Byggnaden har ett flackt pulpettak belagt med röd korrugerad plåt. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: 1850-tal, rest 1979

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med det röda timret synligt med undantag för den östra gaveln som har röd locklistpanel. På den västra gaveln finns tätspröjsade fönster. Vindskivorna är figursågade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten, delvis klädd med locklistpanel.

Kv Källan 2

Bergsgatan 4

Gatuhus

Byggnadsår: 1850-tal, omb 1898, påb 1926

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning. Fasaden är klädd med blekgul locklistpanel med rundade locklister. Fasadens foder är vita. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Bostadshus

Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning med fasad av gul puts. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Källan 3 Gränna scoutkår

Bergsgatan 6

Gatuhus

Byggnadsår: 1800-talets andra hälft, om- och påb 1898 och 1919

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av gul spritputs. Den övre delen av fasaden och gavlarna har dock grå locklistpanel med profilerade locklister. Fasadens hörnmarkeringar och omfattningar är slätputsade och vita. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit som målats.

Kv Köpmannen 1

Brahegatan 41

Gatuhus

Byggnadsår: Möjligen 1600-tal, omb tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Detta var stadens första bebyggda tomt som redan 1651 försågs med en byggnad för Gränna krog. På denna tomt har sedan bedrivits gästgiververksamhet fram till 1805. År 1971 skedde en tillbyggnad mot väster samtidigt som en fullständig ombyggnad företogs invändigt.

Kv Köpmannen 2

Brahegatan 43

Gatuhus

Byggnadsår: 1923

Byggherre: Charkuteristen Janne Mattsson.

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med gul stänkputsad fasad med släta vita omfattningar och hörnmarkeringar. Bottenvåningen har skyltfönster medan större delen av de övriga fönsterna är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har en stor frontespis med rundad gavel mot Brahegatan. Den västra fasaden är försedd med balkonger. Byggnadens brutna sadeltak är försett med takkupor på det nedre takfallet. Taket är belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som slätputsats.

Kv Köpmannen 3

Brahegatan 45

Gatuhus

Byggnadsår: 1859

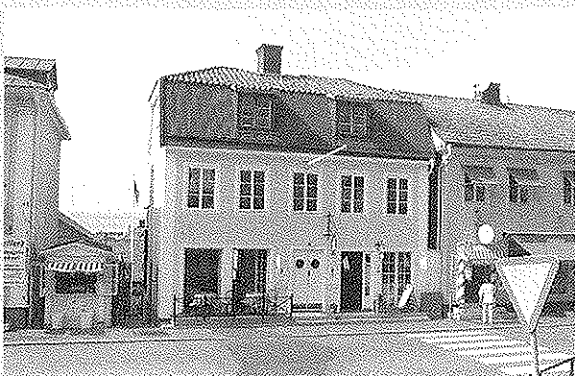
Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar. Fasaden utgörs av grå locklistpanel vars locklister har halvrund profil. Fasadens knutar, omfattningar och övriga detaljer är vita. Frånsett bottenvåningens skyltfönster är flertalet fönster av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Två entréer mot Brahegatan är försedda med klassicistiska portaler med kolonner och frontoner. Utefter den mittre delen av takfoten finns en dekorativ fris. Byggnaden har ett helvalmat sadeltak belagt med röd falsplåt. Taket är försett med tre takkupor. Byggnaden vilar på en stensockel med kvaderrustik i putsen.

Bostadshus
Byggnadsår: 1908

Byggnaden är uppförd av timmer i 1 1/2 våning med fasad av grå liggande och stående fasspontpanel. En balkong mot öster har snickarglädje och en balkong mot väster har ett dekorativt järnräcke. Båda balkongerna är placerade vid frontespiser. Bottenvåningens fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna. Övervåningen har tvåluftsfönster med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Köpmannen 4
Brahegatan 47

Gatuhus
Byggnadsår: 1800-talets mitt, inrett som bostadshus 1878, brutet tak tillkom efter 1900, tillb mot gården bl a 1990-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av rosa spritputs med vita hörnmarkeringar och omfattningar. Bottenvåningens gatufasad har skyltfönster och glasade dörrar. Flertalet fönster i övrigt är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett brutet sadeltak med avvalmat övre takfall. Taket är belagt med svart korrugerad plåt resp handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Magasinsbyggnad
Byggnadsår: 1900

Byggnaden är uppförd av timmer med fasad av röd locklistpanel. Genom byggnaden löper en körport.

Kv Köpmannen 5
Brahegatan 49

Gatuhus
Byggnadsår: 1800-talets mitt, om- och tillb 1978

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar. Fasaden utgörs av gul spritputs mot Brahegatan och brandgul locklistpanel mot gården. Bottenvåningen har skyltfönster medan övervåningen har två- och treluftsfönster utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

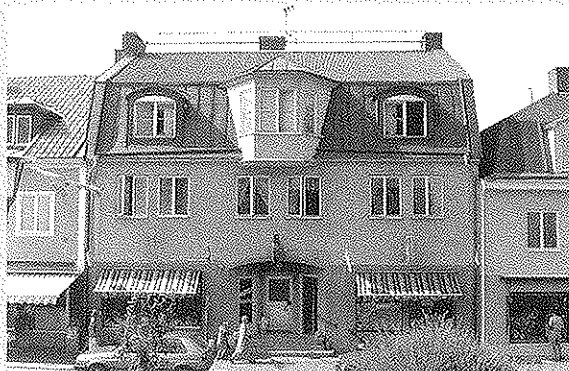
Kv Köpmannen 7

Brahegatan 53

Gatuhus

Byggnadsår: 1920-talet

Byggnaden är uppförd av regelverk i två våningar med fasad av gul stänkputs. Bottenvåningen har skyltfönster medan flertalet övriga fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett brutet sadeltak försett med ett burspråk och två takkupor mot Brahegatan. Taket är belagt med falsplåt resp trapets-korrugerad plåt. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

Kv Köpmannen 8

Brahegatan 55

Gatuhus

Byggnadsår: 1700-tal, påb 1920, fönster bytta trol 1968

Byggnaden är uppförd av timmer och regelverk i två våningar med fasad av gul spritputs. Bottenvåningen har skyltfönster medan flertalet övriga fönster är av två- och treluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett helvalmat brutet sadeltak belagt med grön papp. Det nedre takfallet mot Brahegatan är försett med en välvd frontespis och två takkupor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Köpmannen 10

Sjögatan 48

Gatuhus

Byggnadsår: 1875, rest 1984

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grön spritputs och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en högt placerad bred spröjs i varje båge. Genom byggnadens södra del löper en körport. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats.

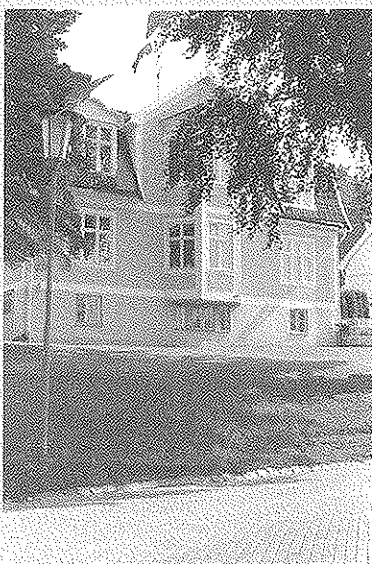
Bostadshus
Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar. Fasaden utgörs av grön spritputs samt vita knutar och omfattningar. Fler-talet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor.

Byggnaden inrymde en tapetfabrik på 1890-talet. 1905-34 ägdes byggnaden av Frälsningsarmén, som inredde en kyrksal i två våningar med läktare. 1935 flyttades verksamheten till det nybyggda församlingshus vid Bergsgatan 2 (Källan 1).

Uthus
Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning. Fasaden är klädd med röd locklistpanel frånsett den södra fasaden som har trapetskorrugerad plåt. Fler-talet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Byggnaden har ett pulpettak belagt med trapetskorrugerat plasttak.

Kv Lugnet 1
Brahegatan 68

Gatuhus
Byggnadsår: 1920

Byggnaden är uppförd av trä i 1 1/2 våning med frontespis och burspråk mot Brahegatan. Fasaden utgörs av gul spritputs med slätputsade vita hörnmarkeringar, omfattningar och våningsband. Fler-talet fönster är av fyr- eller sexluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Lugnet 2
Brahegatan 66

Gatuhus
Byggnadsår: 1700-tal, påb 1920

Byggnaden är uppförd av timmer i 1 1/2 våning med frontespis och balkong mot väster. Fasaden utgörs av rosa slätputs och vita hörnmarkeringar och omfattningar. Fasaden har fönster av olika slag. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats. Genom den södra delen av byggnaden har en körport funnits.

Uthus
Byggnadsår: 1894

Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning med fasad av röd locklistpanel. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor.

Kv Lugnet 3

Brahegatan 64

Gatuhus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul spritputs samt vita knutar och omfattningar. Vid takfoten löper en bård. Ett slätputsats parti av västfasaden har texten "Bokhandel". Bottenvåningens fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge samt har ornerade överstycken. Övervåningen har fyrluftsfönster med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna. Över dessa fönster finns en fris som överstycke. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel.

Uthus

Byggnadsår: 1909

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel. Byggnaden har ett sadeltak med enkupiga tegelpannor.

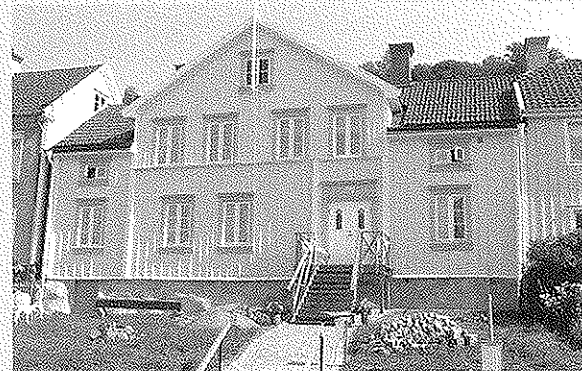
Kv Lugnet 4

Brahegatan 62

Gatuhus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, påb 1912

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med beige locklistpanel och bruna knutar och omfattningar. Mot Brahegatan finns en frontespis och en trappa. Flertalet fönster är sentida och av tvåluftstyp med två lösa spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Lugnet 5

Brahegatan 60

Gatuhus

Byggnadsår: 1770-tal, omb senare, trapphus från 1930-talet

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul locklistpanel med profilerade locklister. Fasaden är sentida och tilläggsisolerad. Byggnaden har tvåluftsfönster med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak med avvalmade gavelspetsar. Taket är belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Bostadshus

Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Byggnaden har tvåluftsfönster med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel. Byggnaden har tidigare inrymt ett skomakeri.

Kv Lyckebo Se Gränna 9:1

Kv Lyckebo 6

Jönköpingsvägen 11

Gatuhus

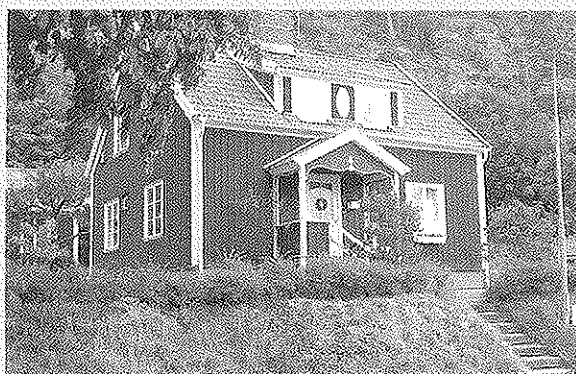
Byggnadsår: 1930-tal

Byggnaden är uppförd av trä i 1½ våning med veranda och frontespis mot väster och en balkong mot söder. Fasaden är klädd med röd liggande spontpanel samt vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster har vertikala poster och saknar spröjsar. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: Trof 1930-tal

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av röd locklistpanel. Byggnaden har ett sadeltak belagt med korrugerad plåt.

Kv Lyckebo 8

Jönköpingsvägen 15

Gatuhus

Byggnadsår: 1926

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med veranda mot väster. Fasaden är klädd med röd locklistpanel med profilerade locklister samt vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Taket är försedd med en takkupa mot väster. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Lyktan 1

Bergsgatan 54

Gatuhus

Byggnadsår: 1800-talets första hälft, påb 1910-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med frontespis mot öster och väster. Fasaden utgörs av grå puts. Flertalet fönster är av treluftstyp med en högt placerad bred spröjs i varje båge. Byggnaden har ett brutet tak med avvalmade gavelspetsar. Taket är belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: 1921

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av röd locklistpanel samt vita omfattningar och knutar. Fönsterna är av olika slag och spröjsade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: 1920-tal

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av röd slät panel och svarta detaljer. Fönsterna är av olika typ och spröjsade. Byggnaden har ett pulpettak belagt med sinus-korrugerad plåt.

Kv Lyktan 2

Bergsgatan 56

Gatuhus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, omb 1924

Arkitekt: Folkskollärare Gustaf Kellner (1924)

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med frontespis och burspråk mot väster. Fasaden utgörs av beige spritputs samt slätputsade omfattningar i vit kulör. Gavelröstena är klädda med lockpanel. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med spröjsade bågar. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: 1924

Byggnaden är uppförd av regelverk med fasad av blekgul locklistpanel. Byggnaden har ett pulpettak.

Kv Lyktan 5

Bergsgatan 60

Gatuhus

Byggnadsår: 1800-talets mitt, rest 1990

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grå locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: Sent 1800-tal

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av röd locklistpanel. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Kv Lyktan 6

Bergsgatan 62

Gatuhus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, påb 1850-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Brädfodringen är sentida och fasaden tilläggsisolerad. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Mot gården finns ett utbyggt trapphus. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats.

Bostadshus, fd snickeriverkstad

Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av gul locklistpanel resp slåtputs. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: 1870-tal

Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning med fasad av röd locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är spröjsade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor.

Kv Lyktan 7

Bergsgatan 58

Gatuhus

Byggnadsår: 1879, rest 1997

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grå spritputs och vita omfattningar och hörnmarkeringar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats. Mot öster finns en sentida tillbyggnad med locklistpanel.

Bostadshus

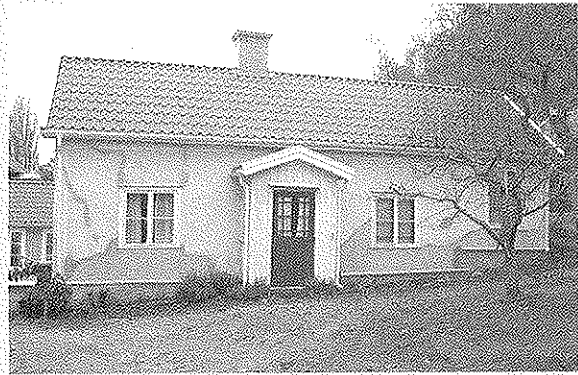
Byggnadsår: 1880, tillb 1910 mot öster

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av vit spritputs med slätputsade hörnmarkeringar samt omfattningar av trä. Byggnaden har fönster av olika slag. Mot söder finns en mindre farstuutbyggnad. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som spritputsats.

Två uthus

Byggnadsår: 1880-tal

Byggnaderna är uppförda av timmer resp regelverk med fasader av röd brädfodring resp synligt timmer. Byggnaderna har sadeltak belagda med enkupiga tegelpannor. Byggnaderna vilar på socklar av sten.

Kv Lärksången 13

Sjögatan 77-79

Flerfamiljshus

Byggnadsår: 1957

Arkitekt: Stadsarkitekt Helmer Flensborn, Huskvarna

Byggherre: HSB

Byggmästare: K E Johansson

Byggnaden är uppförd av betong i två våningar med fasad av ädelputs i röd, gul, beige och grön kulör. Fönsterna är av enlufstyp och sentida. Entréerna har aluminiumportar och betongglas. Byggnaden har ett sadeltak belagt med korrugerade eternitplattor. Byggnaden vilar på en betongsockel som putsats.

Kv Lärksången 14

Sjögatan 75

Villabyggnad

Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med frontespiser och utbyggnader. Fasad utgörs av gul stående och liggande fas-spontpanel samt bruna detaljer. Flertalet fönster är sentida och av tvålufstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Uthus

Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel. Flertalet fönster är av tvålufstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten.

Mällby 3:12 Skepparegården

Ödeshögsvägen 18

Mangårdsbyggnad

Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av trä med frontespis, veranda och balkong mot väster. Fasaden är klädd med gul liggande och stående fasspontpanel. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

Ladugård

Byggnadsår: 1912

Byggnaden är uppförd av timmer och regelverk med fasad av det synliga röda timret samt röd slät panel däröver. Fönsterna är av olika slag och spröjsade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit. Mot öster finns en ramp upp mot övervåningen.

Mällby 10:1 Börjesgården

Ödeshögsvägen

Mangårdsbyggnad

Byggnadsår: 1700-tal, påb på 1850-talet

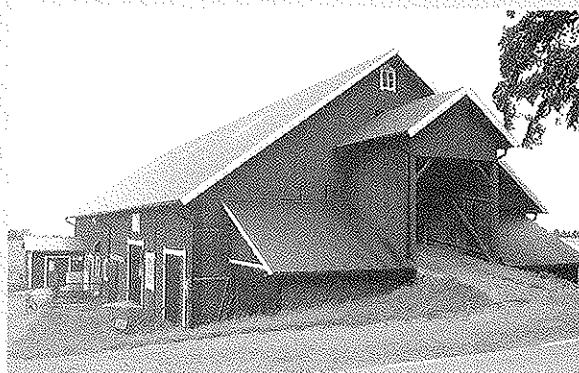
Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med en öppen veranda mot väster. Fasaden är klädd med gul locklistpanel. Bottenvåningens fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg medan övervåningens fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost och en spröjs i den nedre bågarna. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel.

Byggnaden flyttades från ett läge närmare Vättern till platsen i samband med Mällbys laga skifte på 1850-talet.

Uthus

Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaden är uppförd av rödmålat timmer i en våning. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med tät spröjsning. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor.

Ladugård

Byggnadsår: 1890-tal

Byggnaden är uppförd av knuttimring och skiftesverk med fasad av rött timmer. Mot norr finns en tillbyggnad av sten. Mot öster finns en ramp med överbyggnad. Byggnaden har ett sadeltak belagt med trapetskorrugerad plåt. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

Ladugård i vinkel

Byggnadsår: 1890-tal

Byggnaden är uppförd av knuttimring, skiftesverk och regelverk med fasad av rött timmer och däröver slät panel samt locklistpanel på den västra byggnadskroppen. Mot öster finns en ramp. Fönsterna är av olika slag och spröjsade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

Mällby 12:2

Ödeshögsvägen

Ladugård

Byggnadsår: 1903

Byggnaden är uppförd av timmer och regelverk med fasad av det synliga röda timret samt röd slät panel däröver. Fönsterna är av olika slag och spröjsade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit. Mot öster finns en ramp upp mot övervåningen.

Mällby 12:3

Ödeshögsvägen

Ladugård

Byggnadsår: 1880-tal

Byggnaden är uppförd av regelverk med fasad av röd slät panel. Fönsterna är av olika slag och spröjsade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med korrugerade eternitplattor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit. Mot öster finns en ramp upp mot övervåningen.

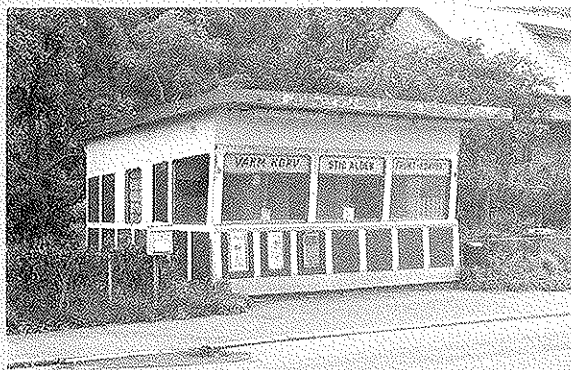
Mällby 12:11

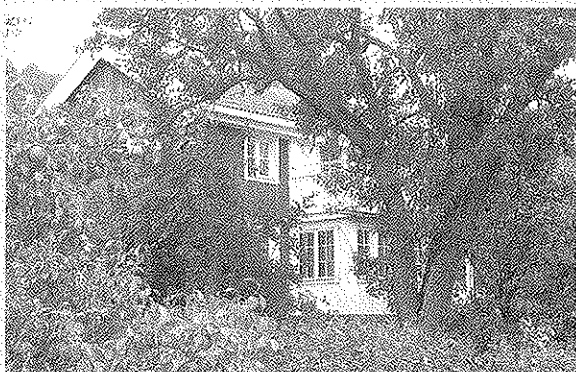
Ödeshögsvägen 24

Kioskbyggnad

Byggnadsår: Okänt

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av skivor. Övre delen av fasaden utgörs av skyltfönster. Byggnaden har ett pulpettak. Byggnaden vilar på en sockel av cementhålstén.

Mällby 13:1 Tykagården

Ödeshögsvägen 14

Mangårdsbyggnad

Byggnadsår: 1870-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med glasad veranda och balkong mot väster. Fasaden är klädd med röd locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Bostadshus

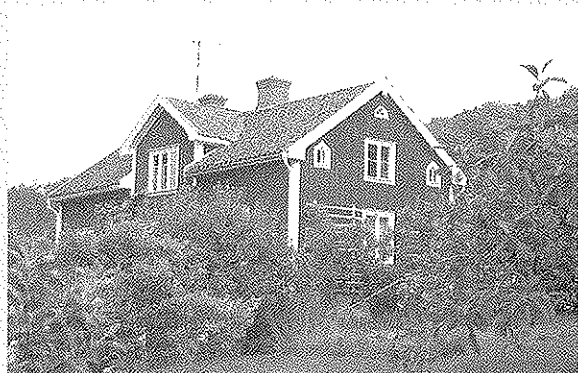
Byggnadsår: 1840-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning. Fasaden är klädd med röd locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Bostadshus

Byggnadsår: 1870-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning. Fasaden är klädd med röd locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Mällby 13:28

Ödeshögsvägen 6

Mangårdsbyggnad

Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av timmer i 1½ våning med frontespis och balkong mot väster. Fasaden är klädd med röd locklistpanel. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en eller två spröjsar i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Uthus

Byggnadsår: Okänt

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av det synliga rödmålade timret. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor.

Mällby 13:37

Tykagatan 1

Villabyggnad

Byggnadsår: 1920-tal

Byggnaden är uppförd av trä i 1½ våning med fasad av röd locklistpanel med profilerade locklister. Mot öster finns en öppen farstuvist. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. De nedre takfallen har takkupor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Mällby 13:38

Tykagatan 3

Villabyggnad

Byggnadsår: 1920-tal

Byggnaden är uppförd av trä i 1½ våning med frontespis, öppen farstuvist och balkong mot öster. Fasaden utgörs av en röd locklistpanel med profilerade locklister. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med bruna tvåkupiga betongpannor. De nedre takfallen har takkupor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Mällby 13:48, 49 Maryhill

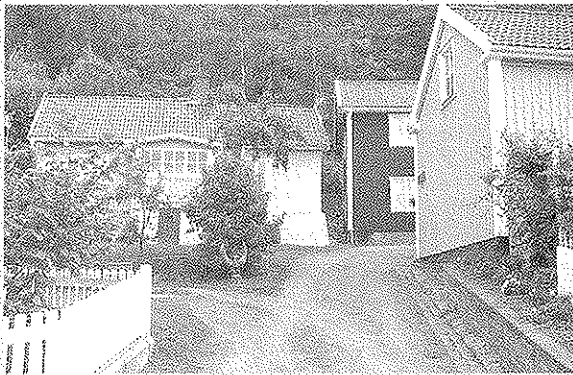
Skarpavägen 6

Villabyggnad

Byggnadsår: Trol 1910-tal

Byggnaden är uppförd av trä i 1½ våning med fasad av röd locklistpanel. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med tät spröjsning. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med fals-plåt resp tegelimiterande plåt.

Kv Mästermannen 5

Bellevuegatan 2-3

Bostadshus

Byggnadsår: Trol omkr 1865

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med en glasad veranda mot väster. Fasaden utgörs av stänkputs. Byggnaden har tidigare varit spritputsad. Flertalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Brygghus och avträde

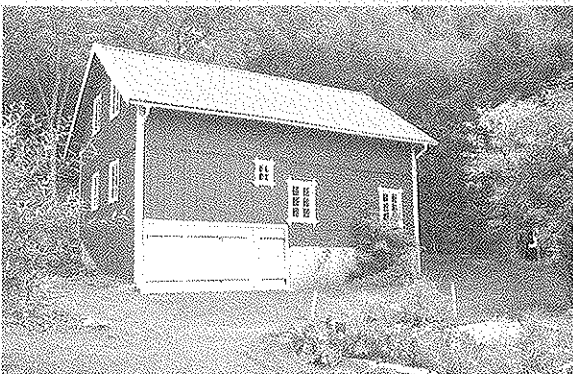
Byggnadsår: Omkring 1900

Byggnaden är uppförd av cementtegel med spritputsad fasad. Byggnaden har ett sadeltak belagt med sinuskorrugerad plåt.

Brygghus

Byggnadsår: 1920-tal

Byggnaden är uppförd av cementtegel med vitgrå puts. Byggnaden har ett oregelbundet tak belagt med papp.

Kv Mästermannen 7

Bergsgatan 82 b

Magasin

Byggnadsår: 1907

Byggnaden är uppförd av timmer och regelverk i en våning med fasad av rött synligt timmer resp röd slät panel. Fasadens knutar och omfattningar är vita. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

Kv Mödan 1

Bergsgatan 72

Gatuhus

Byggnadsår: 1880-tal, påb 1923

Byggnaden är uppförd av timmer i 1 1/2 våning med en tvärställd byggnadskropp. Mot väster finns en glasad veranda. Fasaden utgörs av röd liggande och stående fasspontpanel och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Mödan 3 Missionshuset

Bergsgatan 78a, Missionsgränd

Missionshus

Byggnadsår: 1862, omb 1953

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av grå locklistpanel med rundade locklister. Fasadens knutar och omfattningar är vita. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärport och en spröjs i de neder bågarna. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel. Byggnaden uppfördes som missionshus 1853 och nyttjades som missionshus fram till 1953 då den delvis ombyggdes till bostadshus.

Uthus

Byggnadsår: 1880-tal

Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning med fasad av röd masonite med locklister. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Nedre Stenhagen 12 Gamla Turisthotellet

Hamnvägen 3

Gatuhus

Byggnadsår: 1880-tal, omb 1950-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i 1½ våning med frontespis mot norr samt en glasad veranda i två plan mot söder. Fasadens utgörs av gul stänkeputs med vita omfattningar. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Fabrikslokal, fd bostadshus

Byggnadsår: 1880-tal

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av röd locklistpanel och vita omfattningar. Fasadens fönster är av olika slag. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten.

Kv Per 5

Brahegatan 79 b

Gatuhus

Byggnadsår: 1820-tal, omb 1972

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul locklistpanel med profilerade locklister samt vita knutar och bruna omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Två ihopbyggda uthus

Byggnadsår: 1890-tal

Byggnaderna är uppförda av regelverk i en våning med fasad av röd locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Byggnaderna har sadeltak belagda med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaderna vilar på stensocklar som putsats.

Kv Per 8 Hjertrömska gården

Brahegatan 75a

Gatuhus

Byggnadsår: 1794-95, nuv utseende 1847

Byggherre: Handlanden Johan Abraham Röding, Major Fredrik Hjertröm (1847)

Arkitekt: Hjalmar Wijnblad, Jönköping (1847)

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med en mittsektion och två tvärställda sidopartier med frontespiser. Fasaderna är klädd med gul locklistpanel med profilerade locklister. Fasadens omfattningar, knutar och andra detaljer är vita. Mot öster finns två rundade burspråk. Mot väster finns en hög trappa med en balkong. Fönsterna är av olika slag och vid det senaste fönsterbytet omkr 1982 sattes nya karmar innanför de gamla så att fönstermåttens minskades avsevärt. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med spritputs.

Uthus

Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel med rundade locklister samt vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med bruna enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Resen 1

Bergsgatan 64

Gatuhus

Byggnadsår: 1930-tal, omb 1958

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med utbyggnad och balkong mot väster. Fasaderna utgörs av vit spritputs. Flertalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Vissa fönster är runda. Byggnaden har ett helvalmat sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten med spritputs.

Uthus

Byggnadsår: 1896

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad klädd med ljusbeige spritputs. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en gjuten betongsockel.

Bostadshus

Byggnadsår: 1890-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med en farstukvist mot söder. Fasadens utgörs av röd locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med spritputs.

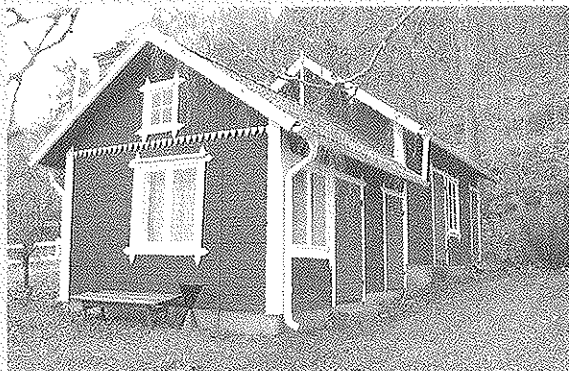
Kv Resen 3

Bergsgatan 70

Uthus

Byggnadsår: Tidigt 1900-tal

Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning med fasad av röd liggande och stående fasspontpanel med vita detaljer. Flertalet fönster är av tvåluftstyp, i vissa fall med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Kv Resen 4

Bergsgatan 66

Gatuhus

Byggnadsår: 1930-tal

Byggnaden är uppförd av trä i 1 1/2 våning med fasad av grön locklistpanel med profilerade locklister. Fasadens knutar och omfattningar är vita. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Garage

Byggnadsår: 1930-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tegelpannor.

Kv Resen 5

Bergsgatan 68

Gatuhus

Byggnadsår: 1899

Byggnaden är uppförd av timmer i 1 1/2 våning med frontespiser mot öster och väster. Fasaden är klädd med beige locklistpanel med profilerade locklister. Fasadens omfattningar och knutar är vita. Flertalet fönster är av fyrflustyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit som målats ljusgrå.

Uthus

Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av timmer och regelverk i en våning. Fasaden är klädd med grå locklistpanel. Fönsterna är av olika slag. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga betongpannor.

Kv Riddaren 1 Riddarhuset

Jönköpingsvägen 16

Villabyggnad

Byggnadsår: Omkr 1910

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med framskjutande mittparti mot öster. Fasaden utgörs av gul stänkputs med vita detaljer. Mot väster finns en balkong. Flertalet fönster är av fyrflustyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett sadeltak belagt med falsplåt. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Byggnaden uppfördes på spekulation och beboddes till en början av ståndspersoner varvid namnet "Riddarhuset" skapades.

Kv Riddaren 8 Helsiket

Jönköpingsvägen 30

Villabyggnad

Byggnadsår: Omkr 1910

Byggmästare: Carl Svensson

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med frontespis, balkong och glasad veranda mot öster. Fasaden utgörs av gul puts med vita hörmmarkeringar och omfattningar. Flertalet fönster är av fyrflustyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett brutet tak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med kvaderrusticerande puts.

Uthus

Byggnadsår: Omkr 1910

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av ligande och stående fasspantpanel. Fönsterna är av olika slag. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor.

Kv Riddaren 24

Jönköpingsvägen 22

Villabyggnad

Byggnadsår: Trol 1923

Byggmästare, arkitekt: Carl Svensson

Byggherre: Theodor Boberg

Byggnaden är uppförd av trä i 1 1/2 våning med frontespis. Fasad-
den utgörs av locklistpanel med profilerade locklister. Flertalet
fönster är av fyr- resp sexluftstyp med högt placerad tvärpost.
Byggnaden har ett brutet tak belagt med tvåkupiga tegelpannor.
Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Kv Sjöbrinken 1

Brahegatan 57

Gatuhus

Byggnadsår: 1936

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med fasad av gul
spritputs. Mot väster finns en balkong. I bottenvåningen finns
skyltfönster medan flertalet övriga fönster är av tre- och fyr-
luftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett brutet sadeltak med
takkupor i det nedre takfallet. Taket är belagt med tvåkupiga
tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Sjöbrinken 2

Brahegatan 59

Gatuhus

Byggnadsår: 1936

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med fasad av gul
spritputs. Mot väster finns en balkong. I bottenvåningen finns
skyltfönster medan flertalet övriga fönster är av tvåluftstyp utan
spröjsar. Byggnaden har ett brutet sadeltak med takkupor i
det nedre takfallet. Taket är belagt med tvåkupiga tegelpannor.
Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Sjöbrinken 3

Brahegatan 61

Gatuhus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, påb på 1870-talet, putsfasad tillk 1939

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grå spritputs mot Brahegatan och grå locklistpanel mot väster. Flertalet fönster är av fyrfluktstyp med högt placerad tvärpost. Bottenvåningen har skyltfönster. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

En stor del av bottenvåningens gatufasad ramponerades vid en bilolycka 1954.

Kv Sjöbrinken 7

Brahegatan 65

Gatuhus

Byggnadsår: 1910

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med ett burspråk mot öster. Byggnadens fasad utgörs av grå puts med vita hörnmarkeringar och omfattningar. Bottenvåningen har slät puts med linjerustik medan övervåningen är spritputsad. Flertalet fönster är av fyr- eller sexfluktstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Bostadshus

Byggnadsår: 1870-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med oregelbunden planform. Fasaden är klädd med gul liggande och stående fasspontpanel samt vita knutar och omfattningar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med rusticerad puts.

Kv Skolmästaren 2

Brahegatan 84

Gatuhus

Byggnadsår: 1754, tillbyggnad från 1890-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med frontespis mot väster. Fasaden utgörs av gul locklistpanel med halvrunda locklister. Fasaden indelas med följare/lisener. Dessa och fasadens omfattningar är vita. Bottenvåningens fönster är av tvåfluktstyp med två spröjsar i varje båge. Övervåningen har snarlika fönster men med endast en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. På det västra takfallet finns två takkupor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats. I vinkel finns en tillbyggnad i två våningar.

Byggnaden har tidigare inrymt en smedbostad.

Kv Skolmästaren 3

Bergsgatan 81

Gatuhus

Byggnadsår: 1870-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av beige locklistpanel med profilerade locklister. Fasadens knutar och omfattningar är vita. Mot väster finns ett utbyggt trapphus. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med bruna tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Skolmästaren 4

Brahegatan 80

Gatuhus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med ett tillbyggt trapphus mot öster. Fasaderna utgörs av beige locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Bostadshus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats. Byggnaden har tilläggsisolerats utvändigt i sen tid.

Vedbod och tvättstuga

Byggnadsår: 1910

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av röd spontpanel. Byggnaden har ett pulpettak belagt med enkupiga tegelpannor.

Kv Skolmästaren 5

Bergsgatan 79

Bostadshus

Byggnadsår: 1870-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av blå locklistpanel med profilerade locklister och med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av treluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Bostadshus

Byggnadsår: 1870-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av blå locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Kv Skolmästaren 6 Gamla folkskolan

Brahegatan 78

Skolbyggnad

Byggnadsår: 1848, omb 1910-11

Arkitekt: Hjalmar Wijnblad, folkskolelärare Gustaf Kellner (1903)

Byggnaden är uppförd av timmer i en till två våningar i vinkel. Fasaden i bottenvåningen har locklistpanel med profilerade locklister medan övervåningen har liggande fasspontpanel. Gavelröstena har stående fasspontpanel. Fasaden är beige med undantag för detaljerna som är vita. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna. Mot väster är fönsterna större och med olika utformning. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med spritputs.

Kv Skolmästaren 7

Brahegatan 86

Gatuhus

Byggnadsår: 1878, omb 1911

Byggherre: Kommendörkapten Carl Bertil Lilliehöök

Arkitekt: Kommendörkapten Carl Bertil Lilliehöök

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med utbyggt trapphus och veranda mot öster. Fasaden är klädd med blå-grå locklistpanel. Den östra gaveln har emellertid masonitebeklädnad. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. På det västra takfallet finns en takkupa. Byggnaden vilar på en stensockel med spritputs.

Årtalet 1889 inristat i sockelns puts.

Kv Stenhagen 1

Sjögatan 47

Gatuhus

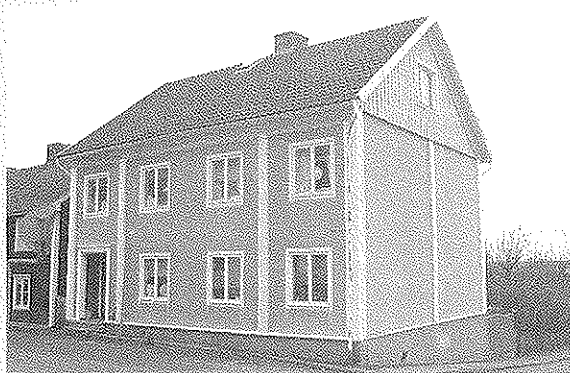
Byggnadsår: Omkr 1860

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul stänkputs och vita detaljer. Mot öster finns två lisener med ristad dekor i putsen. Det norra gavelröstet har locklistpanel. Flertalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Uthus i vinkel, tidigare stall och bryggghus

Byggnadsår: 1800-talets mitt

Byggnaden är uppförd i vinkel av timmer i en våning. Fasaden utgörs av gul och röd locklistpanel samt synligt timmer. Flertalet av fönsterna är av tvåluftstyp med spröjsar. Byggnaderna har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor, delvis handslagna. Byggnaderna vilar på stensocklar som putsats.

Kv Stenhagen 2

Sjögatan 45

Gatuhus

Byggnadsår: 1800-talets mitt, upprustat 1974

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats. Byggnaden var tidigare reveterad.

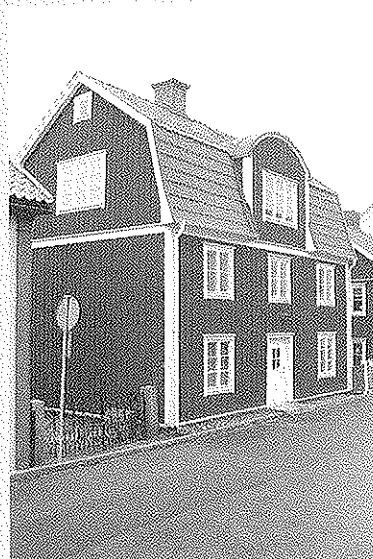
Kv Stenhagen 3

Sjögatan 43

Gatuhus

Byggnadsår: 1870-tal, omb 1925

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med en frontispis mot öster och en tillbyggnad mot väster. Fasaden är klädd med röd locklistpanel med rundade locklister och vita omfattningar och knutar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en eller två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Stenhagen 4
Sjögatan 41

Gatuhus
Byggnadsår: 1850-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul locklistpanel med profilerade locklister. Knutar och omfattningar är bruna. Flertalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats. Byggnaden var tidigare reveterad.

Bostads- och förrådsbyggnad
Byggnadsår: 1890-tal, påb en våning 1905

Byggnaden är uppförd av timmer och regelverk i två våningar med fasad av röd locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med grå sinuskorrugerad plåt. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Stenhagen 7 Gamla Stads- och Polishuset
Sjögatan 31

Gatuhus
Byggnadsår: 1937, invigt 1938
Arkitekt: Oskar Öberg, Jönköping
Byggmästare: David Johansson

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med fasad av brun puts och vita hörnkedjor. Fönsterna är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båg. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Takfallen är försedda med halvmåneformade takkupor. Byggnaden vilar på en stensockel med spritputs. Uthusbyggnaden mot norr inrymde uppställningsplats för ambulans och likvagn.

Byggnaden uppfördes som stads- och polishus för Gränna stad.

Kv Stenhagen 14
Sjögatan 37

Gatuhus
Byggnadsår: 1930-tal

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med fasad av grå spritputs. Flertalet fönster är av två- eller treluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett helvalmat sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats. Mot norr finns en entréveranda.

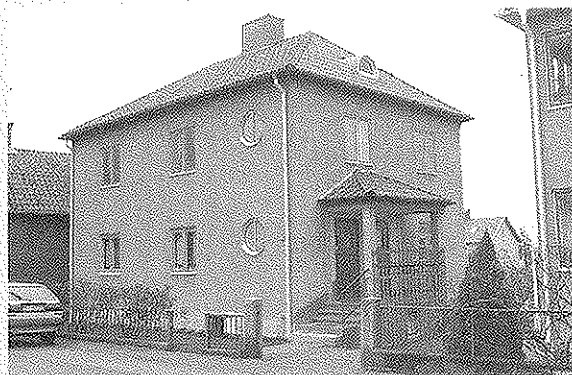
Kv Stenhagen 15

Sjögatan 35

Gatuhus

Byggnadsår: 1930-tal

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med fasad av grå spritputs. Flertalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar eller helt runda. Byggnaden har ett helvalmat sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats. En entréveranda finns mot norr.

Kv Stenhagen 18

Sjögatan 33

Gatuhus

Byggnadsår: 1870-tal, omb på 1920-talet

Byggnaden är uppförd av timmer i 1½ våning med en öppen veranda mot söder. Fasaden utgörs av röd puts. Flertalet fönster är av tvåluftstyp, varav bottenvåningen har två spröjsar i varje båge medan övervåningen endast har en. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Takfallet mot söder har en takkupa. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Stjärnbilden 12

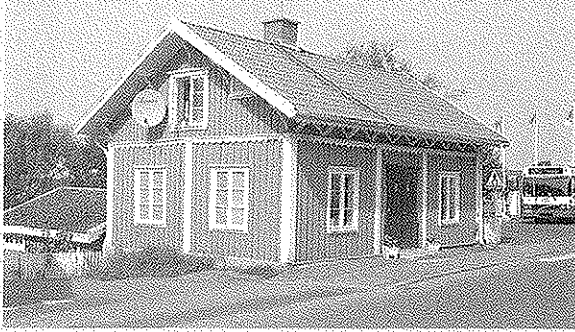
Brahegatan 91

Gatuhus

Byggnadsår: Sent 1700-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul spritputs och vita hörnmarkeringar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Tullstugan 5 Norra tullstugan
Brahegatan 95

Gatuhus

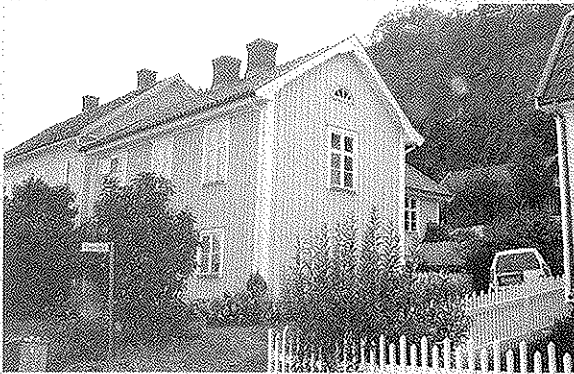
Byggnadsår: 1700-tal, om- och tillb under sent 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av blå locklistpanel med rundade locklister samt vita knutar, omfattningar och andra detaljer. Mot väster finns en balkong. Fler-talet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som förstärks med betongpågjutning.

Uthus

Byggnadsår: 1800-tal

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av blå locklistpanel med rundade locklister. Fönsterna har liggande format och är sentida. Byggnaden har ett pulpettak belagt med svartröda tvåkupiga betongpannor.

Kv Två Liljor 1
Bergsgatan 44

Gatuhus

Byggnadsår: 1850-tal, tillb under tidigt 1970-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grön locklistpanel med rundade locklister samt vita knutar och omfattningar. Bottenvåningens fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Övervåningen har fyrluftsfönster med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats. I vinkel mot huvudbyggnaden finns en sentida tillbyggnad.

Kv Två Liljor 2
Bergsgatan 46

Gatuhus

Byggnadsår: 1879

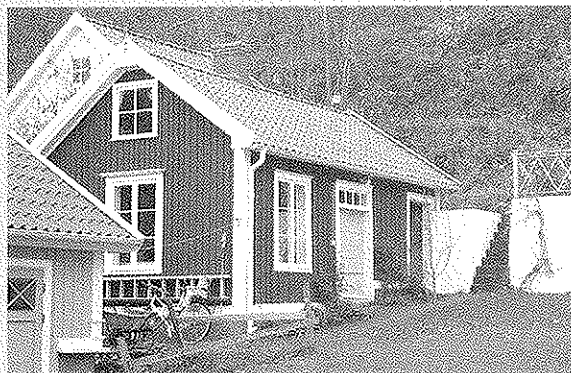
Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med en körport genom den södra delen av byggnaden. Mot gården finns ett tillbyggt trapphus. Fasaden utgörs av gul puts med vita hörnmarkeringar och omfattningar. Gavelröstena är dock klädda med gul locklistpanel. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med i bottenvåningen en spröjs i varje båge och i övervåningen två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med spritputs.

Fd slaktarbod
Byggnadsår: 1879

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Fönsterna är av olika slag. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus
Byggnadsår: 1884

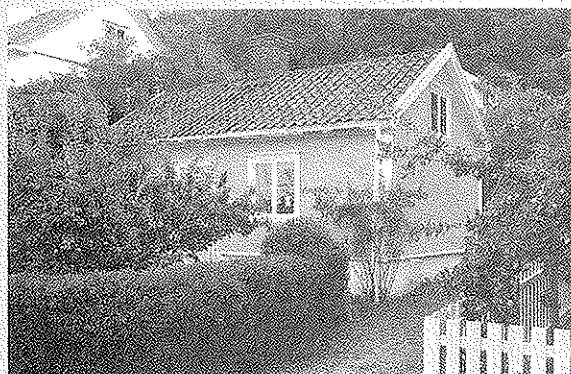
Byggnaden är uppförd av regelverk med fasad av röd locklistpanel. Fönsterna är av olika slag. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor.

Kv Två Liljor 3 Externathuset
Bergsgatan 48

Gatuhus
Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med en mindre tillbyggd vinkel. Fasaden utgörs av gul puts med vita hörnmarkeringar och omfattningar. Putsen är fäst på timmerstommen med träpiggas. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

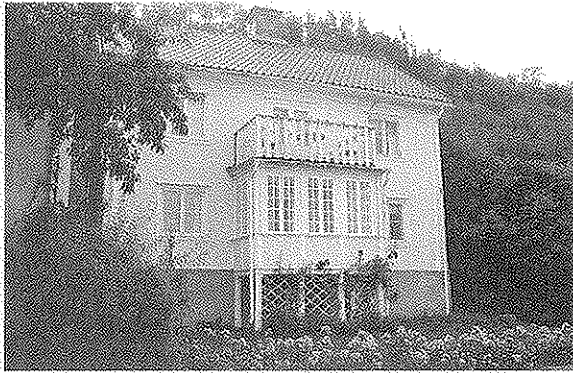
Bostadshus
Byggnadsår: Tidigt 1800-tal, tillbyggnad från 1920

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med en mindre tillbyggnad med balkong mot väster. Fasaden utgörs av grå puts med vita hörnmarkeringar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel.

Uthus
Byggnadsår: 1880-tal

Byggnaden är uppförd av regelverk med fasad av gul locklistpanel. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor.

Kv Två Liljor 4
Bergsgatan 50

Gatuhus
Byggnadsår: 1850-tal, omb 1964

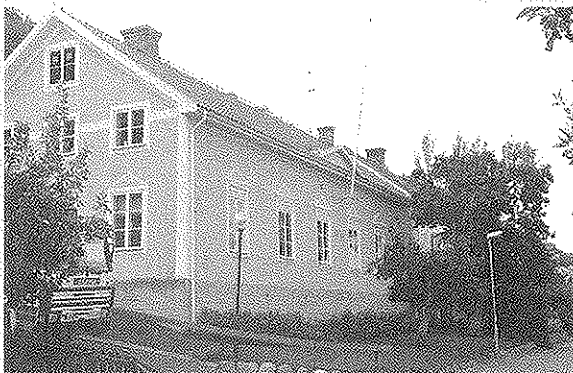
Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med glasad veranda med balkong mot väster. Fasaden utgörs av rosa puts och vita hörnmarkeringar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Bostads- och uthus
Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus
Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning med fasad av röd locklistpanel. Byggnaden har ett pulpettak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor.

Kv Två Liljor 5 Godtemplarlogen Tre Liljor
Bergsgatan 52

Gatuhus
Byggnadsår: 1885, tillb mot söder 1910, trapphus 1935, tillb mot öster 1987.

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med en fronton mot väster. Mot gården finns ett trapphus. Fasaden utgörs av gul slätputs och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Över fönsterna finns dekorativa överstycken i putsen. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med kvaderrusticerad puts. På den västra fasaden finns en fasadflaggstång.

Byggnaden uppfördes av rivningsvirke från bränneriet i Uppgränna. Byggherre var Gränna Logen 66 Tre Liljor av IOGT och invändigt dekorerades lokalerna av målarmästarna Berggren (se Fisker 5). Efter hand kom lokalen att användas även som biograf.

Kv Vagnfabriken 1

Bergsgatan 8

Villabyggnad

Byggnadsår: 1918-19

Byggherre: Landshövdingensänkan Therése Rydin

Arkitekt: Artisten Georges von Dardel, Leksand

Byggnaden är uppförd av sten i två våningar med fasad av gul puts och grå omfattningar. Fönsterna är av olika slag. Byggnaden har ett flackt helvalmat sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten resp fältsten.

Utefter Bergsgatan löper en mur av huggen granit och med en övre del av sten som spritputsats.

På tomten låg tidigare Granlunds vagnfabrik.

Kv Vagnfabriken 2

Bergsgatan 10 a

Uthus

Byggnadsår: 1880-tal

Byggnaden är en lada uppförd av rött timmer i skiftesverks-teknik i en våning. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor.

Kv Vagnfabriken 3

Bergsgatan 12

Gatuhus

Byggnadsår: 1800-talets första hälft, påb på 1870-talet

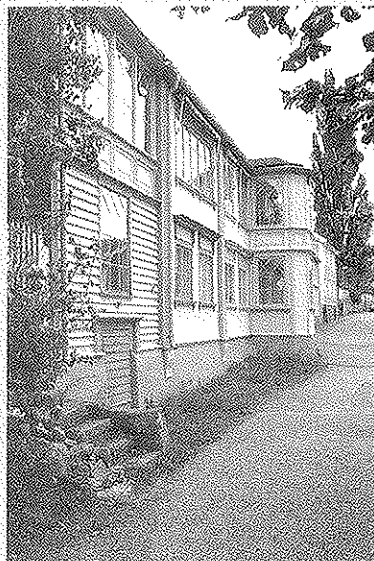
Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gul locklistpanel med rundade och profilerade locklister. Byggnadens fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som spritputsats och målats röd.

Två uthus

Byggnadsår: 1880-tal

Byggnaderna är uppförda av timmer i en våning med fasader av röd locklistpanel. Byggnaderna har sadeltak belagda med enkupiga tegelpannor.

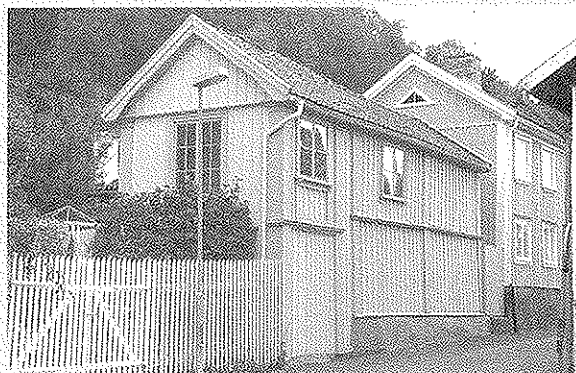
Kv Vagnfabriken 4 Eckerbergiska villan

Bergsgatan 14

Gatuhus

Byggnadsår: Omkr 1700, påb omkr 1850, flygel tillb på 1880-talet, rest 1984

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av gråvit puts, delvis spritputs. Omfattningar m m är av trä och profilerade. Hörnmarkeringarna är slätputsade. Mot Bergsgatan finns ett trapphus med liggande fasspontpanel. Mot norr finns en veranda i två våningar med panel på förvandring. Mot gården finns en balkong på trästolpar. Fönsterna är av olika slag men flertalet är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som spritputsats.

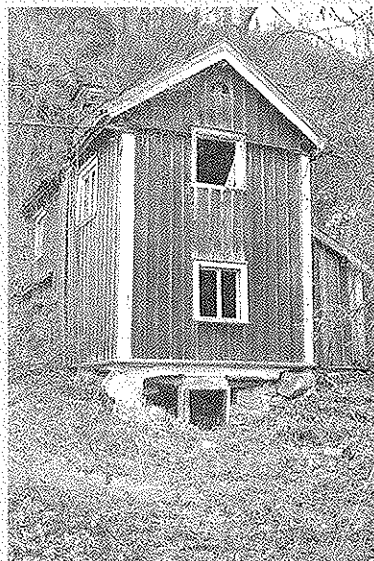
Kv Vagnfabriken 5

Bergsgatan 14

Uthus

Byggnadsår: 1800-talets mitt

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av grå locklistpanel med pilastrar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med spröjsning. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor, ev handslagna.

Kv Vagnfabriken 9

Bergsgatan 10 b

Uthus

Byggnadsår: 1880-tal, senare tillb mot söder

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel, vita knutar och omfattningar. Byggnadens fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Kv Vattentuben 2 Gränna-Tenn

Jönköpingsvägen

Verkstadsbyggnad

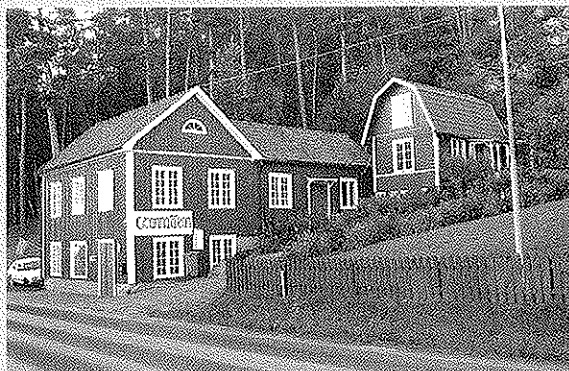
Byggnadsår: 1925, tillb omkr 1930

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med en utskjutande byggnadskropp mot öster. Fasaden är klädd med röd locklistpanel med profilerade locklister samt vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster har tät spröjsning. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av röd liggande och stående fasspontpanel samt vita knutar och omfattningar. Fönsterna är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett brutet sadeltak med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Kv Vulcanus 2

Bergsgatan 18

Gatuhus

Byggnadsår: 1700-tal, påb mot söder 1923, nuv utseende 1940-tal, omb inv 1956

Arkitekt: Sten Roman (1940-tal), Ivar Tengbom, Stockholm (1956)

Byggherre: Bankokommissarie Wilhelm Oldenburg (1923), järnhandlare Sten Roman (1940-t), Grevinnan Ellen Douglas (1956)

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av vitgrå eternitplattor och gröna omfattningar. Fasaden har tvåluftsfönster utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med spritputs. Byggnadens östra del är tillbyggd på 1940-talet.

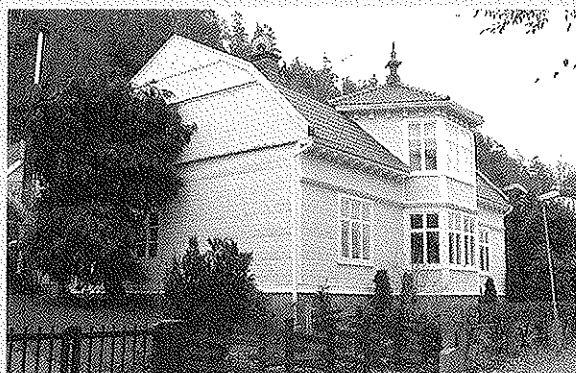
Byggnaden förändrades radikalt i slutet av 1940-talet. På 1950-talet ägdes fastigheten av grevinnan Ellen Douglas och vid den inre ombyggnaden då, lät hon sin systers make arkitekten Ivar Tengbom upprätta ritningarna. Detta förklarar att en av landets ledande arkitekter engagerats vid ett så blygsamt byggnadsprojekt. Tengbom föddes i Vireda inte långt från Gränna.

Uthus

Byggnadsår: 1885

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av grön locklistpanel. Mot söder finns en öppen veranda. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor.

Kv Vulcanus 3

Bergsgatan 20

Gatuhus

Byggnadsår: 1910

Byggherre: Sofia Melon

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med ett utskjutande mittparti mot väster. Fasaden är klädd med kvadermönstrad plåt som målats vitgrå. Mot väster finns en tandad takgesims. Gårdsfasaden är putsad. Fönsterna är av fyra eller sexlufstyp med högt placerade tvärposter. Byggnaden har ett brutet sadeltak med avvalmat övre takfall. Taket är belagt med svarta betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit. Det ovanliga fasadmaterialet hämtades från Amerika.

Uthus

Byggnadsår: 1910

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av grå liggande fasspontpanel. Byggnaden har ett sadeltak med avvalmade gavelspetsar, belagt med sinuskorregerad plåt.

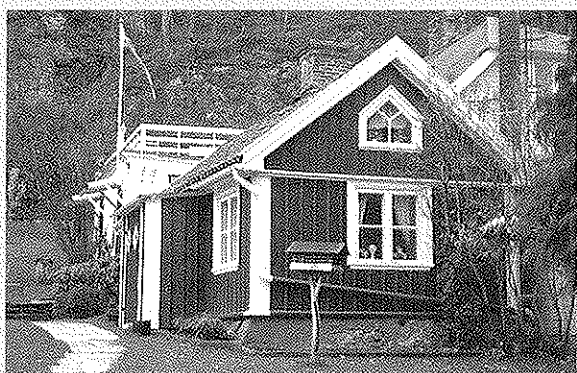
Kv Vulcanus 4

Bergsgatan 22

Gatuhus

Byggnadsår: Sent 1700-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel med profilerade locklister. Fasaden uppdelas med lisener i vitt. Vita är även omfattningarna och knutarna. Fasaden har tvåluftsfönster med två spröjsar i varje båge. Fönsterna är i sin tur blyspröjsade. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som spritputsats.

Bostadshuset

Byggnadsår: Sent 1700-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel med profilerade locklister och vita knutar och omfattningar. Fasaden har tvåluftsfönster med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: 1909

Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning med fasad av vit locklistpanel. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röd plåt. Ovanpå taket finns en terrass. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

Kv Vulcanus 5

Bergsgatan 24

Gatuhus

Byggnadsår: 1880-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med ett tillbyggt trapphus mot öster. Fasaden är klädd med grå locklistpanel med rundade locklister. Fasaden delas in av pilastrar. Dessa är mörkgråa liksom omfattningarna och knutarna. Fler-talet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Den västra fasaden är dessutom försedd med ett sentida och iögonfallande perspektivfönster. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med spritputs.

Bostadshus

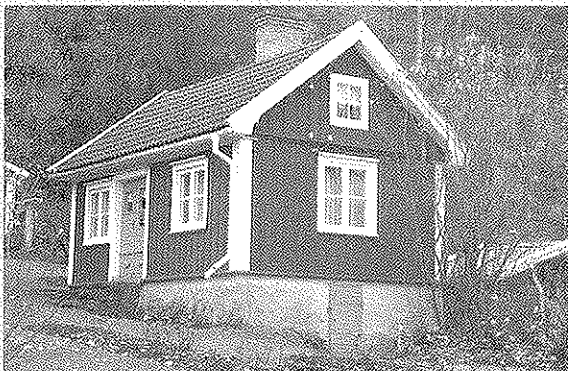
Byggnadsår: 1883

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med svarta tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som spritputsats.

Uthus

Byggnadsår: 1880-tal

Byggnaden är uppförd av regelverk med fasad av röd locklistpanel.

Kv Vulcanus 6

Bergsgatan 26

Gatuhus

Byggnadsår: 1880-tal, om- och tillb 1975

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av gula plywoodskivor imiterande stående fasspontpanel. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med svarta tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats. Mot Bergsgatan finns en hög trappa.

Bostadshus

Byggnadsår: Sent 1800-tal, omb 1970

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röda plywoodskivor imiterande stående fasspontpanel. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med svart trapetskorrugerad plåt. Mot norr finns en stor takkupa. Byggnaden vilar på en stensockel med spritputs.

Kv Vulcanus 9

Bergsgatan 30

Gatuhus

Byggnadsår: 1898

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av ljusgrön locklistpanel med profilerade locklister och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en högt placerad spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med fd röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

Två uthus

Byggnadsår: 1896 resp 1915

Byggnaderna är uppförda av regelverk med fasader av röd locklistpanel med vita knutar och omfattningar. Byggnaderna har sadeltak belagda med två- resp trekupiga tegelpannor.

Kv Vulcanus 10

Bergsgatan 32

Gatuhus

Byggnadsår: 1830-tal, omb 1911, 1963

Arkitekt: Signaturen "DA" (1910), P A Eklund (1963)

Byggnaden är uppförd av trä i två våningar med frontespiser och en balkong mot väster. Ett trapphus finns mot öster. Fasaden utgörs av spritputs med omfattningar, gesimser, hörnmarkeringar och andra dekorationer i vit slätputs. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en bred högt placerad spröjs i varje båge. Byggnaden har ett brutet sadeltak med avvalmade gavelspetsar. Taket är belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med putsad kvaderrustik.

Byggnaden inrymde före 1910 års ombyggnad ett garveri.

Kv Vulcanus 11

Bergsgatan 34

Gatuhus

Byggnadsår: Sent 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med frontespis mot väster. Fasaden utgörs av grön spritputs med vita slätputsade hörnmarkeringar och omfattningar. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med brun spritputs.

Uthus

Byggnadsår: Omkr 1900

Byggnaden är uppförd av regelverk med fasad av röd locklistpanel med profilerade locklister. Byggnaden har ett sadeltak belagt med sinuskorrugerad svart plåt.

Kv Vulcanus 13 Fongs gelbgjuteri

Bergsgatan 16 a

Fabriksbyggnad

Byggnadsår: 1955

Arkitekt: Stadsarkitekten Helmer Flensborn, Huskvarna

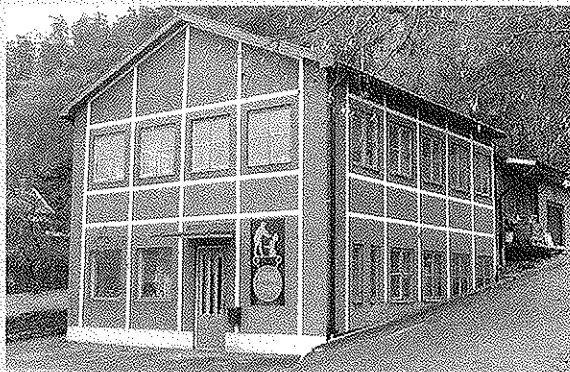
Byggherre: V Fongs gelbgjuteri AB

Byggnaden är uppförd av betong i två våningar med fasad av rödaktig puts med horisontella och vertikala markeringar i vitt. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor.

Förrådsbyggnad

Byggnadsår: 1922

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av röd locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Fönsterna är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga betongpannor.

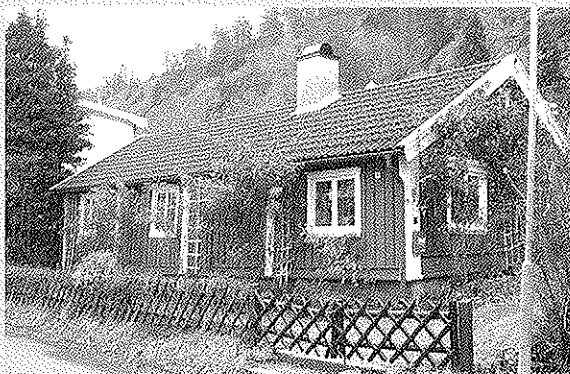
Kv Vulcanus 14

Bergsgatan 16 b

Gatuhus

Byggnadsår: 1740-tal, renoverat under sent 1970-tal

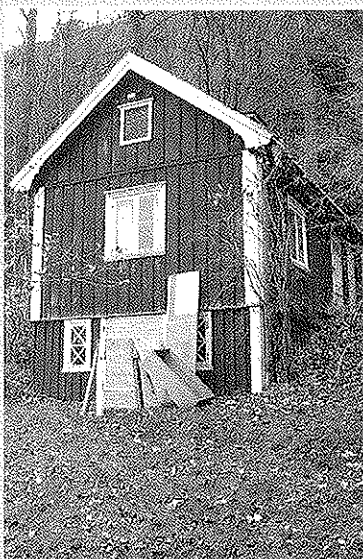
Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med tät blyspröjsning. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Bostadshus, fd gelbgjuteri

Byggnadsår: 1906

Byggnaden är uppförd av timmer i en till två våningar med fasad av röd liggande spontpanel och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Byggnaden har ett sadeltak och ett pulpettak med enkupiga tegelpannor resp papp. Byggnaden vilar på en sockel av sten.

Vulcanus 15

Bergsgatan 28b

Gatuhus

Byggnadsår: 1876, renoverat 1984

Byggnaden är uppförd av timmer i 1½ våning med frontespis mot väster. Fasaden är klädd med röd locklistpanel med halvrunda locklister. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en högt placerad spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en putsad stensockel.

Uthus

Byggnadsår: 1876

Byggnaden är uppförd av trä i en våning med fasad av röd locklistpanel med halvrunda locklister. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda tvåkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en sockel av gjuten betong.

Uthus

Byggnadsår: 1800-talets mitt

Byggnaden är uppförd av trä med fasad av röd locklistpanel. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor.

Kv Vulcanus 16

Bergsgatan 28a

Gatuhus

Byggnadsår: 1938

Byggnaden är uppförd av trä i 1½ våning med fasad av gul locklistpanel och vita omfattningar. Flertalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett brutet sadeltak där det övre takfallet är valmat. Taket är belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av gjuten betong.

Kv Vålviljan 4 Hotell Brahe

Brahegatan 33

Gatuhus

Byggnadsår: 1805, veranda tillkom 1925, omb inv 1950

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar. Fasaderna är klädda med grå locklistpanel vars locklister har avhyvlade kanter. Fasadens knutar och omfattningar är mörkgrå. Flertalet fönster är av fyrlyftstyp med högt placerad tvärport och en spröjs i de nedre bågarna. Mot gården finns en inbyggd veranda. Den södra gaveln är försedd med en balkong. Byggnaden har ett sadeltak med avvalmade gavelspetsar. Taket är belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

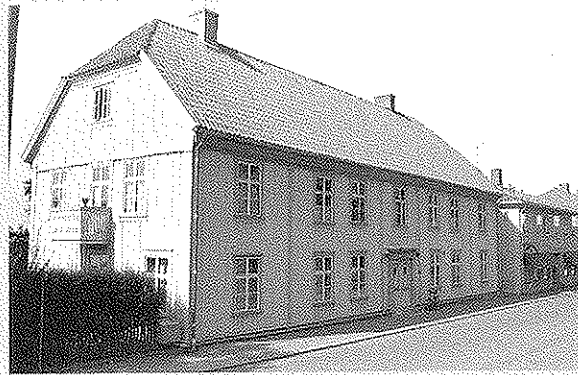
Byggnaden inrymde rådstuga och gästgiveri från 1806 fram till 1920-talet. Därpå drevs Hotell Brahe i lokalerna fram till 1974. Därefter byggdes huset om till bostadslägenheter.

Bostadshus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med fasad av röd locklistpanel och vita knutar och omfattningar. Flertalet fönster är av tvålyftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda enkupiga betongpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Hotell Brahe förklarades för byggnadsminne 1991. På tomten finns även stadens första bilgarage från 1913.

Vålviljan 6 Hallska gården

Brahegatan 35b

Gatuhus

Byggnadsår: 1834-37, butiksentré tillkom 1948, omb inv 1966

Byggherre: Löjtnant G. C. Hall

Arkitekt: Stadsbyggmästare Anders Berndtsson, H. Flensborn (1966)

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar. Fasaderna utgörs av ljusgrå locklistpanel vars locklister har rundad profil. Fasadens knutar, lisener och omfattningar är vita. Flertalet fönster är av fyrlyftstyp med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna. Huvudentrén mot Brahegatan har en klassicistisk omfattning med kolonner och en fronton. Mot gården finns en balkong. Byggnaden har ett flackt helvalmat tak med en halvmåneformad takkupa på varje takfall. Taket är belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel med kvadermönstrad puts. Mot väster är sockeln försedd med spritputs.

Magasin och uthusbyggnader

Byggnadsår: 1830-tal

Byggnaderna är uppförda av timmer i en våning. Fasaderna utgörs av det röda timret och röd locklistpanel. Fönsterna är av olika slag och spröjsade. Byggnaderna har sadeltak belagda med enkupiga tegelpannor. Byggnaderna vilar på stensocklar.

Magasinsbyggnad

Byggnadsår: 1830-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av röd locklistpanel. Fönsterna är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Mot gården finns en frontespis. Byggnaden har ett sadeltak som helvalmats mot öster. Taket är belagt med handslagna enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel.

Hallska gården förvärvades av Gränna stad 1952 för att inrymma den kommunala förvaltningen. Hallska gården förklarades för byggnadsminne 1990. Huvudbyggnaden hade ursprungligen plåttak, men försågs 1952 med tegeltak.

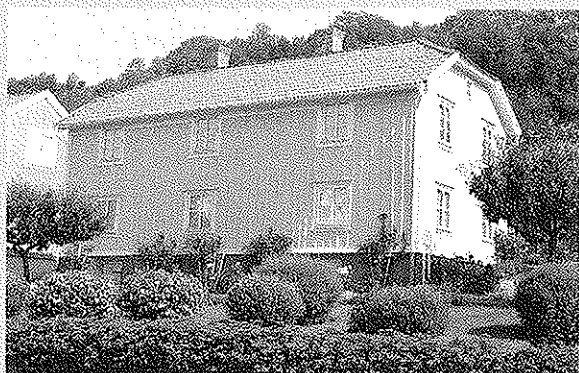
Ålderdomen 1

Ödeshögsvägen 4

Gatuhus

Byggnadsår: Omkr 1920

Byggnaden är uppförd av trä i 1 1/2 våning med frontespis och burspråk mot väster. Fasaden utgörs av grå spritputs. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett brutet sadeltak vars övre takfall är valmat. Mot väster finns takkupor. Taket är belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som pustats.

Kv Ångbåten 1

Brahegatan 50

Gatuhus

Byggnadsår: Sent 1700-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med en veranda mot gården. Fasaden är klädd med gul locklistpanel vars locklister har avhyvlade kanter. Fasadens knutar och omfattningar är vita. Flertalet fönster är sentida pivåhängda enlufts-fönster med lösa spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak med avvalmade gavelspetsar belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som spritputsats.

Uthus

Byggnadsår: 1890-tal

Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning med fasad av röd locklistpanel. Byggnadens sadeltak är belagt med enkupiga tegelpannor.

Kv Ångbåten 2

Bergsgatan 49

Gatuhus

Byggnadsår: Tidigt 1800-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i två våningar med fasad av blekgul locklistpanel med profilerade locklister. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Två uthus

Byggnadsår: 1890-tal

Byggnaderna är uppförda av timmer och regelverk i en våning med fasad av röd locklistpanel. Byggnaderna har sadeltak resp pulpettak belagda med olika sorters tegelpannor, bl a handslagna enkupiga tegelpannor.

Kv Ångbåten 3

Brahegatan 48

Gatuhus

Byggnadsår: 1700-tal

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning med en tillbyggnad mot öster. Fasaden utgörs av grå locklistpanel mot väster och beige puts mot gården. Fasadens lisener, knutar och omfattningar är grågröna. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak med avvalmade gavelspetsar belagt med enkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Uthus

Byggnadsår: 1890-tal

Byggnaden är uppförd av regelverk i en våning med fasad av röd locklistpanel. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor.

Kv Ångbåten 4 Adventkyrkan

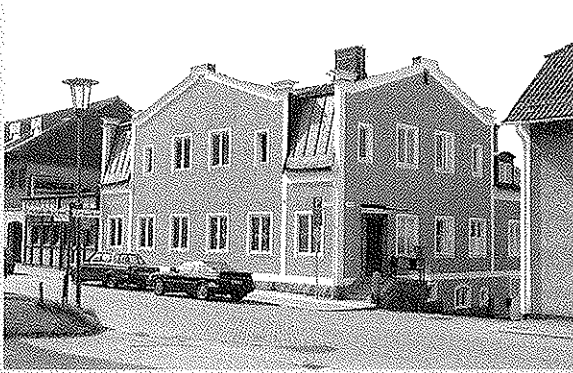
Brahegatan 46

Gatuhus

Byggnadsår: 1800-talets mitt, påb omkr 1900, omb inv 1958 (H Flensborn)

Byggnaden är uppförd av trä i 1 1/2 våning med en frontespis mot väster. Fasaden utgörs av vit stänkputs. Flertalet fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärvast och spröjsade övre lufter. Byggnaden har ett brutet sadeltak som helvalmats mot söder. Taket är belagt med tvåkupiga tegelpannor. Byggnaden vilar på en stensockel som putsats.

Kv Örnen 7

Brahegatan 85

Gatuhus

Byggnadsår: 1910-11

Byggherre: Stadsläkaren Victor Lindholmer

Byggnaden är uppförd av trä i 1½ våning med frontespis mot öster. Fasaden utgörs av gulbrun spritputs med vita hörnmarkeringar och omfattningar. Fieratalet fönster är av tvåluftstyp utan spröjsar. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med svart falsplåt. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

Byggnadens utseende har förändrats genom ändring av fönsternas dimensioner och utformning. I bygglovsansökan 1910 anges att byggnaden skall uppföras av trä som tegelreveteras. Victor Lindholmer var stadsläkare i Gränna 1892-1916.

Brahegatan

Gränna 4:1

Anläggningsår: Medeltida vägsträckning, utlagd till stadsgata 1652.

Brahegatan är i huvudsak belagd med smågatsten, men trottoaren mot väster är närmast byggnaderna belagd med andra material, bl a gjuten betong, betongplattor, keramiska plattor, kalkstensplattor, smågatsten och kullersten.

När staden anlades erhöill huvudgatan samma sträckning som den medeltida landsvägen. Från början hette den Stora Långgatan men 1666 tillkom namnet Brahegatan. För att göra gatan mer anslående krävdes under slutet av 1600-talet att tomterna mot Brahegatan inte skulle avgränsas med gårdsgårdar utan riktiga plank. Gatan gjordes mycket bred för tiden och fram till 1700-talets andra hälft omfattade gatan två vägbanor med ett dike emellan. Om detta berättar bl a Carl von Linné. Efterhand övergavs den övre vägbanken och där planterades prydnadsväxter och fruktträd av respektive fastighetsägare. Den nedre vägbanan fick trafik i båda riktningar.

Brahegatan var i äldsta tid inte belagd, men åtminstone sedan 1870-talet har gatan varit stensatt. Efter ett förslag 1884 skapades en trottoar utefter gatan. År 1837 meddelade Landshövdingen till Kungen: "I välment enfald ville man nyligen göra lokalen mera stadslik, derigenom att man beröfvade den sin största prydnad: man borthögg nämligen de blomstrande kjersbärslundar, som förr beskuggade stadens enda reela gata". Redan omkring 1770 hade främtlingar imponerats av de vackra träden utefter gatorna. En annan iögonfallande växtlighet längre fram i tiden var de pyramidpopplar som planterades som en allé från Vretaholms gård in mot stadens centrum.

Efter att grevskapet upplöstes gjordes försök att ersätta Brahegatan med den neutralare benämningen Storgatan, men detta slog aldrig igenom helt. Fr o m 1856 gäller endast namnet Brahegatan.

År 1849 hade de första fem gatlyktorna satts upp och efterhand blev det fler. Till en början drevs de av olja, men senare nyttjades fotogen i stället. En omfattande omläggning av Brahegatans stenläggning företogs 1924 då även ett täckdike anlades utefter körbanans östra sida. År 1956 skedde ännu en större förbättring av gatan då körbanan breddades omkring två meter och den tidigare storgatstenen ersattes med smågatsten.

Braheparken

Kv Brahe 1

Anläggningsår: 1652, nydaning 1931-32 samt 1946

Braheparken är en terrasserad park med gräsytor, grusgångar samt träd och buskar av olika slag. I öster står skulpturen "Ungdom" omgiven av en damm. Skulpturen skapades 1946 (urspr 1912) av konstnären Carl Eldh (1873-1954). Mot söder finns ett solur med inskriften "Braheparken nydanades 1946-48 på initiativ av M L Stierngranat..." Upphovsman till solurets sockel är konstnären Thorwald Alef (1896-1974). Själva soluret av koppar tillverkades av V Fongs gelbgjuter. Mot norr finns en fontän av konststen, en kopia av en på Petersplatsen i Rom.

Området var bebyggt med ett större bostadshus som allmänt kallades Kappen och trädgården omkring benämnden Kapadosien. År 1899 inköpte staden området för att möjliggöra ett rådhusbygge där och 1899 revs Kappen. Efter att under en period nyttjats som kolonilotter skapades Andréeparken här 1931-32. Efter kriget företogs en omgestaltning av parken på initiativ av ingenjören Malte Liewen Stierngranat.

Gränna Torg

Gränna 4:1

Anläggningsår: 1652

Torget, som sluttar mot väster, är till större delen belagt med kullersten. Mot Brahegatan tar en stödmur, uppförd 1863, upp nivåskillnaden mellan torget och gatan. Muren är uppförd av huggen granit med pollare av kalksten med kätting emellan. Mitt på torget finns en brunn omgiven av stenpollare av granit med en kätting emellan. På den östra delen av torget står monumentet över riksdrotsen Per Brahe dy. Bysten tillkom genom en insamling och midsommarafton 1916 avtäcktes monumentet. Bysten hade skapats av skulptören Börje Börjesson (1881-1958) och postamentet av sandsten ritades av domkyrkoarkitekten i Lund Theodor Wählin (1864-1948). Bysten var ursprungligen placerad helt nära Brahegatan. Torgmuren mot Brahegatan flyttades omkring 2 meter mot öster 1956.

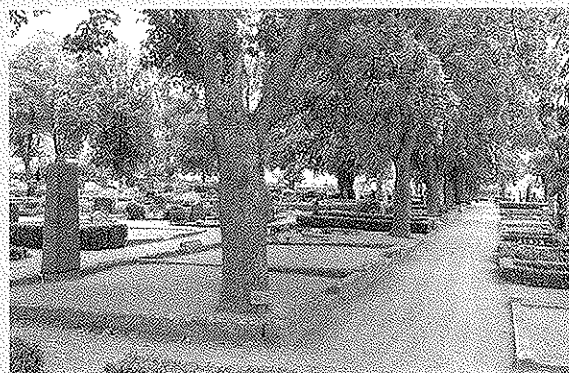

Kyrkogården

Gränna 7:1, 7:2, 7:3, 7:5

Inviggningsår: 1868, utvidgad 1951

Kyrkogården omges av en murad stenmur. Den norra delen av begravningsplatsen karakteriseras av cypresshäckarna och gräsmattorna med gravstenar. Den södra delen av kyrkogården är mindre enhetlig med gravstenar av olika slag samt rikligt med gravramar och småhäckar.

Gravkapell "Heliga korstets kapell"

Byggnadsår: 1952

Arkitekt: Dahls arkitektkontor, Tranås genom ingenjör Erik Persson

Byggnaden är uppförd av sten i en våning med huvudentrén mot öster och altaret mot väster. Mot söder finns en tillbyggnad. Fasaden utgörs av gråvit stänkputs. Huvudentrén har en pardörr av ädelträ som omges av en portal av huggen granit. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med spröjsning av trä och bly. Byggnaden har ett helvalmat sadeltak belagt med bruna enkupiga takpannor. Byggnaden vilar på en sockel av sten som är klädd med skivor av granit. Invändigt finns ett kalkstensgolv, putsade väggar och ett laserat bräddtak.

Södra parken, Amalia Eriksons Plats

Gränna 4:1

Anläggningsår: 1863, utvidgad 1903

Parken, som i äldre tid kallades Strömparterren, sluttar mot väster och består av en del i öster och en del väster om Brahegatan. Den östra delen präglas av den södra tullbäckens ravin. Gräsmattor genomkorsas av grusgångar och bland trädbeståndet dominerar hästkastanj. Mitt i parken står ett sentida åttakantigt lusthus med vit balustrad och papptak. Längre åt väster finns ett monument över den första i Sverige bildade Tempelriddarordens loge i Gränna 1887. Monumentet består av trappor upp mot en kub med ordens symbol och överst ett klot. Hela monumentet är av pikhuggen granit. I den nordvästra delen - "Amalia Eriksons plats" - står en bronsstaty över polkagrisens skapare Amalia Erikson (1824-1913). Statyn skapades av konstnären Lena Lervik 1997.

Före parkens anläggande stod stadens sista spöpåle närmast invid berget. Innan bäcken dämades upp omkring 1903 hade bäcken ett betydligt kraftigare flöde så att kvarn och tobaksspinneri kunde förses med vattenkraft. I och med uppdamningen började stadens vattenledningsnät byggas ut.

Den västra delen av Södra parken utgörs av gräsmattor och en hög vägbank från kyrkogården upp till Brahegatan. Längs vägen löper en allé av lönnar. Vägen anlades 1868 då den nya kyrkogården togs i bruk.

Ordförklaringar

Falsplåt

Plåtläggningsteknik där plåtarna sammanfogas med omvikta falsar.

Fasspontpanel

Träpanel som består av brädor som sammanfogats med hyvlade rännor, bildade av i varandra passande notar och fjädrar. Fasningen bildas genom att brädorna snedhyvlats närmast kanterna.

Frontespis

Gavelförsedd del på en byggnads långfasad.

Gördelmakare

Hantverkare som tillverkade beslag och olika detaljer av metall.

Karduansmakare

Hantverkare inom garveriyrket.

Kvader

Block av natursten som huggits fyrkantigt för byggnadsändamål.

Lisen

Svagt framskjutande vertikal markering i fasad.

Locklistpanel

Stående träpanel bestående av breda brädor vars mellanrum täcks med smala läktbrädor, så kallade locklister.

Luft, fönsterluft

Öppning i fönster som avgränsas av karm eller post. En fönsterbåge omfattar en luft.

Regelverk

Teknik för uppförande av byggnadsstomme bestående av träreglar.

Risalit

Framskjutande parti i en byggnad, vanligen fört genom hela byggnadens höjd.

Rustik, rusticering

Murverk där fyrkantiga stenblock utformats med tydligt indragna fogar så att stenarnas konturer tydligt framträder. Rustik utförd i puts imiterar ett rusticerat murverk. Om putsrustiken har ett mönster av kvadrar bildas kvaderrustik. Har putsen horisontella linjer kallas detta linjerustik eller bandrustik.

Sinuskorrugering

Teknik att vecka plåt för att göra den styvare. Om plåtens profil liknar en sinuskurva är plåten sinuskorrugerad.

Skiftesverk

Teknik för uppförande av byggnadsstomme där väggen bärs upp av stående stolpar med uttagna spår. Stolparnas mellanrum fylls med plank som läggs i stolparnas spår.

Spritputs

Ytputsbruk med inblandning av grovt grus, vilket ger putsen en grov gräng.

Stänkputs

Putsyta där ytan består av genomfärgad puts som stänkts på fasaden. Tekniken ger en vass ojämn gräng.

Trapetskorrugerad

Teknik att vecka plåt för att göra den styvare. Om plåtens profil liknar en parallelltrapets är plåten trapetskorrugerad.

Valmtak

Sadeltak som på kortsidorna avslutas med ett takfall istället för en stående gavel.

Ädelputs

Genomfärgad puts som vanligen sprutas på underlaget.

Arkitekter och byggmästare

Atterström, August (1865-1930)

Stadsarkitekt i Jönköping 1901-1930.

Verksam främst i Jönköping, men har även ritat flera skolbyggnader på andra orter.

Berndtsson, Anders (Okänt)

Läns- och stadsbyggmästare i Jönköping.

Dahl, Johannes (1886-1953)

Stadsarkitekt i Tranås 1938-.

Examen från Kungliga Tekniska Högskolan och Konstakademin 1914.

Egen verksamhet i Tranås 1926-

Känd som bland annat kyrkorestaurerare och utställningsarkitekt.

Dardel, Georges von (1880-1951)

Artist och arkitekt.

Konststudier i München och Paris 1901-07, Arkitektstudier i München 1911-12.

Inrednings- och herrgårdsarkitekt.

Flensborn, Helmer (1911-?)

Stadsarkitekt i Huskvarna och Gränna 1948-.

Examen från Kungliga Tekniska Högskolan 1939.

Innehavare av Helmar Flensborns arkitektkontor AB i Huskvarna. Utfört en stor mängd bostadshus och skolbyggnader främst inom distriktet.

Persson, Erik (1911-?)

Ingenjörarkitekt i Tranås.

Byggnadsingenjörsexamen.

Medarbetare och delägare i Johannes Dahls arkitektkontor, Tranås.

Känd som bland annat kyrkorestaurerare.

Peterson, Gustaf (1855-1933)

Elev vid Kungliga Tekniska Högskolan 1876-80 och Fria Konsternas Akademi 1880-82.

Arkitekt vid Överintendentsämbetet från 1882.

Känd som kyrkoarkitekt.

Sörensen, Salomon (1856-1937)

Stadsarkitekt i Malmö 1894-1924.

Elev vid Köpenhamns Konstakademi 1874-80 och Fria Konsternas Akademi i Stockholm 1880-82.

Praktiserande arkitekt i Malmö från och med 1883, bland annat många vårdbyggnader och kyrkor.

Tengbom, Ivar (1878-1968)

Arkitekt, professor.

Examen vid Chalmers Tekniska Högskola 1898 och Konstakademien 1901.

Praktiserande arkitekt, bland annat utfört Borås rådhus, Högalidskyrkan och Stockholms konserthus.

Waller, Oscar (1871-?)

Arkitekt verksam i Stockholm.

Examen från Kungliga Tekniska Högskolan 1906.

Egen verksamhet i Stockholm från och med 1909.

Wijnbladh, Hjalmar (Okänt)

Arkitekt verksam i bland annat Jönköping.

Wählin, Theodor (1864-1948)

Arkitekt verksam i Malmö och Lund.

Examen från Chalmers Tekniska Läroanstalt i Göteborg år 1887.

Anställning hos Isaeus & Sandahls arkitektkontor. Elev vid Konstakademien 1888-91.

Eget kontor i Malmö 1894-1910 därefter i Lund.

Öberg, Oskar (1883-1940)

Arkitekt verksam i Jönköping 1910-1940.

Källor

Arkiv

Gränna

Gränna-museernas arkiv.

Jönköping

Jönköpings kommun: Stadsbyggnadskontoret: Bygglovsarkivet, Kartarkivet.

Jönköpings kommun: Stadsarkivet: Gränna stads arkiv.

Jönköpings läns museum: Arkivet.

Lantmäteriet: Arkivet.

Länsstyrelsen: Arkivet.

Stockholm

Brandförsäkringsverket: Brandförsäkringshandlingar.

Nordiska museet: Arkivet: Stadshistoriska undersökningar.

Riksantikvarieämbetet: Antikvarisk-Topografiska arkivet.

Riksarkivet: Arkivet.

Litteratur

Ahlberg, N. 1995. *Stadsplaneförändringar i Sverige 1550-1875. Rapport från projektet Stadsplaneregleringar i den förindustriella staden. Del I och II.* Konstvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet. Stockholm.

Allvin, J. 1859. *Beskrifning öfver Wista härad uti Jönköpings län.* Jönköping.

Bebyggelse och kulturlandskap. Regionalt kulturminnesvårdsprogram för Jönköpings län, del 1. Småländska kulturbilder 1988. 1988. Jönköping.

Byggnadsordning för staden Grenna 1891. (Kongl Maj:ts befallningshafvandes i Jönköpings län kungörelser). Jönköping.

Börjesson, K. 1984. Förhistoria i Jönköpings kommun. *Före Jönköping, Småländska kulturbilder 1983.* Jönköping.

Eimer, G. 1961. *Die Stadtplanung im schwedischen Ostseereich 1600-1715. Mit Beiträgen zur Geschichte der Idealstadt.* Stockholm.

Fong, O. 1979. Gästgiveri och gästgivare. *Ett solvarv i Gränna. Årsskrift 1979.* Gränna.

Fong, O. 1982. Från fotogen till elkraft i Gränna. *Ett solvarv i Gränna. Årsskrift 1982.* Gränna.

Fong, O. 1987. Brahebystens invigning "ett 70-årsminne". *Ett solvarv i Gränna. Årsskrift 1987.* Gränna.

Fong, O. 1996. Kyrkan brinner. *Ett solvarv i Gränna. Årsskrift 1996.* Gränna.

Grennfelt, T. 1973. Vägar i Grännabygden. *Ett solvarv i Gränna. Årsskrift 1973.* Gränna.

Grennfelt, T. m fl. 1980. *Gränna-Visingsö historia.* Stockholm.

Grennfelt, T. 1982. IOGT, 100 års godtemplararbete i Gränna. *Ett solvarv i Gränna. Årsskrift 1982.* Gränna.

Jorikson, H. 1993. Folkskolan 150 år i Gränna stads- och landsförsamling. *Ett solvarv i Gränna. Årsskrift 1993.* Gränna.

Jorikson, H. 1994a. Erik Dahlbergh och Gränna kyrka. *Ett solvarv i Gränna. Årsskrift 1994.* Gränna.

Jorikson, H. 1994b. Ett privilegiebrev daterat 1693, om tillkomsten av Grännas kungliga stadsprivilegier. *Ett solvarv i Gränna. Årsskrift 1994.* Gränna.

Kongl Maj:ts Befallningshafvandes öfver Jönköpings län till Kongl Maj:t år 1833 afgifne Fem års-berättelse. 1834. Jönköping.

Kongl Maj:ts Befallningshafvandes öfver Jönköpings län till Kongl Maj:t år 1837 afgifne Fem års-berättelse. 1840. Stockholm.

Kulturmiljöer. Regionalt kulturminnesvårdsprogram för Jönköpings län, del 2. Småländska kulturbilder 1990. 1990. Jönköping.

Lindqvist, G. & Fong, O. 1975. *Lusthuset Brahehus.* Jönköping.

Linné, C. von. 1993. *Linné om Småland. Ur Öländska och gotländska resan 1741 och Skånska resan 1749.* Växjö.

Lundgren, M. 1990. I bilturismens barndom. Om bilturism och Gyllene Uttern. *Ett solvarv i Gränna. Årsskrift 1990.* Gränna.

Nisser, W. 1931. *Konst och hantverk i Visingsborgs grevskap på Per Brahes d. y:s tid.* Stockholm.

Nordberg, T. O. & Axel-Nilsson, G. 1944. *Katarina kyrka i Stockholm, konsthistoriskt inventarium*. Stockholm.

Nordman, A.-M. 1993. *Arkeologisk utredning Gränna Södra, stg 54, 58, 60 samt del av stg 52. Gränna socken, Jönköpings kommun*. Jönköpings läns museum, arkeologisk rapport 1993:20. Jönköping.

Porträttgalleri över hantverkare i Stockholm med omnejd. Konst och hantverk. 1937. Halmstad.

Rentzhog, S. 1967. *Stad i trä. Panelarkitekturen. Ett skede i den svenska småstadens byggnadshistoria*. Stockholm.

Rogberg, S. 1770. *Historisk beskrifning om Småland i gemen...* Carlscrona.

Rydén, J. 1978. 1700-talsindustri i Gränna. *Ett solvarv i Gränna*. Aneby.

Rydén, J. (red). 1987. *Jönköpings läns historia. Småländska kulturbilder 1986-87*. Jönköping.

Stibéus, M. 1988. *Fornlämning 79, kv Ångbåten 5. En arkeologisk undersökning i Gränna*. Stencilerad rapport. Jönköpings läns museum, arkeologisk rapport 1988:3. Jönköping.

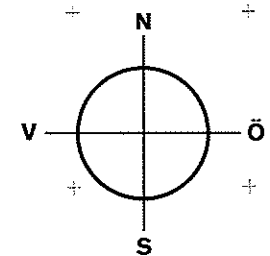
Wallin, S. 1952. *Gränna: en byggnadshistorisk översikt*. Stockholm.

Varenius, B. 1993. *Arkeologisk undersökning Gränna kyrka*. Jönköpings läns museum arkeologisk rapport 1992:22. Jönköping.

Witt, G. C. 1875. *Grenna och Brahehus. Svenska familj-journalen, illustrerad månadsskrift*. Stockholm.

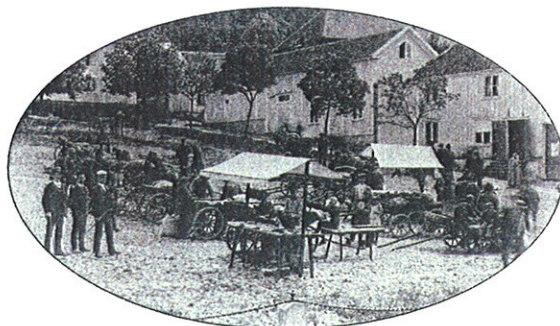
Witt, G. C. 1876. *Grenna kyrkas och Grenna stads historia och beskrifning*. Carlskrona.

Ödman, N. P. 1895. *I Gränna. Svenska turistföreningens års-skrift för år 1895*. Stockholm.

- Område för fast fornlämning
- Kulturhistoriskt värdefull byggnad
- Kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde

Karta över Jönköpings kommun
Stadsingenjörskontoret
GRANNA
À JOUR

Gränna har en enastående historia! Eftersom tillväxten i landets enda grevskapsstad har varit blygsam genom tiderna kan vi fortfarande tydligt studera historiens spår i staden.

I denna presentation av Gränna och dess historia fokuseras i första hand stadsmiljön och bebyggelsen. Genom att undersöka arkitekturens utveckling och bevarandets orsaker ges en bakgrund till Grännas egenartade profil. Vidare diskuteras förutsättningar och möjligheter för stadens fortsatta bevarande.

Skildringen av en av landets bäst bevarade trästäder åtföljs av en arkitekturguide med de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna presenterade i text och bild. Här möter vi allt från 1600-talets timmerhus till modernismens industribyggnader.